

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Disputatio I. De Fide, eiusque obligatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

TRACTATUS QVARTVS DE FIDE ILLIQVE CONTRARIIS

PROOEMIUM

ACTVS de virtutibus, à fide iudicari incipiendum; utpote quæ, ut ait Trident. *sess. 6. cap. 8.* reliquarum radix, & fundamentum est, & iustificationis initium. Hunc tractatum nouem disputationibus absoluaui.

Prima erit de fide eiusque obligatione.

Secunda, de infidelitate.

Tertia, de hæresi.

Quarta, de pœnis spiritualibus hæreticorum, excommunicatione, infamia, priuatione beneficiorum, & officiorum.

Quinta de pœnis temporalibus præcipuè confiscatione bonorum.

Sexta, de pœnis corporalibus.

Septima de hæresis suspectis, filijsque hæreticorum.

Octava, de modo iudicialiter procedendi.

Nona, de crimine confessarij sollicitanis ad Venerem.

DISPUTATIO I.

De fide, eiusque obligatione.

PVNCTVM I.

Quid fides, & quotuplex.

- 1 Multipliciter nomen fidei usurpatur.
- 2 Declaratur propria fidei acceptio, eiusque definitio exponitur.

NOMEN fidei variè accipitur à Theologis, ut videre potes apud commentatores D. Thom. 2.2. *quæst. 1.* Aliquando enim accipitur pro fiducia, iuxta illud dictum à domino Petro Matth. 14. *Modicæ fidei, quare dubitasti?* & illud Jacob. 1. *Postulet in fide, nihil habitans, hoc est, in fiducia de Domini misericordia, Aliquando pro executione rei promissæ, seu pro dictorum, conuentoriumque constantia, & veritate: & in hoc sensu dixit Paul. ad Rom. 3. Num. quid incredulitas eorum fidem Dei euacuabit?* id est diuinæ promissionis constantiam, & veritatem infirmabit *Abst.* & illud 1. ad Timoth. 5. *habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt;* id est, quia vouerunt, & non reddiderunt explicuit August. *Psal. 75.* & ab hac acceptioe sæpè Deus vocatur fidelis, *Psal. 144. v. 1. Corinth. 10.* & alibi. Aliquando sumitur pro iudicio, seu estimatione, quæ de aliquo fit fote, ut fiet promissis, iuxta illud *Ecclesiast. 27. qui denudat arcana amici fidem perdit;* id est, perdit estimationem, quæ de illo habebatur secreta seruatum. Aliquando sumitur fides pro conscientia bona iuxta illud ad Rom. 14. iuxta communem expositionem, *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* id est, omne, quod est contra conscientiam, & dictamen rationis, peccatum est, & in hoc sensu Innocent. III. *cap. de prescript.* dixit nullam esse præscriptionem absque bona fide, id est, absque notitia recta.

2. Verùm hæ acceptioes, ut rectè expendit Valent. 2. 2. *quæst. 1. p. 1. in princ.* alienæ sunt à nostro instituto consideranti fidem quatenus quædam virtus est postz iustificationis initium & reliquarum virtutum radix, & fundamentum, de qua Apostol. ad Hebr. 11. dixit *sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.* Dicitur substantia rerum

sperandarum, tum quia per eam quodammodo substantiæ sunt substantiæ in nobis res quas speramus tum quia ipsa, ut fundamentum substat omnibus alijs virtutibus, quibus via paratur gloriæ sperata. sic Magister *sentent. in 3. dist. 23.* Chrysol. *homil. 22. in suprad. loco ad Hebr.* Vocatur argumentum, seu conuinctio non apparentium, ob incidentiam, quam habet simul cum eius certitudine, quæ fundatur in ipsa auctoritate diuina, sic exposita verba Pauli conuincunt ibi Apostolum definiisse fidem quæ est virtus theologica: tum quia de illa loquebatur, siquidem loquebatur de illa, per quam iustus uiuit: tum quia sic tradunt Basil. Chrysol. Gregor. August. & alij Patres quos refert & sequitur Valent. *disp. 1. quæst. 1. p. 1.* Neque obstat aduersus hanc definitionem plures fideles credere, quæ non sperant, credunt infernum, qui non speratur, sed potius timeatur: credunt peccasse nostros primos parentes, & nos nasci maculatos, quod nec timeatur neque speratur. Non, inquam, obstat: nam cum dixit Apostolus, esse substantiam rerum sperandarum, per ordinem ad obiectum principale, qui est Deus speratus, & finiuit fidem non tamen obinde tollit de alijs rebus fidem esse. Neque etiam obstat dari posse fidem absque spe, quominus dicatur esse substantiam sperandarum rerum, nam licet non sit rerum sperandarum actus, ab ipso, qui habet fidem, potest tamen illas sperare, & ab alijs sperantur, ac proinde est substantia rerum sperandarum. Alteram autem definitionem tradunt communiter Scholastici, quæ supradictam explicat, & in idem recidit, videlicet, ut fides sit habitus, quo in fallibiliter, & sine ulla formidine etudimus à Deo reuelatis ob auctoritatem Dei reuelantis, sic Bannes 2. 2. *quæst. 1. art. 1. circa principium Valent. supra, vers. septimo* & communiter omnes D. Thomæ expositores. Ut autem hæc definitio, & quam adduximus ex Paulo, clarius innoteat, videndum est, quæ comprehendatur sub reuelatis, quæue reuelatio necessaria sit, & quæ ad illam requirantur, & ad illius assensum. Quibus cognitis cognoscetur tum obiectum formale, tum materiale fidei & alia ad definitionem fidei pertinentia.

PVNCTVM II.

Quodnam sit obiectum formale fidei.

- 1 Statuitur Deum reuelantem esse.
- 2 Proponuntur variæ obiectiones, & soluntur.
- 3 Ecclesiæ propositio ad fidem requiritur.
- 4 Explicatur, quid sit hæc propositio, & quomodo ad obiectum formale fidei non pertineat, tametsi conditio sit.
- 5 Regula

Regulariter ad recipiendam fidem plura concurrunt.

¶ Cum fides divina nitatur auctoritati Dei reuelantis, vt in competo est apud omnes; communiter Doctores conueniunt Deum reuelantem esse obiectum formale fidei, seu rationem; sub qua intellectus reuelatis assentitur, sic D. Thom. 2. 2. quæst. 1. art. 1. Bannes, & Arago in Valen. disput. 1. quæst. 1. punct. 1. §. 4. in princ. & alij plures, quos ipse refert, Agidius de Coninch. disp. 9. de fide, dub. 3. concl. 1. & 2. & dub. 4. conclus. 1. numero 1. Verum vt hæc definitio communis elatius innoteat, aduertat illam.

1 Obiocio primò, quia fides non videtur nisi posse diuinæ reuelationi, tanquam rationi formali vltimæ assentiendi: nam si rogeris quare credis Deum esse trinum, & vnum? & respondeas, quia Deus reuelauit; & rursus interrogeris, vnde cognoscas Deum sic reuelasse? debes ad propositionem Ecclesiæ recurrere, & respondere, quia sic tibi ab Ecclesiâ est propositum: quod si tandem rogeris, vnde scis Ecclesiam habere infallibilitatem in rebus præpositis? necessitò debes respondere, quia sic est à Deo reuelatum, in quo sanè circulum committis. Ergo non bene assignatur reuelatio diuina, seu Deus reuelans, pro ratione formali vltimæ, in quam fides diuina resoluitur.

Respondet, est diuina reuelatio tibi sit incidens, & obscura; ac esse potest ratio cognoscendi, tum alia, tum se ipsam, quia cum illorum cognitio non possit esse euidens, neque in reuelatione, tanquam in re euidenti intellectus acquiescere; ac quiescit in illa, tanquam in re omnino certa, obscurè cognita. Quando autem vgeris, vnde cognoscis reuelasse Deum? respondere teneris id te cognoscere obscurè ex ipsamet reuelatione ab Ecclesiâ proposita; ita vt propositio non sit ratio formalis assentiendi, sed conditio sine qua non diuinæ reuelationi assensum præberes, & sic vitatur circulus, & processus in infinitum.

Obiocio secundò, cum Deus Apostolis, vel Prophetis mysterium aliquod primo reuelauit, ipsi Apostoli, vel Prophetæ reuelato mysterio assensum præbuerunt fide diuina; quia illa reuelatio non fuit clara mysterij cognitio, sed obscura. At talis assensus diuinæ reuelationi non nititur; quia suppono illam reuelationem primam esse, quæ non potest esse, nisi ipsius obiectum. Ergo iam fidei diuinæ obiectum, non est diuina reuelatio.

Respondet actum illum reuelationis, quo primùm mysterio reuelato assentitur Propheta, non esse actum fidei, esse sit obscurus, ob rationem dictam; quia assentitur mysterio in se, & non vestito reuelatione; reducitur tamen ad fidem ob eius obscuritatem. At si Propheta alio actu reflexo mysterio sibi reuelato credit, quia sibi est reuelatum, tunc actum fidei eliciet.

Tertiò obiocio. Reuelatio diuina ideo est infallibilis, quia Deus est summa sapientia, & bonitas, qui nec fallere, nec falli potest. Ergo in Deum, quatenus talis est, debet resolui nostræ fidei infallibilitas.

Respondet negando consequentiam. Aliud enim est, quærite, quare Deus sit infallibilis; & hoc fateor esse, quia est summe bonus, & sapiens: aliud autem quærite, cui rationi infallibilis fides diuina assentiatur, & hæc non est diuina bonitas, & sapientia; cum fides non assentiatur reuelatis, nisi quia à Deo reuelata sunt; suppono tamen reuelationem Dei esse omnino infallibilem, quia à Deo summe bono, & sapienti procedit.

Quartò obiocio. Plures sunt reuelationes singularibus personis factæ, quæ non videntur esse obiectum formale fidei, aliæ Ecclesiæ propositio necessaria non esset ad credendum.

Respondet omnes reuelationes esse obiectum formale fidei, quia nituntur auctoritati Dei, qui nec fallere, nec falli potest. Idem enim est, qui singularibus personis reuelat, ac qui reuelat Prophetis, Apostolis, &c. Ergo eadem est in omnibus reuelationibus auctoritas, & veritatis fundamentum; & ita tenet Vega libro 9. in Trident. cap. 3. Bellarm. libro 3. de iustificac. c. 3. Malder. 2. 2. quæst. 1. art. 1. sect. 5. Turria disput. 5. dub. 1. Agidius Coninch. disp. 9. de fide, dub. 6. num. 87. Thomas Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 7. n. 12. Vt tamen personæ, quibus non est facta reuelatio, eliciant actum fidei, indigent propositione Ecclesiæ, vt de illis moraliter constet: qua deficiente, essi ex se obiectum fidei sit reuelatio fidei, actus non valet terminare, sicuti ignis esto virtutem habeat producendi ignem, requirit tamen approximationem passo, tanquam conditionem, vt de facto ignem producat.

3 Sed inquit an propositio Ecclesiæ, miracula & sanctitas fidelium, interent in obiectum formale fidei?

Requiri Ecclesiæ propositioem ad fidem ab omnibus in confesso est; iuxta illud ad Roman. 10. Quomodo credent ei, quem non viderunt: aut quomodo audient sine prædicacōe? & tandem concludit: Ergo fides ex auditu, quæritur autem per verbum Christi. Et ratio est; quia de mysterijs reuelatis, & de ipsa reuelatione nobis aliunde constare non potest: ideoque Christus Dominus hoc medium instruit ad fidem propagandam.

4 Aduerto tamen hæc propositionem Ecclesiæ, quam diximus esse necessariam ad acceptandam fidem, non esse reuelationem aliquam, si forte daretur factam Ecclesiæ, vel Pontifici de veritate aliqua credenda, talis enim assensus, seu reuelatio non est ex fide, sed potius fidei obiectum constituit, & ad dogma prophetiæ pertinet, vt rectè extendit Valent. 2. 2. disp. 1. q. 1. punct. 1. §. 6. pag. 39. & 31. Sed propositionem Ecclesiæ dico esse illam manifestationem, qua Pontifex ex speciali Spiritus sancti assistentia manifestat, & proponit veritates aliquas iam Ecclesiæ reuelatas credendas fidelibus. Illa erga propositio, est conditio requisita ad fidem, non obiectum fidei.

Quod si dicas, illa manifestatio, & propositio est infallibilis. Ergo est obiectum fidei.

Respondet esse quidem infallibilem, & obiectum fidei non formale, sed materiale, sicuti quilibet alia veritas reuelata est obiectum materiale fidei non formale; formale autem solum est reuelatio, materiale quiddam reuelatum est; cum verò sit reuelatum propositionem Ecclesiæ esse infallibilem, iuxta illud dictum Petro, Ego pro te rogavi Petre, vt non dissuas fides tua, efficitur sanè infallibilitatem propositionis ad obiectum materiale fidei pertinere.

Aduerto secundò non esse necessarium ab omnibus æquè cognosci hæc Ecclesiæ propositionem. alij enim confusè, alij distinctus cognoscunt; rudibus enim hominibus simplex suorum maiorum propositio sufficit, atque adeo satis confusè, & implicite propositio Ecclesiæ representatur. sic Valent. supra, §. 6. fine.

5 Requiritur præterea regulariter ad credendum imò & ad fidem retinendam alia motiva, scilicet miracula, patientia martyrum, sanctitas fidelium, & similia: at non intrant in obiectum formale fidei, sic Valentia ex communi sententia supra §. 7. & 8. Priorem partem probos quia reuelatio, quam dicimus esse formale obiectum, & infallibilitatem propositionis Ecclesiæ, nobis obscura sunt, sicut & quilibet alius articulus. Ergo indiges, vt moueatis ad credendum diuinæ reuelationi, & infallibilitati propositionis Ecclesiæ aliquibus rationibus, & moribus. Neque obinde fit in hæc motiva fidem resoluti, quia hæc motiva non sunt obscura, sed clara, clarè enim cognoscitur sanctitas fidelium, & patientia martyrum. Ergo in rem claram, non poterat fides, quæ obscura est, resolui. Et præterea, quia per illa miracula Deus non loquitur, sed locuta confirmat. Ergo non sunt obiectum fidei, esto ad recipiendam fidem conducant. Quod aliunde confirmatur exemplo Samaritanorum in num. 4. qui ex dicto mulieris firmamur dixisse sibi Christum omnia, quæ acciderant, moti sunt ad fidem recipiendam.

PUNCTUM III.

An diuina reuelatio, quæ est obiectum formale fidei, habeat omnimodam certitudinem.

- 1 Proponitur dubitandi ratio.
- 2 Nonquam Deus potest alicui falsum manifestare.
- 3 Soluitur dubitandi ratio.

1 Ratio dubitandi est; quia non videtur repugnare Deum mouere intellectum creatum ad falsum aliquem assensum: cum quia assensus falsus non est peccatum: tum quia est quedam entitas physica, quæ à Deo causatur, & producit simul cum intellectu creato: tum quia inde non inferret Deum absolute mentiri; quia mentiri est dicere aliquid aliter, quam habetur in mente: at cum Deus falsum iudicium creato intellectui imprimeret, non diceret aliud, quam habetur in mentis; quia ipse non dicit: non enim per tale iudicium ipse Deus dicit, sed homo est, qui dicit, & loquitur. Ergo. Tum denique, quia fides esse potest causa saltem mediata assensus falsi, vt contingit in hoc articulo: Quidquid Deus reuelat, credi debet fide diuinæ sed Deus reuelat Christum non esse Deum. Ergo fide diuina credendum est non esse Deum. Ecce falsissimum conueniens illatum est vna propositione de fide, & alicui falsum. Ergo saltem mediata ad assensum falsum potest Deus conuenire.

2 Nilominus tenendum est tanquam omnino certum, Deum non solum de potentia ordinata, sed neque de potentia absoluta posse falsum alicui manifestare, & erroneum conceptum intellectui creato imprimere. sic D. Thomas 2. 2. quæst. 1. art. 3. & omnes eius expostores. Valent. punct. 2. conclus. 2. Valquez art. 3. conclus. 1. Coninch. disp. 10. dub. 1. conclus. 2. §. 5. & dub. 2. conclus. 1. & 3. Turria disp. 3. dub. 1. & 2. Conueniens duplici ratione probari potest. Prima & a priori, quia Deus conuenit summa, & infinita auctoritas ad persuadendum, & eius dictis fides adhibetur: at si Deus fallere aliquem posset, non haberet summam, & infinitam auctoritatem, ad persuadendum, vt suis dictis fides adhiberetur; maior enim excogitari posset in eo, qui nullo modo fallere posset. Ergo. Secunda ratio a postè

DE
ASTR
VALAN
TON.

à posteriori est, quia inde sequeretur fidem nostram nullam firmitatem habere. Nam cum omnis eius firmitas in divina revelatione sita sit, si hæc falsa esse posset, quæ firmitas in fide haberetur? Vnde enim constare culibet posset in tali, vel tali revelatione vñm fuisse Deum iam omnipotentia, & falsum pro vero reuoluisse? Quapropter Scriptura ad Rom. 3. & Num. 23. aliter de Deo ac de homine loquitur; & de homine dicit esse mendacem, non quia omnis homo mentitur, sed quia potest mentiri; at de Deo e contra dicit esse veracem, hoc est, taliter veram esse, vt nequaquam mendacium, & falsum dicere posset; aliàs si mentiri posset, & fallere, æquè esset mendax, & fallax ac verax.

3 Neque obstat ratio dubitandi. Nego enim non implicare contradictionem. Et

Ad primam probationem admitto assensum falsum peccatum non esse, nego tamen mouere ad illum non esse peccatum, quia est contra rectam rationem; recta enim ratio dicitur neminem esse decipiendum, nisi deceptio permitti posset.

Ad secundam probationem dico, ex eo quod ipse Deus hominem deciperet mouendo ad assensum falsum, manifestè inferri mentiri, quia esto ille homo inieris loquatur per iudicium illud falsum: at ipse Deus exterius per tale iudicium loquitur, & ipsi Deo, tanquam auctori præcipuo tribuitur, & cum loquatur aliter, quam habet in suo diuino intellectu, mentitur; aliàs si Deus per reuelationes factas Prophetis non diceretur loquutus, falsò assereret Paulus ad Hebr. 1. *Multifariam, multisque modis olim Deus loquens in Prophetis, nouissimè diebus istis locutus est nobis in filio, &c.*

Ad tertiam probationem respondeo assensum fidei diuinæ causare assensum conclusionis falsam; non ratione sui, sed ratione falsæ præmissæ, quæ ei adiungitur, quia cum conclusio sequatur debiliorem partem, & vna ex præmissis falsa sit, ipsa potest in consequens falsitatem deriuare. Per se autem nullo modo causat assensus fidei conclusionem falsam, sed solum occasionaliter, sicut ait Coninch. *disput. 10. dubio 4. num. 82.* Si iaceres sagittam in scopum, & Petrus illam deflexerit, vt Ioannem occideret; occiso Ioannis non potest dici à te per te causata, sed potius à Petro, qui sagittam deflexit, sic in præfenti.

PUNCTUM IV.

Quod, qualisque sit obiectum materiale fidei.

O biectum materiale voco, quidquid fide diuina credendum est: credi autem debet, quidquid à Deo fuerit reuelatum. Quod tamen hoc sit, paucis explicabo.

§. I.

Sitne obscuritas de ratione obiecti fidei.

- 1 Hoc obiectum debet esse non visum.
- 2 Stante cognitione euidenti de aliquo obiecto, qui teneant te non posse de illo habere fidem.
- 3 Probabilis est oppositum.
- 4 Satisfit contrariis rationibus.

V I certa ab incertis separemus, certum est apud omnes Doctores Catholicos obiectum fidei, quatenus fidei est, esse non visum, id est, per fidem ipsam non videri, neque euidenter cognosci; constat ex Paulo ad Hebr. 11. ibi, *Fides, inquit, est sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium.* quæ sanè verba saltem in sensu formali vera esse debent. Item ad credendum fide diuina requiritur specialis motio Spiritus sancti, Trident. *sess. 6. cap. 6.* at ad credendum, & assentiendum obiectis euidenti bus hæc motio non requiritur: ergo.

2 Quare difficultas solum est an stante cognitione euidenti de aliquo obiecto possis illius habere fidem.

Plures Doctores negant, sic D. Thomas 2. 2. *quæst. 1. artic. 4. & 5.* & ibi Caietan, & Bannes, Scotus in 3. *dist. 24. quæst. vnicæ, §. ad questionem, in fine.* & §. si aliter loquamur. Rich. ibi qu. 5. Capreol. *dist. 2. quæst. vnicæ, art. 2. conclus. 1. & 2.* Mouentur primò, quia ea quæ euidenter cognoscuntur, absolute apparent; ergo cum fides sit non apparentium, vt ait Apost. esse non potest de euidenti bus. Secundo de ratione fidei est, vt ita reuelatis assentiatur, vt possis eis dissentire, quia aliàs meritorius actus non esset: at si euidentiã illorum habes, dissentire nequaquam potes. Ergo fides cum euidentiã compati non potest. Tertio scientia, & opinio de eodem obiecto non videntur esse posse simul, quia ne quis eodem obiecto cum formidine, & sine formidine assentiatur, sed non minus pugnant euidentiã, & incipientiã. Ergo fides cum euidentiã esse non potest. Quarto ideo in Beatis non datur fides, quia Deum vident facie ad faciem, Ergo cum euidentiã stare fides non potest.

3 Nihilominus probabilis existimo te credere posse fide diuina omnia illa mysteria, quorum euidentiã habes. atque adeò fidem cum scientiã compati posse, sic Albertus Magnus in 3. *dist. 24. artic. 9.* & ibi Bonauent. *artic. 2. quæst. 3. Gabr. quæst. vnicæ, artic. 2. conclus. 3.* Valentia alios referens *tom. 3. disp. 1. quæst. 1. punct. 4. pag. 64.* Suarez *tom. 2. in 3. part. disp. 19. sect. 2. in fine.* Coninch. *de fide, disput. 11. dub. 1. conclus. 2. n. 15.* Ratio est, quia plura proponuntur credenda fide diuina, quorum euidentiã habere potes, videlicet Deum esse vnum, esse sapientem, esse fidelem, & potentem promissa adimplere, & similia: sed ex horum cognitione euidenti impediri non potest fidei exercitium, aliàs deterioris esset conditionis homo doctus indocto, Ergo. Minorem probo. Nam accedentibus ad Deum, siue doctis, siue indoctis, proponitur fide diuina credendum; quia est, & quia inquirentibus se remunerator sit, ad Hebr. 11. Sed posset contingere, quod saltem de esse Dei quis euidentiã habeat, Ergo talis euidentiã obesse ei non potest, quò minus fide diuina id ipsum credat.

4 Non obstant argumenta opposita. Concedo ea, quæ euidenter cognoscuntur esse apparentia non vnde quæque, sed ex vi illius cognitionis, quæ euidenter cognoscuntur, quoniam autem cognoscuntur ex alia obiecta, & incipientiã, apparentia non sunt. Quocirca cum Apostolus dicit fidem esse argumentum non apparentium, intelligendum est formaliter, hoc est, esse argumentum non apparentium ex vi talis cognitionis, & secundum rationem, quæ ipsa nititur: & in hoc sensu explicandus est Augustinus *tractatu 40. in Ioannem*, vbi dicit. Quid est fides, nisi credere, quod non vides? Fides est, quod non vides, credere, veritas, quod credidisti, videte. & *tract. 79. in Ioannem*, hæc est laus fidei; si quod creditur, non videtur; intelligendus enim est formaliter, & ex vi rationis, quia ipsa fides nititur. Similiter etiam explicandus est Gregorius *homil. 6. in Euang.* cum dicit, neque fides habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum; non habet, inquam, meritum ex experimento; sed ex reuelatione, quæ nititur.

Ad secundum nego de ratione fidei esse, vt possis reuelatis dissentire absolute, sufficit, si possis eis dissentire ex vi illius rationis, quæ ipsa fides nititur. Item ad libertatem, & meritum non requiritur potentia ad dissentiendum, sufficit, si potentiam habes ad non assentiendum, vt rectè expieuit Coninch. *disp. 13. dub. 4. num. 38.*

Ad tertium nego scientiam, & opinionem simul esse non posse: cum enim sub diuersa ratione procedant, nulla inuenitur repugnantia. Quod autem ex Durand. notat Valentia 2. 2. *disput. 1. quæst. 1. punct. 4. §. ac potest, pag. 66.* scilicet assensum opinatiuum, & scientificum, & assensum scientificum, & supernaturalem fidei sola ratione differre, mihi non probatur: sicuti neque Suarez *disputatione 3. de fide, §. in fine 9. à numero 7.* Non enim intelligere possim, quæ ratione idem assensus possit falsò subesse, & non subesse, & esse euidens, & euidentiã carere, et si sub diuersa ratione feratur. Adde si realiter idem esset assensus opinatiuus, & scientificus, & assensus scientificus, & fidei diuinæ; assensus opinatiuus rationem formalem obiectiuam fidei attingeret, quia necessaria esset illius cognitio. Ergo implicat esse opinatiuum, hoc est, de se incertum, cum diuino testimonio nitatur, et si simul nitatur ratione humano.

Ad quartum dico in Beatis non dari fidem, quia loco fidei supernaturale lumen gloriæ succedit, quod nequaquam contingit vicariis. Adde in hac vita solum posse euidentiã haberi de aliquibus obiectis, quæ per fidem diuinam creduntur, non de omnibus. Ergo erat necessaria fides tum pro illis, quæ naturali lumine cognosci non possunt, tum etiam pro illis, quæ per euidentiã cognoscuntur, vt illorum cognitio meritorea sit.

§. II.

Sitne obiectum fidei euidenter credibile.

- 1 Variis rationibus probatur obiectum fidei esse euidenter credibile.
- 2 Proponuntur varia obiecta, & si illis satis.
- 3 Non est necessarium, vt quis fide diuina credat cognoscere euidenter fidei credibilitatem.

L icet obiectum fidei obscurum sit, & incipientiã: at esse euidenter credibile mihi indubitatum est. Vicariis rationibus hæc veritas comprobatur à Doctoribus. Iacè eas congerit Valent. *disput. 1. quæst. 1. punct. 4.* Bannes *artic. 4. dub. 4.* Coninch. *disput. 11. de fide, dub. 3.* Præcipua est, quæ sumitur, tum ex prophetiã, tum ex miraculis; tum ex stabilitate religionis, tum ex sanctitate eorum, qui eam profitentur. Et primo ex prophetiã non leue argumentum sumitur esse euidenter credibile non firmitatem, siquidem multis antea sæculis pronuntiata iust à Prophetis, quæ Christo conuerterent, vt rectè expendit Prosper. *lib. de prædicationibus, & pronuntiationibus Patriarcharum, & Euseb. Cæsariensis, in lib. de Euangeliis, demonstrat. Augustinus libro 18. de*

de Unitate Dei, cap. 2. Clemens Romanus lib. 5. constit. Apost. cap. 6. ac contingencia futura non possunt certo praedicti nisi a Deo. Ergo a Deo sunt haec contingencia praedicta. Ergo euidenter est idem illis esse adhibendum. Secundo ex miraculis constat fidem nostram dignam esse pra omnibus aliis fectis creditu; quia nulla est secta, in cuius confirmationem similia miracula parata sunt; non enim mortui sunt resuscitati, neque caeci illuminati, sicuti passim factum est in confirmationem nostrae religionis. Ergo nostra religio euidenter est credibilior. Neque enim credi potest Deum in confirmationem falsitatis tot miracula paraturum; aliis obicere ei possent fideles se ab illo esse deceptos, vt bene dixit Richardus Victorinus libro 1. de Triuit. cap. 1. Quod si omnia miracula proteue neges, negare non potes esse maximum miraculum, tot regna, & prouincias suscipere religionem Christi anam abique miraculo: sicuti expendit August. in 12. de ciuit. Dei c. 5. Tertio ex stabilitate religionis, contra quam neque Reges, nec Principes tyranni, neque haeretici, neque idolorum cultores, neque Philosopherum arguti, neque potius interit poterant, neque poterant perire. Quod non leue argumentum est diuinae potentiae tam vt sibi propriam defendens, quam vt luminat euidenter credibilitatem nostrae fidei ex stabilitate eorum, qui eam profitentur, & ex constantia Martyrum, qui pro ea palliunt. Quae enim secta est, aut fuit in mundo, quae tot viros, & totas angelicam vitam degentes habuerit, tot fuerit Martyruius illustata, tot praclaris hominibus decorata? Ergo euidenter est haec esse a Deo hominibus datam viam, vt possint ad finem aeternitatis peruenire.

Sed obicitur primo. Si haec argumenta probant fidem nostram esse euidenter credibilem, probant etiam esse euidenter veram, quia non alia via probamus veritatem nostrae fidei, quam suspensio motus, & argumentis. Si igitur illa probant euidenter dignam esse creditu, probant euidenter veram esse. Atqui euidenter esse non potest in fide, Ergo haec argumenta non probant euidenter eius credibilitatem.

Respondeo, est supradictis rationibus, & motiuis, veritas nostrae fidei probatur, non tamen eodem modo probatur, ac probatur eius credulitas, eius enim credulitas euidenter probatur, non sic veritas. Et ratio differentiae est, quia credulitas consistit in eo, quod digna sit creditu: at res, quae in se inuidentur est, & contingens, potest euidenter esse digna creditu. Ergo si optime potest euidenter credulitas, abique euidenter veritas. Ergo rationes probantes euidenter credulitatem, non probant euidenter rem ita esse, sed obiectum, & inuidentem, & qualis in se est, relinquunt.

Obicitur secundo. Si supradictae rationes euidenter persuadent fidem esse sequendam, quomodo tot haeretici, & pagani, quibus haec rationes proponuntur, illam reiciunt?

Respondeo illam reicere: tum quia supradictarum rationum efficaciam non callent, malitia, & prauis moribus excaecati, iuxta illud Sapient. 1. Excaecauit eos malitia eorum & 2. Corinth. 4. Deus huius saeculi excaecauit mentes infidelium, vt non fulgeat in eis illuminatio Euangelij gloriae Christi: tum quia cum vim rationum percipiunt, malitia tamen, & affectu erga se aut suos magistros nolunt illam acceptare.

Obicitur tertio. Supradictae rationes ad summum probant omnia, quae per fidem proponuntur, digna esse creditu: at esse digna creditu fide diuina non videntur probare. Ergo non sunt mysteria fidei euidenter credibilia fide diuina.

Respondeo non solum probare supradictas rationes mysteria fidei esse digna creditu, sed esse digna creditu fide diuina. Quia probant esse mysteria reuelata a Deo, quibus merito cotidatus, & prudens debet assentiri, non tamen est euidenter, fide diuina te assentiri.

Aduerto tamen non esse necessarium, vt quis fide diuina credat, euidenter cognoscere eius credibilitatem; sufficit, si aliquo modo eam cognoscat: hac enim ratione rudes, & ignotiores a maioribus instructi assentiantur mysterijs fidei, quia sibi persuadent in re graui non esse decipiendos, quae tamen persuasio non constituit euidentiam credibilitatis fidei, esto ex illa aliquantulum deduci possit, sic Valent. disp. 1. quast. 1. punct. 4. sine, pag. 96.

§. III.

Quae sint obiecta fidei.

- 1 Nullum est aliud praeter contentum in symbolo Apostolorum, sacris litteris, & Apostolicis traditionibus.
- 2 Propositum obiecto, & sit satis.
- 3 Nulla veritas Ecclesiae, credenda proponitur fidelibus ad salutem necessariam, quae Apostolicis incognita fuerit.
- 4 Propositum obiecto ex variis Scripturae locis.
- 5 Fit illi satis.

Reuiter respondere possumus esse ea, quae in symbolo Apostolorum, sacris litteris, & Apostolicis traditionibus continentur. Neque alia successu temporis fidelibus credenda

proponuntur, vt satis colligitur ex Trident. sessione 4. Nam licet Ecclesia in dies illuminetur propositione, & explicatione plurimum veritarum, quae antea erant incognitae, & abstrusae non iam illuminatur in aliqua veritate, quae in sacris litteris, & traditionibusque Apostolicis contenta expressae, vel virtualiter non sit. Et ratio est manifesta, quia alias dimouit Christus Dominus processisset, si suis discipulis, & magistris totius orbis necessario credenda ad salutem non manifestaret, sic Diuus Thomas communiter receptus 2. 2. quast. 1. artic. 7. & ibi Caietanus, & Bannes. Valentia disp. 1. quast. 1. punct. 6. praeterea ad 3.

2 Neque obstat Ecclesiam habere auctoritatem non solum definiendi, & explicandi aliqua esse reuelata; sed etiam proponendi fidelibus ea, quae de nouo reuelata sunt. Quia licet Ecclesia gaudeat praerogatiua nouas reuelationes recipiendi, vt testatur Valent. punct. 1. & punct. 6. ad 3. quod Bannes artic. 7. conclus. 1. in fine, non placet existimat namque Ecclesiam non indigere nouis reuelationibus, sed solum gaudere assentientia Spiritus sancti in explicatione eorum, quae reuelata sunt, non tamen gaudere praerogatiua recipiendi reuelationem de aliquo mysterio, quod Apostolicis, & Ecclesiae magistris reuelatum non sit, atque adeo semper verum est eadem esse obiecta fidei, neque in dies augeri.

Neque etiam obstat plures fieri posse reuelationes a Deo de rebus contingentibus, tum Pontifici, tum aliis singulis personis, quas diximus terminare posse fidem, si ab Ecclesia proponerentur credenda; quia haec non sunt obiecta fidei necessaria ad salutem in singulari; nisi quatenus videntur auctoritate Pontificis, quem credere debemus errare non posse in propositione eorum rerum, quas ad salutem animae conuenientes esse desinit. Hac ratione credendum nobis est sanctos canonizatos esse in caelis, religiones has approbatas esse viam securam ad salutem.

Neque obinde fit alia esse obiecta fidei, quae in sacris litteris non continentur virtualiter; continentur enim omnia haec obiecta in sacris litteris, non in singulari & expressae, sed virtualiter, & per euidentiam consequentem: cum enim in sacris litteris contentum sit errare non posse Pontificem in declaratione eorum; quae ad mores vniuersales Ecclesiae proponit, & ipse proponat Sanctum aliquem colendum vt beatum, & in caelis degentem, & religionem aliquam, vt securam salutis viam; efficitur sane haec omnia sacris litteris virtualiter contineri.

3 Ex hac doctrina fit primo nullam ab Ecclesia veritatem fidei credendam fidelibus proponi, de his quae pertinent ad salutem, quam Apostoli clarius, & expressius non cognouerint. sic Diuus Thomas 2. 2. quast. 106. artic. 4. ad 1. & 2. 2. quast. 1. artic. 7. dub. 2. vbi contrarium asserere erroris nota inuirt. late probat VValden. lib. 2. doctrinalis fidei, cap. 22. & 23. an. lib. 2. de locis, cap. 7. & lib. 4. c. 4. Alphonsus a Castro in sua summ. lib. 1. c. 8. Valent. disp. 1. quast. 1. punct. 6. §. bis non obstantibus & §. ad 3. pag. 101. Videtur manifeste probari ex illo Ioan. 14. Paraclitus quem Pater mittet in nomine meo, ille vos docebit omnia, &c. & Ioan. 15. Vos autem dixi amicos, quia omnia quaecumque audiuisti a Patre meo, nec feci vobis, & Ioan. 16. Cum venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Si igitur aliqua veritas necessaria ad salutem superesset, quam Spiritus sanctus Apostolos non doceret, fallax esset Christi promissio, quod absit.

4 Dices. Spiritus sanctus, cum super Apostolos descendit, non docuit illos omnem veritatem absolutam, sed quae visa sunt pro illo tempore necessaria: at successu temporis aliam, & aliam veritatem eis manifestauit. Ergo ex illis locis non satis inferitur Apostolis omnem veritatem fidei esse manifestatam, sed esse manifestatam, quae pro illo tempore necessaria erat. Antecedens probari potest tum ex illo Act. 10. vbi Petrus, & alij Apostoli non videntur satis cognouisse admitti posse incircumcisos ad fidem: a quo dubio, seu ighorantia liberati sunt visione illius lineae de caeco in tetram missi, in quo erant quadrupedia, &c. & voce facta: Occide, & manduca. tum ex cap. seq. vt reliqui Apostoli, & fideles inceperant Petrum, quare introierit ad viros incircumcisos, & manducari cum eis? Ipsique Apostoli, etsi dispersi fuerint per varias regiones, occasione exortae persecutionis; post mortem Stephani non ausi sunt fidem Gentibus praedicare, sed solum Iudaeis. Tum etiam Act. 15. magna fuit contentio in Concilio illo congregato Hierosolymis, an Gentiles admittendi ad fidem circumcidi deberent; qui quiescere non potuerunt, quovis Petrus dixit, visum est Spiritui sancto, & nobis nihil imponere, &c. at veritas haec summe ad salutem petinebat. Ergo non omnem veritatem ad salutem Spiritus sanctus Apostolis manifestauit, cum super illos descendit.

5 Responderi primo posset admittendo Apostolos non fuisse plene instructos in omni veritate ad salutem necessaria, cum super illos Spiritus sanctus descendit, sed non obinde sequitur, non verificari Spiritum sanctum, cum descendit, docuisse illos omnem veritatem: docuit namque illos omnem veritatem, non in illo tempore instanti, in quo visibilis apparuit, sed in reliquis in quibus invisibilis apud illos exiit. Cui explicationi fauet communis modus loquendi, scilicet enim amico te mis-

DE
ASTRO
PALATI
TONI
IIII
EIVS

forum nuntium, qui cum veniet, certiorum faciet de omnibus, quæ tibi acciderunt: non tamen ad veritatem huius propositionis requiritur, ut cum primùm nuntius pervenerit, omnia quæ tibi acciderunt, narret: sufficit si paulatim amico manifestat, sic in præfenti.

Secundò & probabilius respondeo negando antecedens, & ad probationem dico, Petrum non fuisse instructum legales ceremonias necessarias non esse, sed fuisse instructum, qua ratione se à Iudæis illum oppugnantibus defenderet. Item fuisse instructum in particulari, quos debet tunc admittere, quidve illa visio significaret. Nam licet clarè cognovisset circumcissionem necessariam non esse, & legales ceremonias iam non obligate: omnesque Gentiles ad fidem admitti posse: at necesse poterat, an hic, & nunc admittendi essent ob scandalum pusillorum, à qua dubitatione liberatur visio illa. Neque obstant huic expositioni illa verba Petri, *In veritate comperi, quod non sit personarum acceptor Deus*, &c. quasi ante illam visionem non competisset acceptare Deum Gentem, sicut & Iudæos; competere enim habebat; sed non ex illo facto: sicut Deus Abraham volens sacrificare Isaac dixit: *Nunc cognovi, quod timeas Dominum*, quia ex illo facto cognoverat, etiamsi aliunde cognitum haberet. Quòd verò Apostolici non ausi fuerint Gentibus prædicare, non probat intellexisse Gentes excludi à susceptione Baptismi, sed ad summum probat non iudicasse illo tempore esse conueniens illis fidem manifestare, quòd multis rationibus id iudicare poterant. Ad illud verò de contentione Apostolorum super circumcissionem ferè omnes Pontifices ex Græcis testantur fuisse simulatam contentionem, ut omnes illi, qui legalium observationem prædicabant, obmutescerent, videntes Petrum sententiam Pauli acquiescere, & quasi delictum suum recognoscere, in præfensione à se habita de observatione circumcissionis.

PUNCTUM V.

An obiectum fidei indigeat Ecclesia propositione, & quam efficaciam, & auctoritatem habeat Ecclesia in obiecto fidei proponendo.

GRAVISSIMA est hæc difficultas, idèoque per partes examinanda est, sed non ita late, ac multi recentiores.

S. I.

Quid sit Ecclesia, & quæ eius proprietates.

- 1 *Variis modis Ecclesia sumitur latè, & strictè. Quid utrumque.*
- 2 *Catechumeni non sunt propriè Ecclesie membra, bene tamen hæretici, excommunicati, & peccatores baptizati.*
- 3 *Proprietates Ecclesie sunt septem. Et explicantur.*
- 4 *Congregatio fidelium Romano Pontifici obediens est vera Ecclesia.*

PREMITTENDA est cognitio Ecclesie, antequam eius auctoritatem inuestigemus. Ecclesia ergo variis modis sumitur. Primò vniuersalissimè pro qualibet collectione Deum venerante, vti sumitur ab Apostol. ad Ephes. 1. & 5. cap. comprehendente collectionem hominum, & Angelorum, & viatores, & beatos. Secundo modo pressius sumitur pro congregatione fidelium, seu qui fidem in Deum profitentur. Et hoc modo eadem est Ecclesia, quæ fuit ab initio mundi, & quæ modò est: sed quia hæc professio fidei dicitur modè habetur post Christi aduentum, ac antea, idèo Ecclesia post Christi aduentum definitur, ut sit congregatio fidelium seu eorum, qui fidem Dei sub speciali sacramentorum signo, & sub eodem capite profitentur. Constat hæc definitio ex capite Ecclesie, distinct. 1. & cap. firmiter, de summa Trinitate, & fide Catholica, & tradit alios referens Bannes 1. 2. q. 1. art. 10. in comment. circa princ. Valent. disp. 1. q. 1. p. 7. q. 4. §. 14.

2 Ex hæc definitione fit primò Catechumenos, etsi fidem firmatam habeant, non tamen esse propriè Ecclesie membra, quia non profitentur fidem sub speciali sacramentorum signo, esto sint quoad meritum Ecclesie membra; merentur enim salutem, sicuti si intra Ecclesiam residerent. Secundo fit hæreticos & esse intra Ecclesiam, & extra Ecclesiam. Sunt intra Ecclesiam, quatenus sub speciali sacramentorum signo fidem aliquando professi sunt, & ratione illius professionis Ecclesia potest illos punire, & coercere. Sunt tamen extra Ecclesiam, tum quia sunt extra vniuersionem inuisibilem cum Christo: tum quia reiciunt fidem, in qua reliqui fideles conueniunt: tum quia Ecclesia illos eicit à se, ut membra trita, & reliquo corpori damnosa. Tertio fit peccatores, & reprobos baptizatos ad Ecclesiam pertinere, &

illius membra esse, iuxta illud Matth. 13. vbi Ecclesia nomine regni cælestis comparatur (sagenæ missæ in mare ex omni genere piscium congreganti, habentique bonos, & malos. Comparatur etiam decem virginibus, fatuis, & prudentibus. Item atzæ habenti triticum, & palcas, & domus, in qua sunt vasa in honorem, & alia in contumeliam). Et ratio est manifesta: nam peccatores baptizati profitentur fidem eodem signo Baptismi, & aliorum sacramentorum, ac prædestinati. Neque in his video esse inter Catholicos controuersiam. Quarto fit excommunicatos ad Ecclesiam pertinere, & illius membra esse: tum quia esse possunt membra viua, & Christo Domino inuisibiliter vnita per charitatem, si contriti, & penitentes existant: tum quia non deserunt fidem, sed solum excluduntur à participatione communi orationum, & iustagiorum Ecclesie.

3 Proprietates huius Ecclesie ad numerum septenarium reduci possunt, ut ex doctrina omnium Catholicorum constat: hæc sunt, quòd sit vna, sancta, Catholica, Apostolica, vniuersalis, ab Spiritu sancto gubernata, & extra quam salus esse non potest. Dicitur vna, quia est ab vno principio, scilicet Deo vocata: & ad vnum finem, nempe vitam æternam, & per vna media, qualia sunt sacramenta: & sub vno capite, & pastore Christo, eiusque vicario. Secundo est sancta, tum quia plures sanctos habet, etsi omnes, quos habet, sancti non sint. Tum quia eius caput præcipuum, sanctum est: scilicet Christus, Patrique vicarius, quatenus talis est; tum quia sanguine Christi sanctissimi est decorata, multiplicibique charitatum donis ornata, & in diuinum cultum spiritualibus præceptis, institutis, & sacramentis dedicata est: ita ut verum sit omnes illius partes sanctissimum cultum profiteri, etiamsi vitæ sanctitatem non profiterentur: ac denique, quia vocat nos omnes, ut sobrietate, & iustè, & pie viuamus in hoc sæculo. Tertia est Catholica, id est, vniuersalis, tum ratione fidelium, qui eius membra sunt, recipit enim omnes, qui salutem velint consequi, siue Iudæus, siue Græcus, siue seruus, siue liber, siue masculus, siue femina: tum ratione loci, quia ad omnem locum extenditur, iuxta illud: *In omnem terram exiit sonus eorum*. Tum ratione temporis, quia vsque ad finem mundi sine interruptione duratura est, sicut etiam ab initio aliqua Dei Ecclesia fuit. Neque obstat in passione Christi Apostolos scandalum passos esse; Matth. 16. quia non obinde sequitur dereliquisse fidem, sed solum expediri illam non manifestasse. Neque obstat etiam in fine mundi ob persecutionem Antichristi dixisse Christum Dominum Luca 18. *Putatis filius hominis veniens inuenire fidem in terra?* quia inde non sequitur aliud nisi in paucis esse fidem inueniendam, ut rectè Diuus Augustinus lib. de vniuersitate Ecclesie, c. 13. Tum denique vniuersalis dicitur ratione doctrinæ, quæ vniuersaliter vera est, nullumque errorem continet, neque continere potest. Quarta est Apostolica, tum quia ab Apostolis habuit initium, & ab illis per orbem terrarum propagata est: tum quia eorum doctrinam, & traditiones sequitur: tum quia eorum martyrio, & sanguine decorata est. Quinta est vniuersalis, id est, vniuersalis cognoscibilis; cognoscere enim potest euidenter esse in mundo aliquem hominum cæcum, ita Deum colentem, ut merito vniuersalique debeat, etsi obicitur, & inuidenter, ac firma fide cognoscere esse veram Ecclesiam: quare euidentia non est an talis cæcus, & hominum congregatio rectè colat Deum; hæc enim euidentia pugnat cum illo articulo fidei. *Credo Ecclesiam sanctam Catholicam*. Sed euidentia est adesse in mundo talem cæcum, & congregationem, ut merito vniuersalique debeat de illo credere fide diuina Deum rectè colere. Sexta proprietates est assistentia diuini spiritus, ob quam nec fallere, nec falli potest. Est enim Ecclesia, ut ait Apostolus 1. ad Timotheum 3. columna, atque firmamentum veritatis, à quo firmamento excludi debet omnis error, & igneantia etiam inculpabilis. Aliàs non esset certa regula, si aliquando falli, aut fallere possit. Ex qua proprietate sequitur pastores, & Doctores omnes errare non posse, tum quia si hi possent errare, diceretur absolute Ecclesiam errare posse; quia cum hi sint præcipua Ecclesie membra, ab illis Ecclesia denominanda est, iuxta doctrinam Aristot. libro 9. ethicorum, capite 9. Tum quia ex doctrina Apostol. ad Ephes. 4. hi dati sunt à Christo Domino, ut reliquos fideles doceant, ne circumferantur omnino doctrinæ. Requiritur ergo, ut summitter, & infallibiliter veritatem cognoscat, & doceant. Tum denique, quia si hi omnes errarent, totam Ecclesiam eorum error inficeret: quia reliqui fideles tenerentur superioribus viris, & Doctoribus obedire, iuxta illud Matth. 23. *Super cathedram Moysis sederunt Scribæ & Pharisei; omnia ergo quæcumque dixerint vobis, seruate, & facite*. Sed dices: Assistentia Spiritus sancti Petro tantum, eiusque successoribus promissa est, iuxta illud, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & illud. Ego pro te rogabo: Petre, ut non deficiat fides tua. Ergo non est promissa reliquis Doctoribus, & magistris. Ergo hi errare possunt.*

Respondeo, cum dicimus, omnes pastores, & magistros errare non posse, Pontificem, seu summum pastorem, & magistrum non excludimus. Si autem ut distinctos à summo Pontifice illos sumamus; etsi de fide non sit, non posse errare: at est theologicè certum nunquam erraturos, quia hoc pertinet ad specialem Dei prouidentiam, qua Ecclesiam regit, & gubernet

gubernat. Ultima proprietates Ecclesiarum esse esse viam salutis, neque enim extra Ecclesiam salus esse potest : quia ratione D. Petrus I. epist. cap. 3. cum cum arca Noë comparavit. Ratio autem est manifestissima quia nemo potest salutem consequi, nisi cui Christi membrum fuerit, & cum illo per fidem, & charitatem unius : sed qui est voluntarie extra Ecclesiam, non unius Christo ; sed potius ad Christum separatur. Ergo salutem consequi non potest, sed erit tanquam palmas extra vitem, qui solum igni defertur. De his autem proprietatibus videndus est Cardinalis Turrecremata in illo fati tradito lib. suæ summæ de Ecclesia, à princ. lib. 1. & Melchior Cano lib. 3. c. 4. de locu. V. Valden. lib. 2. de doctrina fidei Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. Valent. disp. 1. q. 1. p. 7. a. §. 16. & alij relati ab eisdem.

4 Sed in quibus, an hæc proprietates soli congregationi obedienti Romano Pontifici pro tempore existenti conveniant, ipsaque sola vera Ecclesia sit ?

Respondio de fide esse solam congregationem Romano Pontifici pro tempore existenti obedientem veram Ecclesiam esse, hæbereque omnes supradictas proprietates : quod probari facile potest, discutendo breviter per singula. Est enim una, quia ab uno, scilicet Christo, Deo, & homine, & sub vno capite, & in vna fide nempe gloriæ, & sub certis medijs, præceptis, sacramentis, & sacris fidei instituta est. Secundo est una, quia plures Sanctos continet, & quia Sanctos efficit, & quia habet sacramenta, & media ad salutem sanctissima. Tertio est Catholica, siquidem per omnes tempus idem docet, & docetur, & illud Apost. 2. ad Corinth. 1. Fidelis Deus, quia sermo verus, qui fuit apud vos, non est in illo, est, & non, sed est in illo, fuit, quasi diceret non est in illo inconstantia vna, aut mutatio ; sed firmiter idem perseverat, vt pote fundatam super firmam petram, aduersus quam portæ inferi non praualebunt. Est etiam Catholica ; quia omnes quotquot volunt Christo vni, in se recipi, neminem excludens. Quarto est Apostolica, quia sequitur doctrinam Apostolorum, etiam si typis mandata non sit. Quinto est visibilis, quia visibiliter apparet esse congregationem, quam merito credere fide diuina debemus colere Deum, & quia sub visibilibus sacramentis, & visibili cultu est instituta. Secundo habet hæc congregatio sub Romano Pontifice militans diuini Spiritus assistentiam, & protectionem ; quod non leuiter colligitur ex eo, quod semper eadem perseverat, nec circumfertur vtriusque doctrinæ. Ex quibus tanquam concluditur esse viam vnicam salutis, quæ omnia scilicet hæreticorum conuenient nullo modo possunt, sed solum Ecclesie Romanæ, vt expenditur facile poterit, & late, & eruditè prosequitur Valent. disp. 1. q. 1. p. 7. a. §. 20.

S. II.

An Romanus Pontifex regula sit infallibilis veritatis, ita vt errare nullo modo possit in rebus fidei proponendis.

- 1 In Ecclesia necessariò constituenda est regula infallibilis.
- 2 Hæc regula non est sola sacra Scriptura.
- 3 Petrus & eius successores, composuerunt regimen Ecclesie.
- 4 Hæc regula infallibilis in nullo alio præter Romanum Pontificem reſidet.
- 5 An errare possit in articulis fidei proponendis ? Proponuntur rationes dubitandi.
- 6 Statuitur conclusio de fide Pontificem errare non posse.
- 7 Satisfit contrariis numero 5, adductis, specialiter primo argumento.
- 8 Satisfit secundo argumento, & examinatur an hunc numero Pontificem sit de fide esse verum Pontificem ? Qui negent, & qua ratione probent.
- 9 Non solum certitudine morali, sed certitudine fidei tenendum est hunc esse verum Pontificem ; postquam vniuersalis Ecclesia aliquid de fide credendum proponit.
- 10 De Pontifice ab vniuersali Ecclesia recepto, an equam veritatem aliquam definiat, sen an equam aliquid statuatur ad veram Ecclesie institutionem : probabilis conclusio de fide esse, esse verum Pontificem.
- 11 Explicatur differentia inter hæc propositionem, Non est de fide verum, VIII. esse verum Pontificem, & illam, Verbum VIII. non est verum Pontifex.
- 12 Satisfit tertio argumento num. 5, adducto, & explicatur diligentia, quam Pontifex facere debet ad veritates fidei proponendas.
- 13 Reliquis argumentis supradictis n. 5, adductis fit satis.

Præmittendum est dari in Ecclesia aliquam regulam infallibilem veritatis, quæque doctrinam credendam fidelibus proponat, sed quæ fidei controversas ; hoc enim ad diuinam præuidentiam maxime pertinet : cum enim nemo sit, qui res fidei suo ingenio assequi possit, & dubitationes suborientes vniuersis propriis vincere ; necessarium erat aliquod medium, quo hæc omnia superari possent. Aliis Deus non satis de me- Ferd. de Castro Sarr, Mors. Pars I.

diis necessariis hominibus prouideret : & imperans res fidei certò, & indubitante credere, impossibilia imperaret, quod est nimis absurdum.

2 Secundo præmittendum est, hanc regulam infallibilem, quæque quæstiones circa fidem dirimat, non esse solam sacram scripturam : tum quia circa sacram Scripturam solet esse controversia, an scilicet hæc Scriptura sit canonica, vel non ? Ergo ex ipa sola hæc controversia definiti non potest. Tum quia regula infallibilis, quæque quæstiones suborientes valet dirimere, debet esse omnibus nota, qualis tamen non est Scriptura sacra, eius enim sensus non facile ab omnibus percipitur : & constet manifestè, ex eo quod scilicet hæretici eadem verba nunc sic, nunc alio modo intelligunt.

3 Tertio præmittendum est Petro, & eius successoribus commississe Christum regimen vniuersale Ecclesie illis verbis, Tu es Petrus, & super hæc petram edificabo Ecclesiam meam : & tibi dabo claves regni caelorum, &c. quod luculenter, & eruditè satis probat Valent. 2. 2. disp. 1. q. 1. punct. 7. à §. 28. c. 36. Neque pro solo Petro hæc verba dicta sunt, sed pro omnibus illius successoribus ; succedunt autem omnes Romani Pontifices legitime electi ; vt ex vno natus Ecclesie vique in præsentem diem facile probari potest ; & eruditè probat Sanderus lib. 7. de visibili Ecclesia monarchia. Turrecremata lib. 2. de Ecclesia, c. 36. & segg. Valent. disp. 1. q. 1. punct. 7. de fide, §. 37. & licet Domin. Sot. in 4. sent. disp. 2. q. 2. art. 5. visum sit hunc successorem Petri non esse ex diuina institutione Romanum Pontificem, sed esse posse Toletanum, vel Hispanensem, vel nullius diocesis, eo quod verba Christi tradentis potestatem Petro non tam sedem determinauerit. At certissimum est ex diuina institutione, traditione manifestata successorem Petri esse etiam Romæ Episcopum, quod copiosè & luculenter probat Val. 2. 2. disp. 1. p. 7. §. 38.

4 Quarto præmittendum est hanc regulam infallibilem veritatis in nullo alio reſidere, nisi in Romano Pontifice ; quia cum in aliquo reſidere debeat, nullus apparet qui is sit, nisi Petri successor quia nemini alteri dictum est nisi Petro, & eius successoribus ; Et super hæc petram edificabo Ecclesiam meam ; ego rogabo pro te vt non deficiat fides tua. Item pascite oves meas. Ergo est Christi autoritate successore Petri autoritatem habet pascendi fideles omnes infallibilis doctrina, tum ad fidem, tum ad mores pertinet, his præmissis.

5 Difficultas ergo est, an aliquando errare possit in fidei articulis proponendis ?

Ratio difficultatis est prima, quia videtur stare posse aliquem eligi, & haberi summum Pontificem à tota Ecclesia, qui tamen verè non sit : sed tunc si definitur aliquam veritatem, non infallibiliter definit. Ergo errare potest Pontifex in fidei articulis proponendis. Consequentia est legitima, minor videtur nota ; quia cætenus Pontifex veritatem aliquam fidelibus credendam infallibiliter proponit, quatenus Spiritus sanctus ei assistit : sed assistentia Spiritus sancti Petro, & vero eius successoris est promissa, non autem simulato, & ficto. Ergo. Maior verò propositio, scilicet, quod possit eligi, & haberi aliquis tanquam summus Pontifex, qui tamen verè non sit, probatur primo, potest namque ipse esse hæreticus, qualis refertur fuisse Anastasius, capite Anastasius, 19. distinct. & Honorius, prope refertur in Concilio Constantinopolitano VI. act. 13. c. 18. sed cum in hæreticis incidit, ipso iure amittit autoritatem, & definit esse vicarius Christi, & Petri successor ; vt tradit Turrecremata in iuris Ecclesie, lib. 2. cap. 1. 2. ad 7. argum. c. lib. 4. p. 2. cap. 18. Driedo de libertate Christiana, c. 14. Simanc. cap. 29. de Catholice, m. s. & Canonice communitate : vt constat ex his, quæ adducit Iacobus, lib. 3. de concord. a. 2. Secundo potest eligi non ordinatus, vel non baptizatus, vel cum alio defectu electionem annullante, qualia videtur habuisse Martinus V. electus in Concilio Constantiensi ; siquidem non fuit electus iuxta formam præscriptam pro electione Summi Pontificis.

Secunda ratio difficultatis est, quia saltem non est de fide hunc Pontificem electum verum esse Petri successorem : siquidem non est de fide certum, esse baptizatum, aut nullum in eius electione defectum substantialem habitum esse. Ergo non poterat esse de fide certum, errare non posse, quia impotentia errandi annexa est, (vt dixi) verò Christi vicario, non simulato. Et confirmari potest exemplo Eucharistie ; licet enim de fide sit in hostia ritè consecrata adesse corpus Christi ; non tamen de fide est in hac numero hostia adesse : quia non est de fide contentum esse sacerdotem baptizatum, habentemque intentionem consecrandi ; solum enim id creditur morali certitudine. Ergo similiter esto verum sit, & de fide certum, eorum Christi vicarium, & Petri successorem errare non posse in rebus fidei proponendis : ac non videtur esse de fide certum, hunc numero errare non posse ; quia non videtur esse de fide certum, esse verum Pontificem.

Tertia, vt Pontifex veritatem aliquam fidelibus credendam proponat, indiget consilio, & inquisitione, & Doctorum disputatione, quod satis confirmat vltus congregandi Concilia : sed in his potest esse negligens, & temerarius. Ergo potest tunc errare.

Quarta, Pontifex si hæreticus sit, potest velle Ecclesiam

DE
ASTRO
DALAN
TON.
IIII
LIIII

suam errore maculare, & ad hanc maculam imponendam definitione rei. Ergo eius definitio non est infallibilis veritatis. Ex confirmato, si hoc tempore, quo Pontifex occulta hæresis infectus sit, suboritur aliqua dubitatio de rebus ad fidem pertinentibus, quid obstat potest, quominus tunc Pontifex errorem firmet, & pro veritate credendum fidelibus proponat? Poterit ergo Pontifex errare.

Quinta, plura sunt scripta Doctorum à Pontifice approbata, quæ tamen non sunt omnino vera. Ergo Pontifex errare potest, Antecedens probatur ex *Sanctæ Romanæ 15. dist. vbi à Gelasio Papa approbatur scripta Cypriani, Chrysostomi, Gregorij Naz. Basilij, & Ambrosij*; atqui in his scriptis plura, quæ veritatem non attingunt, continentur. Nam cum illis temporibus non erat de omnibus elucidata veritas, & ex alia parte non erant scriptores canonici; merito poterunt errare, ut rectè expendit Cano *lib. 7. de locis c. 3. cont. 2.*

Sexta, sæpe videtur Pontifex plura falsa dehisisse. Cœlestig. namque III. prore referuntur in *cap. quanto, de divorciis*, videtur sensisse per hæresim matrimonium dissolvi: *Ex in capite licet de sponsa duorum*, denotat aliquos Pontifices Alexandro III. anteriores iudicasse matrimonium ratum irritari secundo consummatum: & in *cap. cum esset, de r. flammæ*, decernitur à divina lege esse alienum in testamentis plures testes requiri quàm duos, vel tres, cum tamen leges civiles iustæ reputentur, quæ plures expostulant.

6. Nihilominus tenenda est veritas Catholica, nullum Pontificem sic ab Ecclesia vniuersali reputatum errare posse in rebus fidei proponendis. Conclusio est recepta ab omnibus Catholicis cum D. Thom. 2. 2. *quæst. 11. art. 10. à quæst. 11. art. 2. ad 3. Et lib. 4. contra gentes, cap. 76. V. Valden. lib. 2. doctrina antiquæ fidei, cap. 47. Et 48. Turrecremata lib. 2. sum. à c. 107. usque ad 112. Cano. de locis lib. 6. à c. 3. usque ad 7. Gregor. de Valent. disp. 1. quæst. 1. punct. 7. quæst. 5. circa finem; Et quæst. 6. §. 40. Et segg. Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 2. præcipue cenci 4. Probatur manifestè: nam cum Pontifex veritatem aliquam fidelibus credendam proponit, ipsi fideles ei assentite tenentur, aliàs non haberet Pontifex auctoritatem efficacem regendi Ecclesiam: sed Ecclesia obligari non potest falsæ propositioni assentium præbere; quia aliàs posset tota Ecclesia errare, quod est contra diuinam providentiam; & Christi promissionem dicentis spiritum veritatis semper in Ecclesia mansurum. Ergo nequit à Pontifice summo falsum pro vero proponi.*

7. Neque argumenta contraria huic veritati obstant.

Ad primum dico, nullum ab vniuersali Ecclesia recipi pro Pontifice summo, & Christi vicario qui verè esse non possit; quia ad diuinam spectat providentiam hoc impedire.

Ad primam probationem admitto; Pontificem esse posse hæreticum, si ex communi sententia testatur Bannes 2. 2. *quæst. 1. art. 10. dub. 2. conclus. 1. Caietan. ibi, Et opusculo 1. de auctoritate Papæ, Et in apologia de eadem re, cap. 13. ad 2. Driedo libro 4. cap. 3. part. 3. Cano lib. 6. cap. ult. ad 12. Soto in 4. dist. 22. qu. 2. art. 2. Corduba cum aliis à se relatis lib. 4. quæst. 3. Aragon. 2. 2. quæst. 1. art. 10. tract. de summo Pont. per Valent. disp. 1. quæst. 1. p. 7. qu. 6. §. 40. & ex multis historiis constat plures Pontifices in hæresim lapsos esse, ut de Victore V. Marcellino, Liberio, Honorio, Anastasio I. & aliis tradunt supra relati Doctores. Nam de Victore tradit Euseb. lib. 5. histor. Eccles. c. penult. fuisse hæreticum. Idem constat de Marcellino thus offerente idolis. Neque dici potest non dereliquisse fidem, vnde non constat mente non consentisse, de Liberio id affirmat Hieron. in chronico de Anastasio refert Gratian. cap. Anastasio, 19. dist. 2. De Honorio verò constat ex epistola Adriani relata in V. Synodo *act. 40*. Et quamvis Albertus Pighius lib. 4. de Ecclesiast. hierarchia. c. 8. & Ioan. Turrecremata libro 2. de Ecclesia, cap. 93. contentur ab hac nota hos Pontifices liberare, affirmantes, vel interius in hæresim non consentisse, vel ex falsa informatione fuisse condemnatos: at non est dubitandum, in hæresim incidere potuisse, aliàs Concilia illa generalia accusationem de hæresi omnino exploderent, ut pote omnino alienam à Pontifice. Verum est Pontifex in hæresim incidere possit; nihilominus tamen credo certissimum auctoritatem Pontificiam non amittere, quousque ab Ecclesia deponatur: sic tenent omnes supra relati Doctores, specialiter Bannes, Valent. Caietanus, Soto, Canus, Cordub. cum quia reliqui Episcopi in hæresim incidentes retinent suam dignitatem Episcopalem, donec deponantur. Ergo & Pontifex summus. Tum quia de nullo Pontifice possemus esse certi secundum fidem esse verum Pontificem, & aptum proponendi res fidei vniuersali Ecclesie, cum de nullo possemus certificari non amisisse occultè fidem. Tandem, quia auctoritas Pontificia non fundatur in fide speciali, quam habet Pontifex, sicut neque in gratia, sed fundatur in eo, quod receptus sit ab vniuersali Ecclesia, ut Christi vicarius, & Petri successor, qui dum sic fuerit receptus, habet à Christo potestatem, auctoritatem regendi Ecclesiam, & pascendi oves fidei, morumque doctrinam; verusque est Christi, & Petri successor, ipsique vnus, non quoad internam fidem, & factam itatem, sed quoad externam Ecclesie administrationem.*

Ad secundam probationem nego eligi posse iure diuino incapacem; quia ex speciali, & ordinaria providentia, qua Deus affludit Ecclesie, credi debet similis electionem impediendam esse, & dato quod sic eligatur, credendum est defectum manifestandum esse, antequam ab Ecclesia vniuersali recipiatur. Quod autem solet circumferri de Ioan. VIII. fuisse, inquam sciam, fabula est, & hæreticorum commentum, ut rectè probat Onuphrius in *annotat. ad Platina de vita Ioan. VIII.* in cuius probationem extat insigne testimonium Leonis IX. qui fuit plerumque centum annis post Ioan. VIII. hic enim Pontifex epistola ad Michaëlem, & Clementem Episcopos *cap. 23.* & habetur *3. tom. Conciliorum*, probans primum Ecclesie Romanæ contendentique diuina protectione liberatam ab ignominia, quæ aliis Ecclesiis acciderunt: inter quæ refert famam esse, quod Constantinopolitana Ecclesia aliquando fecimam esse, quod vocat abominabile scelus, & detestabile facinus. Est autem plerumque euidens quod qualicumque suspicio foret de eo quod Romana Ecclesia id aliquando accidisset, nequaquam hoc genus argumenti attigisset ad laudandam Sedem Romanam, quæ nulli Catholicorum dubium esse debet illud fuisse merum commentum hæreticorum: si autem electus in Pontificem fuerit cum aliquo defectu iure humano introducto, ex acceptione Ecclesie integrè purgatur: cum enim Ecclesia vniuersalis habeat auctoritatem supra humanam; hoc ipso, quod acceptat hunc Cardinalem tanquam verum Pontificem, supplet omnem defectum electionis, si quis inrequeat & sic, ille manet verus Pontifex.

8. Secundum argumentum tangit grauem quæstionem, an scilicet de fide sit hunc numero Pontificem esse verè Christi vicarium, & Petri successorem? Negant plures Doctores in manuscriptis, Vidua de Arte Lector Theologus 2. 2. *qu. 1. art. 10.* & ibi Mag. Mancio *quæst. de auctor. Papæ, ad 3.* Id supponit ibidem Deza ex Socier. *Iess. dub. 1. de potestate Pontificis, paulo ante solutionem argumentorum, Et clarus in quæst. de canoniz. 2. 2. Sacerdotum.* vbi subdit, constare potest alicui, quod hic Pontifex non sit verus Pontifex, quia baptizauit illum abique intentione. Bonaventura *ibid.* tenet tanquam probabilem, esse probabiliorem censet oppositam. Torres publicè illam defendit Compluti, cui subscripsit Gabr. Valquez Cardinal. Bellarminus *1. 1. tract. de concilio auctor. c. 9.* Ad postremam objectionem ait, naturali solùm euidencia, aut sola fide humana haberi Concilium Nysenum, & Ephesinum fuisse legitime congregatum, & hoc sufficere, ut definita ab illis habeantur tanquam de fide, constat autem (quod præiens institutum spectat) eandem esse quæstionem, an sit de fide hoc Concilium fuisse, vel esse legitimum: & an sit de fide hunc numero Pontificem esse verum Papam Gregorium Valentia 2. 2. *disp. 1. qu. 1. 7. in qu. 5. §. 39.* ad hanc expediendam difficultatè, ut probabilem admittit posse eligi in Pontificem non baptizatum, aut iure diuino incapacem, quia id graues Doctores admittunt: absolute illam defendit Bannes 2. 2. *qu. 1. art. 10. ad 2. ad 2.* vbi affirmat hanc propositionem: Hic Pontifex numero est verus Papa, esse solum certam certitudine morali, cui speculatiue potest subesse, falsum. Prebat primò, quia non est de fide hunc electum in Pontificem esse baptizatum. Ergo neque esse verum Pontificem. Secundo potest definire res fidei, & vniuersalem Ecclesiam regere, quia sit verus Pontifex; sufficit si verè existimetur, & reputetur: si enim prætori incapaci confert respública iurisdictionem quando verè legitimus existimatur; ne ex actibus nullis graua inconuenientia sequantur: quare idem non dicemus in Pontifice incapaci, qui verè legitimus reputatur, conferre illi Christum omnem iurisdictionem, & auctoritatem, sicuti fit verè Pontifex effect.

9. Ceterum tenendum existimo non solùm certitudine morali, cui falsum subesse potest, ut dicit Bannes, sed certitudine fidei electum in Pontificem, & ab vniuersali Ecclesia receptum esse verum Papam, Christi vicarium, & Petri successorem: quod non solum existimo esse ita tenendum, postquam aliquam veritatem credendam fidelibus proposuit, & viam salutis demonstrauit, sed etiam antequam aliquid horum fecerit: eo enim ipso, quo ab vniuersali Ecclesia, ut verus Pontifex recipitur, de fide est, esse Christi vicarium, & Petri successorem. Et quidem in priori statu cum Pontifex aliquam propositionem credendam fidelibus proponit, esse tunc de fide esse verum Pontificem, tenet Valent. supra relatus. Aragon 2. 2. *qu. 1. art. 10. tract. de Concilio, dub. principalis, ad 3. principale.* vbi postquam probauerat hoc Concilium esse legitimum secundum fidem, subdit: Badem ratione probari potest; Gregorium esse verum Pontificem, & baptizatum. Idem docuit Ludouicus de Leon *ibid.* & ante illum Mag. Guenata, & Societate Iess. Doctor And. Martines *d. n. 10. 2. p. princip. d. 1. ad 2. P. Bonavent. ibi tract. de auctor. Papæ, d. 3. & nouissime P. Suar. d. 10. de fide, §. 5. per totam.* Et probari facile potest primò: Ille secundum fidem est verus Pontifex, cui Christ. Dominus præcipit obedire in his, quæ ad fidem, & mores pertinent: sed de fide est legitime electo, & ab vniuersali Ecclesia recepto præcipere Christum Dominum obedire, cum aliquid ad vniuersalem Ecclesiam pertinetur statuit. Ergo de fide est legitime electum, & ab vniuersali Ecclesia

Ecclesia receptam esse verum Pontificem. Conclusio euidens sequitur ex præmissis. Præmissa autem sic proba. Et quidem illa maior propositio, scilicet illum esse verum Pontificem, cui Christus Dominus præcipit obedire, videtur probari ex illis locis, quibus Petro, eiusque successoribus contulit potestatem patendi oues, fidei, morumque doctrina: quam potestatem nemini, nisi Petri successoribus contulit. Ergo nullus alius nisi successor Petri habet potestatem patendi oues, fidei, morumque instituti. Minor autem propositio probatur, nempe de fide esse Pontifici electo, & ab vniuersali Ecclesia recepto obediendum esse in rebus ad fidem, & mores pertinentibus, quia de fide est fideles obligatos esse obedire ei, quem superiorem agnoscunt: sed cum legitimè aliquis ab Ecclesia in Pontificem, & caput supremum eligitur, & acceptatur, vt superior agnoscitur. Ergo huic tenentur fideles obedire. Et confirmo, si Pontifex electus definit aliquam veritatem fidei, & Ecclesie credendam proponat, errare non potest secundum fidem. Ergo secundum fidem est verus Papa. Quia verus Papa est, qui habet auctoritatem ad infallibiliter definiendum, & Ecclesiam Dei obligandam, Confirmo secundò. Ille est verus Pontifex, qui habet potestatem confirmandi fratres, ne in fide vacillent, iuxta illud Lucæ 22. *Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos;* sed hic numero Pontifex definitens aliquam veritatem confirmat fratres in fide, cum antea circa illam dubitarent: & post factam definitionem vniam, non licet dubitare. Ergo hic est verus Pontifex. Secundò proba, postquam Concilium Tridentinum aliquam veritatem definiuit, & Pontifex confirmauit, est certum secundum fidem hoc Concilium esse legitimè congregatum. Ergo etiam postquam hic Pontifex definiuit aliquam veritatem fidei diuina credendam, est certum eadem fide esse legitimè electam, atque ad eam verum Pontificem. Consequenter est euidens, & à nemine nunquam negata, quia est eadem prior ratio de hoc Concilio, & de hoc Pontifice. Antecedens verò sic probatur. De fide est Concilium legitimè congregatum, & Pontifex confirmatum obligare ad credendum; non legitimè congregatum non habere hanc vim, & efficaciam. Sed Concilium Tridentinum obligat ad credendum. Ergo fuit ritè congregatum. Quæ enim in hoc discussu fallacia esse potest, cum consequentia sit euidens, maior certa secundum fidem, minor eadem gaudet certitudine? Alias nolum Concilium obligare ad credendum definitis ab illo; quia non est maior ratio de aliis, quam de Trident. Tertio proba; quia omnis propositio de fide potest inferri ex duplici præmissa de fide, vel vt aliis placet, altera de fide, altera contenta lumine naturali. Sed ista propositio: Papa definitens non potest errare, est certa de fide. Ergo potest inferri ex duplici præmissa modo dicto: quod tamen nulla ratione fieri potest, vt patet discurrere, nisi propositio ista sit de fide. Hic Pontifex definitens est verus Papa: nam in quocumque syllogismo inferatur conclusio illa, Papa definitens non potest errare, debet assumi, vt minor, hic Pontifex definitens est verus Papa, quæ cum non sit nota lumine naturali, necessariò debet esse de fide, aliàs conclusio non esset de fide.

Hic argumento respondet Bannes loco citato, non requiri, vt conclusio aliqua de fide inferatur veramque præmissam de fide esse, vel vnã de fide, & alteram euidenter; sed sufficere vnã esse de fide, & alteram moraliter certam: quia tunc conclusio non sequitur ex illa propositione moraliter certa, tanquam ex causa, sed tanquam ex conditione, sine qua non, sicut vt applicatur. Et exemplo prædicatoris illustrat, qui si ritè tibi proponat doctrinam Evangelicam, tenens fide diuina veritatibus propositis assentiri: cum tamen non sit fide diuina certum, hanc prædicationem esse infallibilis veritatis.

Sed hæc solutio facillimo negotio præcluditur, argumento dicto ab inconuenienti: si enim vera esset, sequeretur hanc propositionem esse de fide; sub hac numero hostia consecrata est corpus Christi, quia reuera inferretur per euidenter consequentiam ex vna de fide; qualis est ista. In omni hostia debite consecrata est corpus Christi: & insuper inferretur tanquam ex conditione, & vt applicatur ex altera certa moraliter; scilicet hæc hostia est debite consecrata. Ergo sub hac hostia est corpus Christi, erit propositio de fide: Idem argumentum formati potest de his propositionibus. Hic paruulus baptizatus recipit gratiam, iste qui ordinatus est sacerdos, & de aliis similibus, quas compertum est apud omnes, non esse de fide; cum possit illis subesse falsum ex defectu intentionis baptizantis, ordinantis, & consecrantis. Neque exemplum de prædicatore obstat; quia licet prædicator aliis in rebus non sit infallibilis veritatis: at prout hic, & nunc prædicat, credere debes infallibilis veritatis esse; siquidem obligatis eius dictis fide diuina assentiri.

10 Quod si de Pontifice ab Ecclesia vniuersali recepto loquamur, antequam veritatem aliquam fidelibus credendam proponat, seu antequam pro vniuersali Ecclesia aliquid statuat ad rectam morum institutionem: aliquibus placet non esse certum de fide esse verum Pontificem, sed solum esse certum certitudine morali longè maiori quam sit in prædictis propositionibus de hostia consecrata, & de hoc homine baptizato,

vel ordinato. Nam in his propositionibus nullus adest exterior effectus, qui sit signum exiustitæ corporis Christi, vel gratiæ, aut characteris in Baptismo, & ordinatione recepti. At in Pontifice adest vniuersalis Ecclesie consensus, quod est signum euidens esse illum verum Pontificem. Cæterum mihi probabilis est etiam in hoc statu de fide esse, esse verum Pontificem, quod sentit Valent. *disp. 1. p. 7. quæst. 5. deinde dicimus, pag. 225. Suarez supra disp. illa 10, sed. 5. præcipue ad primum arg. & videtur esse sententia Augull. tom. 6. in epist. contra pofest. Domat. Ep. tom. 2. epist. 115. Irenæi lib. 3. cap. 3. Basil. Ambros. Hieron. quos refert Mant. 2. 2. q. 1. art. 10. de auctoritate Papæ ad 5. fauent sacra Concilia: nam VI. Synodus nominatim respicit Agathonem, confitendo illum verum Pontificem. Concilium Chalcedonense Leonem, Concilium Mileuitanum Innocent. III. ac tandem in cap. de libello, dist. 20. approbatur tanquam veri, & legitimi Pontificis siluetius, Zoimus, Innocent. & alij.*

Sed rationibus proba, primò. Vniuersalis Ecclesia recipit Vibanum VIII. tanquam verum Pontificem. Ergo inconculsa fide tenendum est, esse verum Papam. Probo consequentiam, quia hæc est euidens illatio. Vniuersalis Ecclesia recipit tanquam veram hanc scripturam. Ergo est de fide hanc scripturam esse veram. Videt de respondere posse, aliter, & aliter Ecclesiam recipere hanc scripturam, vt veram, & hunc vt verum Pontificem; scripturam enim recipit tanquam certam certitudine infallibili fidei diuina: at hunc Pontificem recipit tanquam certum certitudinæ morali, quia probabilissimè censet in hoc Pontifice concurrere omnia necessaria, vt si verus Papa. Sed hæc solutio infirmari potest ex Bula Martini V. relata in Concilio Constantensi: vbi in col. 14 dicitur præcedendum esse ab hæreticis, qui Ecclesie reconciliari cupiunt, quòd credant Papam, qui pro tempore facit ab vniuersali Ecclesia receptus, esse verum successorem Petri, & habere supremam potestatem in Ecclesia. Ergo verè Ecclesia proponit tanquam certum certitudine fidei diuinae hunc esse verum Papam: aliàs non peteret credi fide diuina ab illis, qui reconciliantur Ecclesie.

Secundò, Ecclesia, & maxime coniuncta suo capiti non potest errare; sed vniuersalis Ecclesia cum suo capite tenet Vibanum VIII. esse verum Papam: ergo fide diuina tenendum est, vel dicendum est Ecclesiam cum suo capite posse errare tenendo pro vero Papa eum, qui verè non est.

Respondent Doctores contrariæ sententiæ duplicem esse errorem, & prædicatum, & speculatiuum: prædicatum autem errorem vocant quando secundum prudentiam erratur, quod nullo modo contingere potest; cuna attentis omnibus circumstantiis prudens iudicium est hunc esse legitimam Papam: speculatiuus verò error vocatur, qui de re iudicat aliter, quàm est in se. Hanc autem errorem dicunt contingere posse in assensu huius Pontificis sicuti de facto contingit in assensu matrimonij eunuchorum; multo enim tempore iudicauit Ecclesia hos esse habiles ad matrimonium, à quo errore speculatiuo per Sixrum V. purgata fuit definitione præfata super hac re. Hæc tamen responso facile repellitur; quia Ecclesia vniuersalis in his, quæ proponit circa inanimatam regulam fidei, quæ est Scriptura, non solum prædicat, sed neque speculatiue errare potest. Ergo neque etiam errare potest in accipienda fidei regula animata, qualis est Summus Pontifex; cum enim Ecclesia ab Spiritu sancto regatur, & à Christo Domino dictum fuerit, *cum venerit ille, scilicet Paraclitus, docebit vos omnem veritatem*; impium erit dicere Ecclesiam speculatiue errare posse circa suum caput, iudicando, & proponendo pro vero capite, quod re vera non est. Neque instantia allata de eunuchis quidquam probat. Quia aliud est Ecclesiam tolerasse, & permisisse matrimonia eunuchorum, & aliud postiuè iudicasse esse vera matrimonia; Primum fecit, secundum minime; quia nunquam Ecclesia se applicauerat ad examinandam hanc veritatem de inhabilitate eunuchi ad matrimonium: & sic nullum postiuum iudicium circa illam tolerat. Neque mirandum est, quod hæc veritas tanto tempore latuerit; quia Ecclesia in sacra Scriptura comparatur auræ. *Cant. 3. quæ vt notauit Gregor. lib. 4. moral. c. 15. & 19. ab ortu suo semper crescit in claritate vsque ad perfectam diem.* Vnde in Conciliis videmus plures veritates, quæ antea latebant, in lucem deuo prodidisse, quibus Ecclesie cognitio, & scientia in dies augetur, & crescit. Quarto fide Catholica credimus non solum Ecclesiam in communi, sed hanc numero Ecclesiam Romanam, quæ modo est sub Urbano VIII. esse veram, & legitimam Ecclesiam. Ergo eadem fide credere debemus Vibanum VIII. esse verum Pontificem; quia licet non indiuiduerit hæc Ecclesia ab hoc determinato capite, cum eo mortuo eadem numero persequeretur sub singulis successoribus pro tempore existentibus: indiuiduatur tamen omnino, & specificatur. vt est Ecclesia hierarchia etiam sede vacante ex ordine ad verum caput. Ergo cum de facto datur illi caput ex consensu vniuersalis Ecclesie, necessariò dicendum est illud esse verum caput; quia ad constitutionem Ecclesie non minus pertinet caput, quam membra: imò magis caput; quia est principalior pars, sed Ecclesia non potest consistere membris,

DE
VNI
VERSALI
ECCLESIA
RECEP
TO
VIBANO
VIII.
PAPAM
ESSE
VERUM

quæ verè non sint membra; quidquid sit de eo, in quo consistit ratio membri. Ergo neque etiam potest consistere capite, quod verè non sit caput. Ex his constat nostram sententiam duplici firmissimo fundamento nitari: altero desumpto ex vtu potestatis definiendi, quæ gaudent vniuersi Romani Pontifices, tanquam legitimi successores Petri: altero ex communi, & vniuersali acceptione Ecclesiæ; ad hæc enim duo capita redeuntur rationes omnes pro nostra sententia adductæ; quibus dissolutum maneat argumentum aduersantium. Dicimus namque de fide esse Romanum Pontificem, eo ipso, quo ab vniuersali Ecclesia receptus sit, esse verum Pontificem, & consequenter de fide esse, esse baptizatum, & habitum, & capatem supradictæ dignitatis, quia Ecclesia iuncta suo capiti non potest in hac vniuersali acceptione errare: neque credendum est de diuino Spiritu hoc permittitur, Ad illud verò quod dicitur de potestate definiendi, posse, inquam, annecti Pontifici verò, vel reputato, iam supra reiecitimus, vt pote sine fundamento dictum, & locis Scripturæ satis contrarium.

11. Pro complemento huius questionis aduerto esse magnum discrimen inter hæc propositionem. Non est de fide Verbanum VII. esse verum Pontificem, & illam Verbanum VII. non est verus Pontifex. Nam affirmare hæc secundam propositionem, scilicet, Verbanum VII. non est verus Pontifex, est propositio in primis temeraria, vt pote sine vilo prolixo fundamento asserita, & communi fidelium consensui repugnans. Est etiam scandalosa; quippe quæ animam præbet schismaticis ad perseuerandum in separatione ab hoc capite Ecclesiæ Romanæ; & hæreticis etiam ad deridendum fideles, quod venerunt tanquam verum caput, quod tæ vera est fidei caput; imò & Catholicis, vt non assentiantur definitis ab hoc Pontifice, siquidem non est verus Pontifex; ac tandem affirmans supradictam propositionem erit suspectus de hæresi, & tanquam hæreticus puniri debet: vt bene notauit Bannes 2. 2. q. 1. ar. 10. dub. 2. §. nihilominus. Quia negans hunc esse Pontificem post vniuersalem Ecclesiæ acceptionem, videtur plane negare in Ecclesia esse potestatem eligendi verum Pontificem, legitimamque successorum Petri. Quare dicendum esse reor ad eum esse Verbanum VII. v. g. esse verum Papam, vt etiam id non esset de fide, multo certius esset, quam est, in hac hostia consecrata esse corpus Christi, quia moraliter loquendo facilis potuit interuenire defectus in consecratione hostiæ, propter sacerdotis obliuionem, malitiam, seu defectum intentionis, vel potestatis, quam in eo, quod Ecclesia vniuersalis accepit hæc pro vero Pontifice; cum tamen non sit. Illa tamen propositio, quod scilicet, de fide sit hunc Pontificem esse verum Pontificem, mihi certissima est: non tamen audeo contrariam aliquam graui nota inuere, siquidem tot, tam grauesque Doctores illam defensionunt.

12. Tertium argumentum, 11. 5. adductum, quo probabatur Pontificem errare posse in propositione fidei, detumptum erat ex diligentia, & inquisitione, quam facere Pontifex videtur obligatus in rebus fidei definiendis. Cui argumento dupliciter respondemus. Primò affirmando non esse necessariam hæc diligentiam, vt Pontifex certò, & infallibiliter definat; sed solum esse necessarium, vt prudenter, & absque peccato ad definiendum procedat; sicut ad dispensationem concedendam debet causam inuestigare; non quia necessaria talis inuestigatio sit ad dispensationis valorem, sed quia est necessaria ad rectum, & conuenientem illius iurisdictionis usum; sic in presenti. Quare si de facto ad definitionem procederet Pontifex, omnia debita diligentia, dicendum est definituram infallibiliter veritatem, sic Valent. 2. 2. disp. 1. q. 1. p. 7. q. 6. §. hoc accedit, pag. 235. Quod videtur probari ex promissione facta Petro, cuiusque successoribus, ne eius fides deficiat, cum talis promissio non limitata, nec conditionata fuerit, si diligentiam adhiberet.

At dicit Bannes 2. 2. q. 2. ar. 10. §. ad 4. pag. 115. si tota certitudo, & infallibilitas pendet ex assentia diuini Spiritus, neque ad hæc assentiam habendam prærequiritur humana inquisitio, & inuestigatio de veritate; frustra certè inquisitio hæc expostulari. Neque enim dici potest temerarie, & imprudenter Pontifex procedere, cum illam omittit, siquidem non omittit aliqua, ex qua recta, & infallibilis definitio pendeat. Adde omitendo hæc diligentiam humanam, videtur magis fidere in diuina assentia, & fidelibus fidei inuestigandas esse. Ergo vel est necessaria ad definiendum, vel nullo modo requiritur. Sed facile respondetur præcipi à Deo hæc diligentiam adhiberi, quia vult, vt homines faciant quantum est in se ad veritatem inuestigandam; hoc enim ad rectum Ecclesiæ regimen videtur pertinere: cum enim Pontifex non noua fidei dogmata Ecclesiæ debeat proponere, sed iam Ecclesiæ proposita abscondita tamen in lucem producere, debet pro subiecta materia diligentiam adhibere, quodque præstitit D. Petrus, cum cessationem circumcisionis, & aliarum caeremoniarum definiuit, Act. 15. Quando autem aliquis defectus intercedit in tali diligentia adhibenda, illo non obstante protegit Deus suam Ecclesiam & ab errore liberat; impediendo Pontificem, ne definiat, vel si definiat, vt verum pronuntiet. Secundò respondenti potest cum Bannes, & Valent. supra, admittendo

necessariam esse hæc humanam diligentiam, & inuestigationem veritatis, vt Pontifex verum definat: negamus tamen inde inferri posse aliquando falsitatem definire: quia negamus posse, si definiturus est, hæc diligentiam, & inquisitionem omittere: atque ad eam certitudine, qua credi debet Pontificem non posse errare in definitione fidei, debet credi non posse omittere debitam diligentiam ad hæc præstantiam definitionem: siquidem est medium necessarium ad illam. Quare cum Christus Dominus promisit Petro, & eius successoribus diuini Spiritus assentiam ad veritatem pronuntiandam, consequenter promisit assentire mediis ad illud necessariis, sicut si promississet te plures fructus ex vinea collecturum modo ordinario, consequenter promissit aëris temperiem, & reliqua, vnde ortum habent.

Quod si iniquitas quam diligentiam Pontifex ante definitionem præstare debet?

Respondeo breuiter cum Valentia disp. 1. quest. 1. p. 7. q. 7. §. 42. cam adhibendam esse, quam subiecta materia expostulat. Quare si de Sancto canonizando, aut de religione approbanda agitur, humana inuestigatio, & historia vtatur necesse est. Si verò determinatus est dogma aliquod, vt diuinitus reuelatum, illa consulari oportet quibus diuina reuelatio pura, atque integra custoditur. Cuius generis est primò Scriptura sacra, vt quæ tota est reuelatio diuina, tamen non insignata literis. Tertio definitio priorum Pontificum, & Conciliorum. Quarto concors sententia Patrum, & Doctorum. Modus autem hæc omnia inuestigandi non est vnus, & idem. sed Pontificis arbitrio relinquuntur: potest enim Concilium congregare, vel absque illius congregatione ad definitionem procedere. item potest consulere Cardinales, vel loco illorum alios viros doctos, & Ecclesiæ pastores, quæ omnia ex vtu Ecclesiæ constant.

13. Ad quantum argumentum de Pontifice in hæresim lapsò respondeo, si eius hæresis Ecclesiæ manifesta est, facile liberabitur ab illo, quia tunc non agnoscit illum, vt pastorem, sed vel lupum ouile volentem destituit. At si hæresis non sit in Ecclesia nota, sed forè sub aliqua controuersia veretur, ipsæque ex malitia, vel ignorantia vellet Ecclesiam inficere, & nequamquam posse, quia antequam id præstaret, Deus illum de via eriperet aut alia via impediret definitionem, aut tandem faceret, vt verum pronuntiet: quæ omnia necessariò sequuntur via ordinaria ex promissione facta Ecclesiæ, non defuturam in ea spiritum veritatis.

Ad quantum de approbatione Pontificia scriptorum Basilij, Chylosotomi, Nazianz. &c. respondeo, Pontificem non approbasse omnia illorum dicta vera esse, & tanquam vera esse habenda; quia non erant canonici scriptores, sed declarauit eos bene scripsisse: hoc est, bona intentione, & zelo, quæ cum intentione stare optime potest per ignorantiam non attingit aliquando veritatem.

Ad sextum, nego Pontificem vnquam falsum definisse, neque definite posse, licet falsum sentire: quod non leuiter colligitur ex extratragati, quæ incipit Benedictus Deus in donis suis, quam refert ad verbum Alphonius de Castro lib. 4. aduersus hæreses, verbo Beatitudo, hæresis, circa finem, neque inuenitur communiter in corpore iuris: vbi Benedict. XI. denotat eius antecessorem Ioannem XXII. existimasse animas Sanctorum ante diem iudicii diuinam essentiam non videre, non tamen sensum proprium Ecclesiæ credendum proposuisse, est ad id faciendum se preparasset: nam antequam id præstaret, vita sanctus est. Neque obstant loca ibi allata. Nam primum ex cap. quanto, de divorciis, ad summum probat Celestinum II. sensisse matrimonium dissolui per hæresim, non tamen probat sic Ecclesiæ credendum proposuisse. Eodem modo respondeat ad text. in cap. licet, de sponsa duorum: esto enim aliqui antecessores Alexand. III. priuam iudicauerunt matrimonium ratum secundo consummato dissolui, non tamen sic determinasse. Adde nomine prædecessorum non Pontifices, sed alij speciales Doctores posunt, & debent intelligi: siquidem in cap. vult, eodem, tit. de sponsa duorum, Innocent. III. declarat secundum Apostolicam perpetuo docuisse matrimonium ratum secundo consummato non dissolui, vel denique dici potest Alexand. III. per exaggerationem fuisse locutum, sicut locutus est Paulus ad Galat. 1. cum dixit, licet nos, aut Angelus de celo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus, anathema sit, vbi non intendit Apostolus dicere se, aut Angelum contrarium esse euangelizatum, sed veritatem euangelizatum ita esse sumitur tenendum, vt nulla via ab ea diuertere debeant, quamvis per impossibile ipse, vel Angelus de celo diuertere conentur: sic dixit Alexand. matrimonium ratum non dissolui secundo consummato: quamvis contrarium prædecessores sui iudicassent.

§. III.

An in legibus ferendis pro tota Ecclesia, vel aliqua illius parte errare Pontifex possit?

- 1. In sententia aliqua ferenda circa res gestas potest ex malitia vel ignorantia Pontifex errare.
- 2. Item errare potest secundum prudentiam in multiplicandis legibus circa res agendas.
- 3. Proponitur difficultas. An possit statuere uniuersali Ecclesia obseruandum, quod malum sit, & rationi dissonum?
- 4. Statuitur id fieri non posse, & satisfi rationi dubitandi.
- 5. Exordium conclusio ad leges pro vna prouincia factas.

Certum est apud omnes. Pontifex vel ex malitia, vel ex ignorantia errare posse in sententia aliqua ferenda circa res gestas; potest enim innocenter condemnare, & reum absolueri: neque tunc dicitur Pontifex, quatenus talis est, errare; sed quatenus est quadam specialis persona iudex eorum constitutus, Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 6. conl. 4. ubi bene aduertit, si ex huiusmodi sententis aliquis peccatiuos error alicui particulari Ecclesie: vel personae priuatae sequatur, non esse inuentionem Pontificis ad minus obseruandam obligare; iuxta eorum ex. si quando. de rescriptis; ubi dicitur, si quando aliqua que tractantur dirigitur, que animum tuum exasperare uidentur, turbari non debes, &c. qualitate negotij, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum recitantes adimplens, at per litteras tuas, quate adimplere non possis, rationabilem causam prætendens.

2. secundo est certum posse errare secundum prudentiam in multiplicandis legibus rerum agendarum, vel statuendis, que non ita Ecclesie conuenientes sunt. Ex quo sæpe oritur mutare, vel abrogare Pontificem, que eius prædecessores statuerant, Bannes *suprà* conel. 2. ad 2. Nunquam tamen dicendum est in specialia calu errare, quia esset quis temerarius, cum præsumptio semper debeat esse pro legislatore.

3. Controuersia ergo esse potest, an possit Pontifex vel ex malitia, vel ex ignorantia statuere aliquid a fidelibus obseruandum, quod malum sit. Ratio difficultatis est, quia talis error non uidetur damnosus Ecclesie: siquidem Ecclesia non peccat illum amplectendo. Deinde Petro, & eius successoribus promissa est firmitas fidei, morum autem honestas non uideatur promissa. Ergo in hac poterit esse error; secus in rebus fidei.

4. Certum credo de fide esse, non posse Pontificem statuere aliquid ab uniuersali Ecclesia obseruandum, quod legi diuinae, vel naturali contrarium sit. Probo primo, quia de fide est Pontificem errare non posse in patendis ouibus: sed oues non solum doctrina fidei, sed morum institutis pascuntur. Ergo de fide est in his institutis errare non posse. Secundo, de fide est in Ecclesia deficere non posse spiritum ueritatis; sed si Pontifex obseruandum præcipere legi diuinæ contrarium, iam spiritus ueritatis in Ecclesia deficiet. Ergo Tertio, de fide est Pontificem in rebus fidei non posse errorem docere, sed ex eo quod præcipere, aliquid obseruandum contrarium legi diuinæ, errorem doceret, quia doceret credere hoc esse obseruandum, quod est error in fide. Ergo. Ex hisque soluitur ratio dubitanda; licet enim concedamus Ecclesiam obediendo iis legibus, & prætis institutis non peccatam: at negari non potest peccatiolo errore maculari, à quo Christus Dominus uoluit Ecclesiam liberare; tum cum promissit eius fidem non defuturam: tum cum Petro, & eius successoribus imperauit oues suas pascere salubri doctrina, & rectis morum institutis.

5. Quod si lex, & constitutio pro vna prouincia, vel diocesi feratur; est aliqui Doctores sentiant errare posse Pontificem, quia tunc munus Pontificis gerere non uideatur, eo quod uniuersalem Ecclesiam non addingat: at credo de fide esse nec tunc posse. sic docet Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 6. conel. 4. Et ratio uideatur manifesta, primo, quia Pontifex, quatenus supremus est pastor, legem statuit obligantem aliquam prouinciam, quia secundum hanc rationem, non solum regionem totius Ecclesie illi commissum est: sed etiam cuiuslibet prouincie. Si ergo respectu totius Ecclesie errare non potest, quia illius est ueritatis regula ueritatis, cum etiam respectu cuiuslibet prouincie sit eadem regula, efficiatur sane errare nullo modo posse. Secundo, si admittas errare posse Pontificem in statutis specialibus, præcipiendo, inquam, obseruari ab aliqua prouincia, que contraria sunt legi diuinæ, seu naturali; uideatis admittere errare posse circa totam Ecclesiam. Nam Ecclesia uniuersalis si sciens habet fundamentum ad credendum sic ordinatum, & præceptum bonum esse, & seruandum ab illa prouincia, sed tale iudicium erroneum est. Ergo cogitur ex errore speciali Pontificis Ecclesia uniuersalis errare, quod non est dicendum.

Erra. de Castro Sum. Mor. Pars I.

§. IV.

An sit de fide Pontificem errare non posse in canonizatione Sanctorum.

- 1. Qui negare uideantur, & qua ratione probent.
- 2. Probabilis est de fide esse Pontificem errare non posse.
- 3. Satisfi argum. num. 1. adductis.
- 4. Canonizatio Sanctorum soli Pontifici competit.

Negare uidetur D. Thom. quodlibet. 9. art. ult. affirmat namque canonizationem Sanctorum medium esse inter iudicium infallibile Papæ de rebus fidei, & iudicium fallibile ciuicium de rebus ciuilibus, & criminalibus. Vnde infert piè tantum credi non posse tale iudicium fallax esse. Idem asserit D. Anton. in 5. p. tit. 12. cap. 8. Caeran. in opuscul. de indulgenti. ad Iulium, cap. 8. Melchior Cano lib. 5. de locis, cap. 5. Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 7. conel. 2. Omnes enim ij affirmant de fide non esse Pontificem errare non posse in canonizatione Sanctorum: at esse ita certum, ut temerarium sit, scandalosum, & hæresim sapiens, affirmare Pontificem errare posse.

Mouetur primo, quia canonizatio Sanctorum fit ex testimonio habito de sanctitate, & miraculis Sancti canonizati, sed hoc testimonium, cum humanum sit, fallax esse potest. Ergo. Secundo ut fide diuina credere cogemur, hunc canonizatum in celo esse: fide diuina credere temeremur, illa miracula, sanctitatem illius quibus canonizationem motus Pontifex fuit, uera esse; atqui hoc est impossibile, quia impossibile est fide diuina credere ueritatem, que reuelata non sit, sed miracula, & sanctitas illius canonizati, imò status illius in celo nullibi reuelata sunt. Ergo. Confirmito, Ecclesia non proponit nouum articulum fidelibus credendum, qui Apostolis, canonicique scripturis propositus non sit: sed nullibi propositum Augustinum, Franciscum, Dominicum, Ignatium in caelis esse: ergo cum Ecclesia id ipsum proponit, non proponit tanquam fidei articulum, sed tanquam ueritatem omnino certam moraliter, & cui fides humana merito adhiberi debeat. Tertio solum hæreticum esse censetur, qui negat in Pontifice auctoritatem declarandi Sanctorum statum: non autem qui negat sic declaratum in caelis assistere, ut tradunt supradicti DD. & specialiter Melchior Cano. Ergo Pontificis declaratio non constituit rem de fide.

2. Nihilominus probabilis existimo, non solum temerarium, & scandalosum, sed etiam erroneum, & hæreticum esse affirmare errare posse Pontificem in Sancto iuramento canonizatione. sic docet Valent. 2. 2. disp. 1. q. 1. p. 7. q. 6. §. 40. uerf. itaque, pag. 230. & seqq. Mouetur primo, quia ex antecedenti §. constat de fide esse Pontificem errare non posse in legibus uniuersalem Ecclesiam spectantibus: non enim potest aliquid statuere contrarium legi diuinæ, & naturali: sed si errare posset in canonizatione Sanctorum, statueret legem contrariam legi diuinæ, & naturali. Ergo de fide est in iis non posse errare. Minorem probo; quia canonizans sanctum obligat omnes fideles assentiri illi in caelis esse, & tanquam Dei amicis uenerari: si autem error adesset, iam obligaret fideles falsitari assentiri, & uenerationem facere ueneratione indigno, quod est legi diuinæ, & naturali contrarium. Ergo. Secundo de fide est sanctos inuocandos esse, & eorum reliquias uenerandas, Ecclesiamque gaudere auctoritate declarandi, quibus hæc inuocatio, & ueneratio adhibenda sit: ut constat ex Clem. & Extrauag. de reliq. & ueneratione Sanctorum, & ex Trid. sess. 25. decreto de eadem re. Ergo de fide est Sanctum, qui declaratus talis est ab Ecclesia, inuocandum, & uenerandum esse aliàs frustranea esset auctoritas. Ergo de fide est esse in caelis, aliàs inuocati, & uenerati non posset.

3. Neque obstant contraria. Ad primum dico Pontificem non solum ex testimonio humano moueri ad faciendam canonizationem, sed ex speciali instinctu, & assistentia Spiritus sancti, ratione cuius, eius declaratio firma, & infallibilis existit.

Ad secundum, & eius confirmationem concedo fide diuina credendam nobis esse sanctitatem illius canonizati, non tamen miracula allegata, quia à miraculis canonizatio non pendet necessario, uera enim esse potest eius sanctitas, & in caelis assistentia, quin miracula allegata uera fuerint.

Ad probationem dico sanctitatem canonizati, & illius in caelis assistentiam, non esse singulariter, & explicite reuelatam, est tamen reuelata virtualiter, & implicite. Tum quia reuelatum est in caelis assistere, quia in gratia ex hac uita migravit, itémque est reuelatum, Pontificem errare non posse ob assistentiam diuini Spiritus in iis, que ad religionem ueritatis Ecclesie pertinent. Ex quibus manifestè deducitur de fide esse, hunc canonizatum uerè in caelis esse, cum sequatur ex uera præmissa de fide, & altera euidenti, ut patet in hoc discursu. De fide est Pontificem errare non posse in his, que cultum uniuersalis Ecclesie spectant, sed uenerationi huius Sancti postea canonizatione est cultus obligans uniuersalem Ecclesiam.

Ergo in illo errare non potest. Quod si veritas aliud esse assentiri precipientibus cœlum promissum esse, & Pontifici promissam esse assentientiam Spiritus sancti, & aliud assentiri, quod hic canonizatus piè vixerit; & quod hic & nunc Spiritus sanctus in hac canonizatione præstitit eius assentientiam: sicut aliud est credere in hostia ritè consecrata esse corpus Christi, & aliud credere hanc numero hostiam esse ritè consecratam. Nam primum illud generale suppositum est de fide. Secundum certum moraliter: sic de aliis propositionibus videtur dicendum. Facile, inquam, respondetur ad summum probare esse de fide non per se primum, sed per se secundò, eo quod ex duplici reuelata, vel saltem ex vna reuelata, & altera evidenti sequatur; quod tamen non sequitur in exemplo allato de hostia; nam esse hanc hostiam consecratam, non est certum certitudine evidenti; sed solum moraliter: at quod hic Sanctus in cœlis assistat, posita definitione de fide est; quia de fide est esse certum quod Pontifex observandum proponit toti Ecclesie vniuersali.

Ad tertium concedo affirmantem posse errare Pontificem in canonizatione Sanctorum, non esse tanquam hæreticam absolutè damnandum; quia non affirmat aliquid quod contrarium sit his, quæ Ecclesia recipit tanquam de fide certa abique vlla controuersa Doctorum. Videmus namque Canum, Bannes, & alios in principio citatos sentire de fide non esse, Pontificem errare non posse. Ergo Ecclesia non defendit tanquam de fide certum siue vlla controuersa. Quocirca ea maior probabilitate, & certitudine, qua existimamus de fide esse Pontificem in canonizatione Sanctorum errare non posse, ea affirmandum est hæreticum esse, qui negat.

4. Adiecto tamen canonizate Sanctos solum summo Pontifici competere, vt constat ex cap. 1. de reliq. & veneratione Sanctorum, & sine illius licentia nemini Episcoporum licet aliquid pro Sancto venerari, & tradit Matcard. 282. n. 50. August. Barbola de potest. Episcop. 3. p. alleg. 50. n. 43. Azor 1. p. instit. moral. lib. 5. cap. 6. q. 1. Concedo ad decret. collect. 32. n. 4. Mar. Anton. Genuesis in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 5. i. fine.

§. V.

Quid dicendum de beatificatione Sanctorum, an inquam, in ea Pontifex errare possit, & quousque liceat eorum veneratio.

1. Quid sit beatificatio.
2. Quomodo à canonizatione distinguatur.
3. Temerarium, & scandalosum est asserere Pontificem in beatificatione Sanctorum errare posse.
4. Eadem certitudine tenendum est non posse Pontificem errare in beatificatione, ac in canonizatione.
5. Licetne aliis ab his (quibus facultas conceditur) Sanctum beatificatum venerari. Proponitur opinio Torres.
6. Pro decisione quid sit aduertendum.
7. Resoluitur longe pius, & probabilis esse ex deuotione omnes æquanimiter illum venerari posse.
8. Satisfit argum. nunt. s. adductis.

AB antiquis scriptoribus nihil de beatificatione actum est: recentiores tamen aliqui pauca subiungunt.

Primo præmittendum est, quid sit beatificatio. Secundò, quæ ratio à canonizatione distinguatur. Et primò beatificatio est quædam facultas, & licentia concessa alicui prouincie speciali, vel Ecclesie, seu religioni, vt aliquem tanquam Sanctum & in cœlis existentem colat. Sed quia colere potest multiplici cultu, scilicet Missæ sacrificio, orationibus & processionibus, publicis votis, illius inuocatione, & imaginis gestatione, Pontifex beatificando illum, simul etiam determinare potest, quo cultu venerandus sit.

2. Secundò præmittendum est, beatificationem à canonizatione distingui in eo, quod canonizatio est facultas, & licentia concessa non alicui prouincie speciali, sed vniuersali Ecclesie alicui, vt Sanctum venerandi; & consequenter est concessio, & facultas venerandi Sanctum, eo cultu, & veneratione, qua solent Sancti canonizati venerari. Aliquibus videtur distingui beatificatio à canonizatione; quia canonizatio obligat totam Ecclesiam, vt canonizatum veneretur; beatificatio vero non obligat totam Ecclesiam; imò neque prouinciam, pro qua beatificatio conceditur, vt beatificatum veneretur; sed solum eius venerationem permittit. At credo hanc distinctionem subsistere non posse, quia de ratione canonizationis non est obligare totam Ecclesiam, vt canonizatum veneretur: nam si ad hoc obligaret, obligaret ad aliquem cultum exhibendum à tota Ecclesia; ac prouide vt tota Ecclesia, vel Missam, vel preces, vel processiones aliquam in eius honorem funderet: quod non fit specialiter de omnibus Sanctis. Ergo solum ex vi canonizationis conceditur alicuius venerationis non ferunt quoad exercitium, sed ad summum, quoad speciem: hoc est, si circa Sanctum illum aliquam actionem exercere debeas, ea cul-

tus, & venerationis sit. Quare tam canonizatio, quam beatificatio, est facultas & licentia Sanctum publico ritu, & solemniter venerandi non tamen videtur esse præceptum de illius expressa, & quoad exercitium veneratione. His præmissis.

3. Alicui videtur Pontificem in beatificatione Sanctorum errare posse, etiam si in canonizatione liber ab errore sit; quia ex hoc errore non sequitur vniuersalem Ecclesiam errare, si quidem non proponitur vniuersali Ecclesie Sanctus ille colendus.

Ceterum dico primò temerarium esse, & scandalosum affirmare in beatificatione Sanctorum Pontificem errare posse; quia abique vilo fundamento, & contra rectam morum institutionem dicitur. Quapropter existimo neminem Catholicorum in hac parte dissentire, præcipue si beatificatio sit, qualis semper esse solet, in qua conceditur, vt Missæ sacrificium in honorem illius celebretur.

4. Secundò dico eadem certitudine tenendum esse, Pontificem errare non posse in beatificatione Sanctorum, ac in canonizatione. Probo, quia Doctores loquentes de canonizatione, & affirmantes Pontificem errare non posse, nihil de beatificatione temperant. Ergo signum erat sub canonizatione voluisse beatificationem comprehendere. Secundò Pontifex beatificans Sanctum aliquo Missæ sacrificio, hoc est, concedens, vt aliquod Missæ sacrificium in eius honorem celebretur, toti Ecclesie venerandum proponit; quia nomine totius Ecclesie sacrificium offertur: ipsa que tota Ecclesia medio illo ministro, & sacrificio ab illo oblato Sanctum illum veneratur: sed in his, quæ pertinent ad cultum vniuersalis Ecclesie errare non potest Pontifex. Ergo. Et ex his patet solutio rationis dubitanti. Negamus enim non sequi vniuersalem Ecclesiam errare, si errat Pontifex in beatificatione. Nam licet à Pontifice non proponatur venerandus per vniuersalem Ecclesiam ministro, & proponitur tamen venerandus ab vniuersali Ecclesia per speciales aliquos ministros; & hoc sufficit, vt Ecclesia ipsa errare dicatur.

5. Maior autem difficultas est, an liceat aliis, ab his quibus facultas conceditur, venerari Sanctum beatificatum, ritu in beatificatione præscripto, v. g. conceditur religiosis Societatis Iesv venerari sanctillum Ludouicum Gonzaga, vel beatissimum Franciscum Borgia, sacrificio Missæ, & horis canonicis, die quo è vita discessit, poterunt ne clerici seculares processionem solemnem, & sacrificium in eius honorem offerre, siue in sua Ecclesia, siue in nostris, siue ipso die, quo è vita discessit, siue alio?

Ludouicus Torres 2. 2. disput. 17. dub. 8. attigit hanc questionem, & nimis scitipose locutus est: negat namque hæc omnia licere. Probaturque potest primò, quia nemini licet abique autoritate Sedis Apostolicæ aliquem honore publico venerari cap. 1. de reliq. & venerat. Sanct. sed Apostolica sedes solum religiosis Societatis Iesv hos Sanctos venerari concessit. Ergo nemini alteri licet illos venerari.

Dices, ex concessione facta religiosis Societatis Iesv sublata est prohibitio omnibus facta in supradicto cap. 1. liquidem ibi solum prohibetur venerari alicuique abique autoritate Sedis Apostolicæ; at in huius venerationem iam autoritas Apostolica intercedit. Ergo licet omnibus venerari sed contra, quia autoritas Apostolica carnis intercedit, quatenus licentiam, & facultatem concedit Missæ sacrificium celebrandi; sed non concedit omnibus sacerdotibus, sed solum Societatis Iesv religiosis. Ergo solum pro religiosis Societatis Iesv, & non pro aliis autoritas Apostolica intercedit. Ergo solum ipsi, & non alij poterunt illos Sanctos venerari. Secundò si omnibus licitum esset Missæ sacrificium celebrare, vt quid Pontifex concessionem limitat pro aliqua speciali prouincia, & specialibus personis: Tertio, hæc concessio facta religiosis celebrandi Sanctum beatificatum sui ordinis, est quædam permissio, seu priuilegium derogans vniuersali prohibitioni factæ in cap. 1. de reliq. & veneratione Sanctorum, ne alicuique veneretur abique autoritate Sedis Apostolicæ, Ergo manet integra prohibitio comparatiore illorum, quibus priuilegium non est concessum. Quarto sequeretur nullam esse differentiam inter Sanctum canonizatum, & beatificatum hoc modo: nam si de Sancto beatificato omnes possunt ex deuotione Missam, & officium recitare, nihil aliud de Sancto canonizato possunt, Ergo nulla est differentia.

6. Vt autem huic dubitationi respondeam, præmitto aliud esse Missam propriam, & officium proprium; alicuius Sancti recitare, aliud Missam votiuam, & officium votiuum. De D. Petro, & Paulo, Augustino, Dominico, & Francisco dicitur Missa propria, & officium proprium non omnibus diebus anni, sed vno dumtaxat, extra quem nemo potest attentis regulis Missalis, & Breuiarii reformati à Pio V. Gregor. XIII. & Clem. VIII. Missam & officium proprium illorum celebrare. Item de pluribus Sanctis canonizatis nemini concessam est Missam propriam, & officium proprium dicere; & de aliquibus solum concessum est alicui prouincie, vel singularibus personis. Verum hæc limitata concessio non obstat, quominus Missam votiuam & officium votiuum quilibet illis exhibere possit. Quia eo solo, quod Sedes Apostolica illos in Sanctorum numerum retulit, & dignos iudicauit, vt in ipsorum gloriam sacrificium offerretur

offerretur nomine totius Ecclesie; consequenter iudicavit posse quemlibet fidelem, si velit, similem eis, ex devotione honorem præstare. Hoc posito,

7 Dicendum est lausque pius, & probabilis esse, posse quemlibet sacerdotem Missam votivam, & officium votivum recitare in honorem illius beatificati, pro quo Sedes Apostolica concessit alicui specialis religioni, vel provincie Missam, & officium proprium aliquo die celebrare. Probo quia vna Missa in vno loco eiusdem valoris est, & ælimationis: ac plures Missæ pluribus in locis factæ, Ergo Sedes Apostolica concedens, vt in honorem alicuius Missa aliqua dicatur, simul declarat dignum esse, in cuius honorem omnes dici possent, Sed hac declaratione facta tollitur prohibitio relata in cap. 1. de reliq. & venerat. Sanctorum, in quo cauetur neminem esse venerandum sine autoritate Romanæ Sedis. Nam cum hunc Sanctum ex tua devotione veneraris, autoritate Sedis Romanæ facis, quæ iudicavit dignum esse illa veneratione. Neque oblat si dicas verum esse Romanam Ecclesiam concedentem, vt in honorem alicuius Missa celebretur, simul declarat dignum esse, vt ab omnibus Sacerdotibus illo cultu possit venerari: at inde non inferri, posse omnes Sacerdotes illum venerari, non quia beatificatus dignus non sit, sed quia ipsi impediunt. Non, inquam, oblat, quia nemini publicum religionum cultum ex devotione alicui exhibendum impeditur, nisi quia is, cui est exhibendus, non iudicatur à Sede Apostolica dignus illo: quod constat manifestè ex his, quæ dicit Alexander III. in cap. 1. de reliq. & veneratione Sanctorum. vbi occasione aliquotum, qui hominem quemdam in potatione, & oblatione occisum venerabantur tanquam Sanctum, subiungit: Illam ergo non presumis de cætero colere, cum etiam si per eum miracula fierent, non liceret vobis ipsum pro Sancto absque autoritate Romanæ Ecclesie venerari. Ergo solum ad venerationem exhibendam requiritur Alexander, vt prius Romana Ecclesia illum pro Sancto veneretur, sed eo ipso, quod concedit Romana Ecclesia Missam in honorem ipsius celebrare, illum pro Sancto venerari; siquidem exhibet illi supremum cultum, quem exhibere potest. Ergo hac concessione facta quilibet poterit eodem cultu Sanctum pro devotione venerari.

Et confirmo exemplo cuiuslibet Sancti canonizati; in cuius honorem omnes conveniunt posse vbiliter, & quolibet die quemlibet Sacerdotem Missam dicere, non quidem propriam quia tunc non pro vno die illi est assignata, sed votivam, iuxta regulas Missæ votivæ, eo quod à Sede Apostolica iudicatus est dignus, cuius honor exhibetur, sed etiam in Sancto beatificato simile iudicium fecit, cum Missam in ipsius honorem dicere aliquibus personis permisit. Ergo,

Ex his inferri posse quemlibet eius imaginem adorare, & adorandam in altari constituere, & publicis processionibus circumferre; hi enim cultus longe inferiores sunt Missæ, & officio, si ergo Pontifex cum dignum iudicavit cultu, qui per Missam, & officium canonicum exhibetur, à fortiori dignus iudicatus est omnibus aliis.

8 Argumenta in contrarium nullius sunt ponderis. Ad primum respondetur vt ibi. Ad probationem dico auctoritatem Sedis Apostolicæ religionis concedere Missam, & officium diuinum in honorem illius Sancti, dupliciter intercedere posse. Primò approbando Sanctum, vt dignum in cuius honorem Missa, & officium ab omnibus celebratur. Secundò concedendo facultatem aliquibus tantum Missam, & officium proprium dicendi. Hoc secundo, modo admitto pro aliquibus tantum personis auctoritatem Apostolicam intercedere, sicut etiam solet reperiri in Sancto canonizato. Ad primo modo respectu totius Ecclesie vniuersalis, auctoritas Apostolica intercessit ob rationem in conclusione allatam.

Ad secundum respondeo diuersum esse dicere Missam & officium diuinum proprium, ac dicere ex devotione; dicere enim proprium, specialis solemnitas, & fauor est factus ab Apostolica Sede: sicuti erat specialis fauor factus religioni Sebastiani Francisci, & singularis honor S. D. daci; cum in ipsius honorem ab omnibus Ecclesie sacerdotibus Missa propria in eius die festissimi obitus dicebatur; at non ex eo quod in præsentia nemini alteri à religioni D. Francisci liceat Missam propriam dicere, prohiberi (sunt qui voluerint dicere votivam).

Ad tertiam concessionem illam, & esse privilegium, & esse remotionem conditionis, sub qua lex lata in cap. 1. de reliq. & vener. Sancti obligat. Et enim remota illius conditionis, quantum est approbatio dignitatis, & meriti Sancti beatificati. Nam cum illa lex prohibeat venerationem publicam Sancti, qui à Romana Ecclesia probatus non fuerit, approbatione Pontificis remouetur conditio, & quæ ad prohibitionem. Est item illa concessio privilegium quatenus est concessio, & facultas Missam propriam, & officium proprium dicendi. Ex quo fit prohibitionem factam in d. cap. 1. cessare in veneratione Sancti beatificati, quia cessat negatio approbationis Pontificis sub qua obligat.

Ad quartum dico esse diuersam rationem inter Sanctum canonizatum, & beatificatum: nam licet de pluribus Sanctis canonizatis non possit Missa propria, & officium proprium

dici, eo quod non sint relati in Missali, & Breviario. Et in hac parte nulla videtur specialis differentia inter canonizatum, & beatificatum: at de Sancto canonizato dici posset, præcipi saltem quoad speciem illum credere in cælis existere, & dignum esse in cuius honorem Missa, & officium celebraretur; de Sancto tamen beatificato id solum permitti. Quapropter concludo posse Ecclesias Cathedralis, Episcopos cum suis Clericis (supradictos Sanctos beatificatos honorare Missa Pontificia, & officio votiuo, processioneque solemnitate, cui opinioni subscriperunt Salmantica anno Domini 1625. cum hic casus consultus fuit, Doctor Balboa in Ecclesia Salmanticaensi doctoralis, & in vniuersitate primam cathedram canonum regens, D. D. Aluatus de Oca, & Sarmiento vespertinæ cathedræ canonum moderator, D. Martinus de Bonilla decreti cathedram regens, D. D. Petrus de Vaga, primarius legum professor Sedis, Augustiniana familia subscriperunt M. g. Basilius de Leon, M. Bernardus Rodriq. M. Franciscus Dominguez in vniuersitate professores; & etiam ex familia D. Bernardi subscripsit M. Angel, Manrique, M. Alphonsus Perez, M. Ludovic. Bernard. Ex familia D. Benedicti subscripsit M. Fr. Didac. de Salazar, M. Benedictus de la Serna. Ex D. Francisco, Fr. Petrus Ladion de Guenara, Fr. Laurentius de Villareal, Fr. Sebastianus Fajardo. Ex familia virginis de la Merced subscripsit M. Gaspar de los Reyes. Ex nostra Societate subscriperunt PP. Ioannes de Montemayor, Franciscus de Prado, Petrus Pimentel, Ludovic. Roa, Ioannes Martinez, & ego minimus, aderam enim tunc Salmantica.

§. VI.

Quid dicendum de religionum approbatione, an inquam, Pontifex errare possit.

1. Nequaquam Pontifex approbare potest religionem aliquam consentaneam esse Euangelio, qua id non sit.
2. Neque secundum leges prudentia errare potest Pontifex in religionum approbatione, qui affirmat.
3. Contrarium qui defendant, & quomodo probent.
4. Namquam est presumendum Pontificem in hac materia minus cauti, & prudenter procedere.

1. **C**um Pontifex religionem aliquam approbat, approbat vitæ aliquod institutum sub voto paupertatis, castitatis, & obedientiæ, tanquam aptissimum, & Euangelio nimis conforme ad salutem consequendam: hoc autem institutum & continet finem aliquem ad diuinam gloriam & salutem æternam pertinentem, & insuper media aliqua, quibus hic finis obtineri potest. Dicendum ergo existimo de fide esse, non posse Pontificem in approbatione huius finis, & mediotorum, quæ sibi proponuntur, errare; ita vt approbet tanquam consentaneam euangelicæ perfectioni, quod verè consentaneum non sit, sic docet Valent. 2. 2. disp. 1. q. 1. p. 6. §. 4. 1. col. 220. & colligitur ex Constantiensis sess. 8. vbi damnatur vitio loco error Yriclephi, asserentis impudentissimè omnes religiones indifferenter esse introductas à diabolo: cui errori non leue patrocinium esset, si Pontifex posset aliquam religionem contrariam euangelicæ perfectioni approbare vt conuenientem; talis enim approbatio à diabolo esset, non à Christo, & eius vicario. Probo autem breuiter supradictam conclusionem esse de fide; quia de fide est Pontificem, quatenus talis est, errare non posse, ita is, quæ ad fidem, & motes pertinent vniuersalis Ecclesie; non enim vniuersalem Ecclesiam docere potest aliquod fallum; aliàs non esset in Ecclesia promissus spiritus veritatis; sed si Pontifex approbans aliquod institutum religionum tanquam Euangelicæ perfectioni conueniens approbaret, quod re vera conueniens non est, sed potius contrarium, errore pernicioso Ecclesiam obruderet, Ergo id fieri nullatenus potest.

2. Quæ inter Catholicos solum esse potest difficultas, an secundum leges prudentiæ errare possit Pontifex approbando aliquam religionem, cuius institutum licet malum non sit, neque contrarium perfectioni euangelicæ; est tamen minus conueniens Ecclesie, vel quia nimis durum, vel laxum sit; vel quia ex illo sequitur consilio aliqua in Ecclesia, & feruoris spiritualis in aliis religionibus diminutio.

In qua re Valent. disp. 1. q. 1. p. 7. §. 4. 1. col. 231. vers. quod verò armet, affirmat nequaquam in hac parte Pontificem errare posse. Mouetur efficaci satis ratione: si enim Pontifex admittit religionem quam spectatis omnibus circumstantiis debet reuicere, Ecclesiam obligat ad rem aliquam, quæ non in Ecclesie edificationem, sed potius destructionem credit; siquidem obligat Ecclesiam, ne religionem illam reiciat, sed potius accipiat, & religiosi illius secum habitare permittat: quæ religio, vt supponitur, spectatis omnibus circumstantiis minus finis conueniens est, quam esset carentia illius; sed Pontifex ita non est potestas obligandi Ecclesiam in his quæ illi nociva sunt. Ergo non potest Pontifex approbare religionem Ecclesie vniuersali nocivam, ex quacumque parte nocivam proueniat.

DE
ASISTRU
SALAZAR
TOM.
IIII

3. Contrarium defendit Bannes 2.2. *quasi. 1. art. 10. dub. 8. conclus. 5.* Mouetur primo, quia Innocentius III. in *cap. ult. de religiosis* & Gregorius X. in *cap. 1. eodem tit. in 6. prohiberi* firmiter notarum religionum institutionem, ne nimia religionum diuersitas grauem in Ecclesia Dei confusionem inducat. Sentit ergo Pontifex tunc temporis non esse conueniens nouam religionem institueret. Ergo si de facto illam approbaret, tem inconuenientem Ecclesiae videretur facere. Secundo saepe approbatae religiones Pontifex reformauit, vel dissoluit. Ergo sentit Ecclesiae Dei non conuenire, vt existerent. Nam ideo dissoluit, quia non iudicauerit conuenientes. Ergo ante dissolutionem inconuenientes erant. Sed non obstante hac inconuenientia approbabantur, & Pontifex obligabat vniuersam Ecclesiam ad illarum receptionem. Ergo optimè Pontifex potest obligare vniuersam Ecclesiam ad rem, quae illi aliquo modo inconueniens est; quia ex alio capite habet conuenientiam. Tertio, Negari non potest, posse Pontificem leges rerum agendarum, & quae necessario non sunt ad salutem, ita multiplicare, vt eorum multiplicatio tectae Ecclesiae gubernationi inconueniens sit. Ergo similiter poterit religiones ita multiplicare, vt earum multiplicatio confusionem inducat, & regimini Ecclesiae prauidet.

4. Ergo veto dicendam existimo nunquam praesumendum esse Pontificem in approbatione cuiusvis religionis minus caute & prudenter procedere, esse enim iniuria non leuis facta Pontifici, & contra debitam reuerentiam, & subordinationem, quam debent filiales suo supremo pastori exhibere; de facto tamen, & in re ipsa minus caute & prudenter procedere aliquando potest non quidem approbando religionem, quae re vera inconueniens sit se, sed quae ex aduersis circumstantiis minus conueniat. Neque aliud probant argumenta Bannes, quibus ratio Valentiae non obstat. Concedimus namque Pontifici datam non esse potestatem obligandi Ecclesiam ad ea, quae absolute nocua sunt & ip illius destructionem. Affirmamus tamen esse datam potestatem obligandi Ecclesiam ad ea, quae absolute illi conueniunt, ut non aequè conuenientia sint, ac opposita. Alias pluries legum obligatio cessaret, neque firmi esse possemus in illarum executione.

§. VII.

An concilia generalia, & provincialia errare possint in rebus fidei definiendis.

1. Praemittitur triplex esse Concilium generale, prouinciale, & Episcopale.
2. Concilio non potest Pontifex delegare potestatem definiendi infallibiliter res fidei.
3. De fide est Concilium à Pontifice confirmatum auctoritatis esse infallibile.
4. Ante confirmationem nullam habet auctoritatem infallibilem.
5. Propriuntur aduersus supradicta aliquot obiectiones, & soluntur.

1. Praemitti debet triplex esse Concilium, Synodum, seu congregationem sacerdotum, maxime Episcoporum ad res fidei definiendas, primo generale, in quo ex necessitate conuocantur Episcopi omnium regnorum, vt veniant quotquot poterint: iuxta textum in *cap. placuit. 18. dist. 14. de iureiurand.* Abbates vero generales ordinis, & alij homines docti ex privilegio conueniunt: vt notauit Turrecemata lib. 3. de Ecclesia, *cap. 5. & 16.* Secundum est Concilium prouinciale in quo congregantur Episcopi vnius prouinciae, aut regni. Tertium est Concilium Episcopale, seu locale, vbi clerici totius diocesis congregantur. Concilium generale auctoritate Pontificis est necessario congregandum vt constat ex *cap. bene quidem. 96. distinct. 17. & habetur in cap. significasti. de electione.* & tradit plurius ex omni Turrecemata lib. 3. de Ecclesia, *cap. 6. 7. 34. & 35.* Caeterum opusculi de auctoritate, *cap. 16.* Bellarini, *tom. 1. controuers. 4.* Et ratio est manifesta, quia conuentus, & congregatio Episcoporum sine voluntate, & consensu capituli, quae est Pontifex non Concilium Ecclesiasticum nuncupari debet, sed schisma, & conspiratio, vt dicit Pelagius c. multis, 17. distinct. Sicuti si Magnates regni conueniant absque consensu Regis ad agendum de legibus regni, non comitia, sed conspiratio dicitur; vt bene expendit Bannes 2.2. *quasi. 1. art. 10. dub. 3. morab. 3.* Valent. *disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 45. col. 270.* Concilium prouinciale auctoritate Metropolitana, seu primatis euocatur. Concilium diocesanae auctoritate Episcopi, vt ex ipso vltu constat, & tradunt supra relati Doctores.

Secundo praemittit loqui non posse de Concilio ante Pontificis confirmationem, vel post illam.

2. Praemittit tertio non posse Pontificem delegare potestatem definiendi infallibiliter res fidei. Ratio est, quia haec consistit in assentientia diuini Spiritus ex successoribus solus ille, & cum solum facta sit Petro, & eius successoribus solus ille, &

cuius successor hanc assentientiam habere possunt. Ergo alius non potest illam ex delegatione neque alia via habere. Item quia haec potestas est quaedam gratia pertinet ad donum Apostolicum, sicuti et propheta, & scientia & sapientia, quae aliis communicari non possunt: & ita tradit Turrecemata lib. 3. de Ecclesia, *cap. 6. 8. & 38.* Bannes 2.2. *quasi. 1. art. 10. dub. 4. vers. sic. quapropter secundo supponendum est. Cano lib. 5. Valent. *disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 45. col. 273.**

3. Dico primo de fide esse, quodlibet Concilium auctoritatis esse infallibile, si à Romano Pontifice fuerit confirmatum quia Romanus Pontifex est (suprema, & infallibilis regula veritatis, Ergo vbi quicquid eius confirmatio accesserit, error committi non potest. Deinde, quia primum Concilium, quod fuit in Ecclesia celebratum non fuit generale, sed provinciale; non enim fuit ex omnibus Apostolis, sed tantum ex quatuor, nempe Petro, Paulo, Iacobo, & Barnaba: & tamen ibi dictum fuit, *visum est spiritui sancto & nobis.* Ergo ad definitionem faciendam non indiget Pontifex generali Concilio. Denique plures errores damnati sunt in Sinodis prouincialibus à Pontifice confirmatis, qualis fuit error relatus in Mileuitana Sinodo sub Innocentio, Et in Araucana, & Cartaginensi à Leone 1. & Bonifacio. Et error presbiterianus in Concilio Toletano 1. confirmato à Leone 1. & nuper ex Sixto IV. confirmatum est Complutense Concilium, in quo fuerunt damnati errores Petri Oronien. & ex *cap. de libellis. distinct. 10.* conitit decreta Concilij prouincialis Carthaginensis Ancyran. Neocaesariensis. Gangren. Sardiceni. Africani recepta esse tanquam de fide ab vniuersa Ecclesia. Ergo.

4. Dico secundò. Ante confirmationem pontificis nullum Concilium quantumuis generale est infallibilis veritatis: sic tradit ex communi sententia Bannes 2.2. *quasi. 1. art. 10. dub. 3. conclus. 3. & dub. 4. conclus. 2.* Valent. *disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 45.* Probo primo, quia remini, nisi Petro & eius successoribus concessa est spiritus diuini assistentia, ne in rebus fidei erret vt ex saepe dictis constat. Sed Concilium, quantumuis congregatum sit auctoritate Pontificis, non est successor Petri, sed solum Pontifex. Ergo Concilium, vt distinctum à Pontifice, non est infallibilis veritatis. Secundo omnia Concilia, quae in Ecclesia aliam auctoritatem habent, à Sede Apostolica sunt approbata, vt constat ex *cap. significasti. de elect.* vbi papalis Pontifex ait: *Omnia Concilia per Romanam Ecclesiam auctoritatem facta sunt, & robur acceperunt.* & in *cap. Concilia. distinct. 17.* inquit Symmachus. *quod quia non habent, praesentiam meam id est auctoritatem Petri, & eius successorum, & ideo quae Concilia hanc confirmationem expostulant, vt videri potest ex his, quae refert Turrecemata lib. 3. cap. 34. & constat ex Trident. sess. ult. in decreto de fine Concilij, ibi enim decretum petendum esse per Legatos confirmationem à Sede Apostolica. Sentitur ergo Concilia absque hac confirmatione, & approbatione firmari, & infallibiliter veritatem non docere. Tertio à Concilio generali quantumuis legitime congregato datur appellatio ad Romanam Sedem. Sed à prima regula & infallibilis veritatis dari non potest appellatio, vt de se constat. Ergo Concilium seculo Pontifice non est prima regula, & infallibilis veritatis. Maior propositio, in qua est difficultas, decidit à Bonifacio VIII. in *Extrauag. vnam sanctam. de maior. & obedient. inter communes.* & late, & erudite probat Turrecemata lib. 3. *sum. cap. 47.* & D. Thomas *quasi. 10. de potent. 1. ar. 4. ad 13.* Quarto, quia sunt aliqua Concilia generalia auctoritate Pontificis congregata, non tamen confirmata in quibus aliqui errores inueniuntur. Ergo Concilium non confirmatum à Sede Apostolica non est infallibilis veritatis. Antecedens probatur tum ex Concilio Ephesino II. quod fuit à Leone I. dictum, non tamen confirmatum, quod errores Dioscori, & Eutycheris admisit, vt tradit idem Leo *epist. 11. 13.* & 21. & aliis *segg.* Tum ex Concilio Nicaeno, sub Eugenio IV. cuius definitio expendit Turrecem. lib. 3. de Ecclesia, *cap. 100.* & Caietan. in *trañ. de auctor. Pontif. cap. 8.**

5. Verum aduersus hanc, meo iudicio, indubitata sententiam, sunt aliquot obiectiones, ex quarum solutione magis eius veritas elucidabitur. Primo, Concilium generale auctoritate Pontificis congregatum representat totam Ecclesiam, & maxime, si ibi adsint Sedes Apostolicae Legati, vt docuit Martin. V. in fine Concilij Constantiensis: sed Ecclesia vniuersalis errare non potest, etiam si non erret Pontifex; alias aduersus Ecclesiam potest inferri praesulerent. Ergo Concilium etiam vt distinctum à Pontifice est infallibilis veritatis.

Huic obiectioni respondet Melchior Canus lib. 5. de locis *Theolog. cap. 5.* & Bannes 2.2. *quasi. 1. art. 10. dub. 4. conclus. 2.* & ad primum argumentum, circa finem Concilium generale si sumatur pro omnibus Patribus Concilij errare non posse; si sumatur pro omnes Ecclesiae fideles: at si sumatur pro maiori parte congregatorum errare potest. Sed haec solutio mihi non probatur, pugnat enim cum doctrina conclusionis: si quidem infallibilem veritatem concedit omnibus Patribus Concilij vt à Pontifice distinctis. Quapropter secundo respondeo, illi vt à Pontifice distinctis, & Legatos Sedes Apostolicae, etiam omnes Patres Concilij, & Legatos Sedes Apostolicae, etiam omnes de raio, vel nunquam errant, errare tamen posse: neque obinde sequitur

§. VIII.

Quid dicendum de unanimi consensu Patrum, & Doctorum, an. inquam, errare possit.

- 1 Idem dicendum videtur de his, ac dictum est de generali Concilio.
- 2 Proponitur obiectio.
- 3 Fit satis.

1 **V**idetur idem esse dicendum, ac diximus de Conciliis. Si enim consensus Doctorum sumatur ante approbationem Pontificis, etsi de facto nunquam erraret, certe errare potest, & a Pontifice emendari. Quia omnes Doctores, secluso Pontifice, non sunt regula infallibilis veritatis. Ergo a veritate deviare possunt. Accedente autem approbatione Pontificis, nemini Catholicorum dubium esse potest infallibilis veritatis esse.

2 Dices Ecclesia universalis errare non potest, etiam ut distincta a Pontifice, quia in solo Pontifice non potest Ecclesia, quae est mater veritatis, residere: sed si univertitas Doctorum errare possit, omnes etiam fideles possent errare hoc autem est impossibile. Ergo impossibile est univertitatem Doctorum errare posse. Minorem probo; quia id credere tenentur fideles, quod Doctores unanimi consensu docent: sed Ecclesia non tenetur credere nisi vnum. Ergo quod univerti Doctores docent, infallibiliter verum est. Et confirmo. Ecclesia univertsa non potest a veritate deflectere; siquidem promissus est illi Spiritus veritatis. Ergo nec eius Doctores, siquidem ab eorum doctrina ipsa omnino dependet.

3 Respondeo Ecclesiam univertalem, etiam ut distinctam a Pontifice, errare non posse; neque etiam univertos Doctores, non quia ipsis Spiritus sanctus immediate assistat, & sine regula veritatis, sed quia hoc pertinet ad specialem Dei providentiam, qui immediate assistit Pontifici, ex cuius assistentia facit, ac Doctores omnes quorum consilio, & doctrina vitur in controversiis fidei, desistant, dati sunt enim hi Doctores Ecclesiae, tanquam oculi humano corpori, ut ipsam illuminent, & ostendant, quid verum sit, & fidei conforme.

PUNCTUM VI.

In quonam subiecto fides divina resideat.

- 1 Residet potentia intellectiva, & est habitus practicus, & speculative.
- 2 Alia est fides perfecta, alia imperfecta, alia vivax, alia mortua.
- 3 Ad fidei assensum aliquis habitus in voluntate requiritur.
- 4 In Angelis, & in nostris primis parentibus, cum primum producti sunt, resedit fides Dei unius, & trini.
- 5 Proponitur quedam obiectio, & fit illi satis.
- 6 In damnatis nulla est supernaturalis fides.
- 7 In beatis neque quoad habitum, neque quoad actum fides residet.
- 8 Secus in animabus purgatorij.
- 9 In haereticis non manet fides.

1 **P**remittendum est fidem esse habitum supernaturalem inherentem potentiae intellectivae, siquidem ratione illius assentitur intellectus iis, quae divinitus revelata sunt, ut constat ex pluribus locis sacrae Scripturae, ad Hebr. 11. *Fide intelligimus apta esse sacula verbo Dei.* & 2. ad Corint. 10. *Captivans intellectum in obsequium fidei,* & alibi. Cum autem revelata alia sint operabilia, alia cognoscibilia tantum, habitus fidei & dici potest practicus, & speculative. Speculativus namque dicitur quatenus inclinat ad assensum mere speculativum, id est, rerum cognoscibilium tantum, ut in assensu Deus est trinus, & unus. Practicus vero nuncupari potest, quia inclinat ad assentiendum circa res aliquas operabiles, ut in hac propositione: *Caste vivendum est: temperate est comedendum: iustum est hominibus benefacere,* &c. sic Caietanus 2. 2. q. 4. art. 2. & Bannes ibi, cum D. Thom. Valent. disp. 1. qu. 4. punct. 1. & communiter.

2 Secundo praemitto, fidem aliam esse perfectam, aliam imperfectam, aliam mortuam, aliam vivam, aliam informem, aliam formatam. Dicitur fides imperfecta, mortua & informis, quae scionta est a charitate, quae est vita animae. Perfecta, vivax, & formata, quae charitate decoratur. Adhuc tamen fidem sciontam a charitate, non dici imperfectam, quia in se ipsa res aliqua imperfecta sit, est enim habitus supernaturalis perfectissimus, & omnino immutatus, sed quia caret perfectione, ad quam ordinatur: cum enim fides ordinetur ad beatitudinem, & sine charitate illam consequi non possit, efficitur sane sine charitate fidem hoc modo imperfectam esse. Qua ratione

sequitur Ecclesiam univertalem errare: tum quia omnes illi Patres non sunt Ecclesia univertalis, etiam si univertalem Ecclesiam repraesentent, tum quia non repraesentant illam, nisi ad investigationem rerum fidei, & illarum assensum, non ad errorem. Quare errantes Patres illi possunt a Pontifice emendari, & reliqui fideles in fide sustineri. Vnde non sequitur aduersus Ecclesiam Dei portas inferi praevallere; sic docent Caietanus in tractatu de auctoritate Pontificis, cap. 9. Valencia disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 45. col. 273.

Secundo. Vbi duo, vel tres congregantur in nomine Christi, ibi Christus promittit adesse, Matth. 18. vers. 20. sed ad definitionem rerum fidei, & morum, congregantur in nomine Christi omnes Ecclesiae pastores. Ergo ibi adest Christus infallibiliter, nec errant.

Haec argumento respondet Bannes supra dub. 3. concl. 1. cum congregantur Episcopi, & pastores Ecclesiae auctoritate Papae, congregantur nomine Christi, ac proinde nunquam sic errare possunt, quia si errarent, non haberent, a quo possent corrigi; quia non possunt corrigi a Pontifice; non quia Pontifex illorum caput non sit, & superior: sed quia ipse non potest illos corrigere, nisi consultatione, & examinatione facta; sed nullam certam examinationem adhibere potest, quam eam, quae est a Concilio generali. Ergo stante hac examinatione, & consultatione erronea, non datur locus correctioni. Haec solutio remota non est, quia tribuit Concilio infallibilem auctoritatem, & desinit conclusionem positam, in qua resoluimus solum Pontificem esse regulam infallibilem; reliquos vero errare posse. Quapropter aliam solutionem subiungit Bannes, inquit enim Concilium sic congregatum errare non posse errore culpabili: cum enim congregatum sit religiosa, ac pia intentione investigandi veritatem, si de facto contingat errare, eius error culpabilis non erit, & citò ab illo ex benignitate Dei liberabitur. Audo supradictum locum de efficacia orationis ad imperandum quidquid sic congregatis expediens est ad salutem, debet intellegi, non de infallibilitate definitionis. Deinde dicit potest congregari Concilium in nomine Christi ad agendum de rebus fidei, non tamen ad infallibiliter definiendum: hoc sui muneris non est. Quod si velis de infallibilitate definitionis loqui, intelligendus es adesse ibi Christus, ut si veram definiant, Pontifex confirmet: si autem falsum determinent, repellantur, & corrigantur. Cum vero vrges non posse emendari quod sic determinatum est, quia non potest Pontifex certam examinationem adhibere. Respondeo posse emendari, vel quia definitionis infallibilitas ab examinatione facti non pendet: vel Spiritus sanctus disponit aliam examinationem loco illius subrogari saniorum, & certiorum, etsi non a tot Episcopis facta sit.

Tertio. Ane Pontificis confirmationem anathemate damnant Concilia eos, qui ab eorum decretis dissentiant. Ergo sciantur eorum definitionem habere fidei veritatem?

Respondeo damnate anathemate, quantum est in se, si Pontifice dogma constitutum approbetur, non tamen absolute.

Quarto. Patres congregati in Concilio iudices sunt controversarum fidei, sed non sunt iudices ex aliqua auctoritate humana, cum fides sit supra naturam. Ergo ex aliqua auctoritate divina. Ergo sunt iudices infallibiles?

Respondeo Patres congregatos in Concilio & esse Consiliaarios summi Pontificis, quatenus illorum consilio vitur ad res fidei definiendas; & esse etiam iudices univertales Ecclesiae, quatenus tenentiam in rebus fidei pronuntiant, sed non sunt iudices supremi, sed dependentes a Pontificis approbatione: eorum tamen auctoritas non est proprie divina, id est, in assistentia Spiritus sancti consistens, sed est humana, & divina: humana, quatenus a Pontifice descendit; divina, quatenus ex potestate divina data Pontifici habent potestatem res fidei definiendi, non absolute, sed accedente Pontificis approbatione.

Quinto. Quia facilius est singularem personam a veritate deviare, quam Concilium aliquod univertale. Ergo decebat, ut Christus supremam potestatem, & regulam infallibilem veritatis potius Concilio seu Ecclesiae univertali, quam Pontifici resignaret. Adde sic resistam videri, siquidem potest eligere Pontificem, aut eledum deponere, si haereticus sit, vel alio modo Ecclesiae univertali praevaleat.

Respondetur concedendo facilius esse Pontificem deviare a veritate, si ut est singularis persona spectetur, quam Concilium: at si consideretur Pontifex, quatenus pastor est univertalis Ecclesiae, difficultus esse illi a veritate declinare, imò impossibile; quia Spiritus sanctus praevaleat.

Ad confirmationem dico Ecclesiam habere ex Christo auctoritatem in illis dumtaxat casibus circa Pontificem, scilicet ad eligendum illum, & ad deponendum eledum, quando id convenire Ecclesiae indicatur. Neque inde fit Concilium esse supra Pontificem absolute, tum quia non confert Pontifici auctoritatem, sed offert personam Christo, cui Christus auctoritatem confert: tum quia non deponit nisi in casibus specialibus, & quando Christo intelligi potest placere depositionem.

DE
ASTRO
DALAC
TON
I
E

ratione dixit paulus 1. Corinth. 13. omnia dona sine charitate nihil valere, scilicet ad effectum meriti, & beatitudinem consequendam, sic D. Thomas communiter receptus 2. 2. quæst. 4. artic. 3.

3. Tertio præmitto, ad fidei assensum perfectum requiri in voluntate aliquem habitum, qui vel sit charitatis, vel obedientiæ, qua moueatur voluntas ad præstandum promptè assensum rebus fidei, secus verò ad assensum absolutum: sic naper relati Doctores.

4. Dico primò certum esse debere tam in Angelis, quam in primis nostris parentibus, cum primùm producti sunt, recessisse fidem. Conclusio est communiter recepta cum D. Thom. 2. 2. quæst. 5. art. 1. Caiet. Bannes ibi. Valent. disp. 1. quæst. 5. punct. 1. eccl. 347. Coninch. disp. 17. dub. 1. concl. 1. & 2. Ratio est, quia tam Angeli, quam homines, dum in via steterunt, & fuerunt capaces merendi beatitudinem, ad Deum accedebant: sed accedentibus ad Deum fides est necessaria, iuxta Paulum ad Hebr. 11. Difficultas autem est, quorum mysteriorum habuerint in illo statu fidem? Et quidem habuisse fidem Dei vnus, & trini, indubitatum est, quia cum Deus vnus, & trinus obiectum sit fidei præcipuum, illius explicitam cognitionem illæ perfectissimæ creaturæ, quibus se Deus tantopere communiçauit, habere debebant. De mysterio autem Incarnationis, seu de Deo incarnato, non constat inter Doctores. probabile satis est hoc mysterium non cognouisse, eo quod eorum fides, & gratia non videantur daræ ex meritis Christi, Christus enim neque Angelorum gratiam meruit, neque gratiam primò concessam nostris parentibus; siquidem Adamo non peccante Christus non esset venturus. Ergo eius fides non fuit Angelis neque Adamo pro illo statu necessaria: & ita tenet Torres 2. 2. disp. 27. dub. 1. Valquez 3. part. tom. 1. disp. 12. cap. vii. Coninch. credit satis probabile supra à concl. 3.

5. Sed obiicit. Angeli, imò homines in primo instanti suæ creationis cognouerunt euidenter se habere reuelationem Dei, vnus, & trini. Et de Angelis videtur res certa, quia cognoscebant euidenter à nulla creatura talem illis cognitionem indici posse. Ergo non poterunt habere fidem; quia fides est argumentum non apparentium: at tunc illa euidenter apparent esse vera, quia apparent euidenter esse reuelata à Deo qui fallere, & falli non potest. Ergo.

Respondet cum euidentia naturali in attestante, hoc est, cum cognitione naturali euidenti de diuina reuelatione optimè posse coherere fidem; quia fides est earum rerum, quæ non apparent æquè certa cognitione, ac cognitione fidei. Cognitionis autem naturalis, quam Angeli, vel primi parentes habuerunt, vel habet Propheta de reuelatione sibi facta, non est æquè certa, ac est cognitio fidei. Ergo non obest fidei cognitioni, vt latè probat Aggidius de Coninch. disp. 11. dub. 2. concl. 2. & 3. Valent. disp. 1. q. 5. punct. 1. ver. primò negandum, col. 349.

6. Dico secundò in damnatis non est fides supernaturalis; cessat enim finis ob quem conceditur, scilicet potestas se iustificandi, actumque supernaturalem efficiendi ob voluntatem in malo obstinatam: sic docet cum D. Thom. 2. 2. quæst. 5. art. 2. Bannes dub. 1. Coninch. disp. 17. dub. 2. numero 22. Valcat. disp. 1. q. 5. punct. 2. col. 351.

Sed obiicit primò. Dæmones credunt, & contemiscunt, vt dicit Iacobus 2. cap. Ergo habent fidem.

Respondet dæmones quidem credere non fide diuina, sed naturali euidentia Deum esse, illisque punire, aliæque huius generis mysteria: cognoscunt namque naturali euidentia plura esse miracula facta in confirmationem fidei. Ergo cognoscunt fidem veram esse. Adde cognoscunt euidenter mysteria fidei, sibi fuisse, cum fuerunt in via, reuelata. Ergo cognoscunt vera esse: siquidem reuelatio de falsis esse non potest. Hæc tamen cognitio non est fidei, sed scientiæ naturalis. Quapropter non est dæmonibus libera, sed necessaria quoad speciem, & aliquando quoad exercitium, cum obiecta necessariò obuiantur.

Quod si vigeat, si credulitas dæmonum non sit fidei diuinæ, sed naturalis scientiæ, malè infert Iacobus comparando fidem dæmonum fidei hominis existentis in peccato: nam hæc fides supernaturalis est, & initium salutis, non tamen dæmonis credulitas.

Respondetur optimè comparatè; comparatio enim ad hunc finem facta est, ne gloriatur peccator habens fidem, & credendo in Deum, iustificari, & beatitudinem consequi, quia opera bona faciat; & ratione huius finis subiungit. Dæmones credunt, & contemiscunt. quasi diceret, si gloriaris te iustificari posse ex sola fide in Deum, etiam gloriari possunt dæmones, qui credunt, & contemiscunt; sed cum ij non obtinente eiusmodi credulitate euidenti gloriari non possint, quia iustificari nequeunt: ita neque tu gloriari poteris, quia iustificari nequis ex sola fide sine operibus.

Secundò obiicit. Plures ex hominibus fidelibus, qui damnantur, nullum actum infidelitatis exercuerunt. Ergo non amiserunt fidem. Ergo illam retinent, hoc enim videtur conueniens vt sic fideles ab infidelibus melius distinguantur.

Respondet non amisisse fidem in vita, ac cum primò in dam-

nantur, illa spoliari, tum quia indigni sunt tanto bono: tum quia esset inutilis, & extra finem beatitudinis, ad quem comparandum ordinatur. Neque obidè fit non distingui ab infidelibus, quia distinguuntur per characterem baptismalem, qui in eis remanet, vel ex grauiori poena, quam patiuntur ob maiorem Dei cognitionem, quæ ab eis sunt.

7. Dico tertio. In beatis neque fide quoad habitum neque quoad actum residet. Est communis Theologorum sententia. Valent. disp. 1. q. 5. p. 2. ver. Respondet pag. 352. Coninch. disp. 11. dub. 1. concl. 1. & disp. 17. dub. 2. concl. 1. & 2. Et videtur probari manifestè ex Apostolo 1. Corinth. 13. vbi loquens de tribus virtutibus theologalibus, fide, spe, & charitate, de sola charitate dicit nunquam excidere; secus de fide, & spe. Inquit enim, cum venerit, quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. cum successerit cognitio perfecta rationis, cessabit cognitio, quæ ex parte, & per ænigma habetur. Ratio est, quia superseditur cognitio obicura, & ænigmatica supernaturalis, cum clara supernaturalis succedit.

8. Dico quarto. In animabus existentibus in Purgatorio datur fides quoad actum, & habitum; quia non est ratio, quate illa spoliatur, cum nondum peruenit ad paritiam, nec ratione Dei fruatur. Item dum sunt in Purgatorio, quasi à Domino peregrinantur, pro quo statim conceditur fides, sic Malder. 2. 2. quæst. 5. art. 2. dub. 3. Coninch. disp. 17. dub. 4. concl. 3.

9. Dico quinto. In hæreticis dissentientibus ex voluntate alicui articulo fidei, fides non manet. Conclusio videtur omnino certa ex Trident. sess. 6. cap. 15. affirmante infidelitatem amitti fidem. Sed hæresis pars est infidelitatis. Ergo per hæresim amittitur fides. Item Paul. 1. ad Timoth. 1. dicit hæreticum naufragari à fide, id est, naufragium in fide facere, ac pròinde illam perdere: vt bene explicat Chylosomus homi. 5. super illum locum. Et ratio videtur manifesta; quia dissentiens alicui articulo, fidem illius articuli habere non potest. Ergo neque illam habere potest respectu aliorum articulorum; quia non est multiplex fides, sed vna, & indissolubilis. Et confirmo. Dissensus vnus articuli æquè repugnat fidei, ac quodlibet peccatum mortale charitati: sed per quodlibet peccatum mortale amittitur charitas. Ergo per quodlibet dissentium amittitur fides. Neque obstat te videri post illam dissentium eodem modo assentiri reliquis fidei obiectis, ac antea assentibus; quia id prouenit ex fide acquisita, quam habebas.

P R Æ C I P U M VII.

Quæ requirantur ad actum fidei, & qualis ille sit.

1. Prærequiritur iudicium intellectus de euidentia credibilitatis rerum fidei.
2. Prærequiritur ex parte voluntatis pia affectio.
3. Explicatur ad quam virtutem supradicti actus pertineant.
4. Actus fidei non solum est supernaturalis quoad modum, sed etiam in sua substantia.
5. Si fiat à peccatore est meritorius de congruo, si ab homine iusto, de condigno.
6. Fides initium est nostræ salutis.

Fides dupliciter exerceri potest. Primò actu interiori. Secundo exteriori. Interiori exercetur, cum intellectus reuelatus ob testimonium Dei assentitur. Exteriori, cum operibus, & signis exterioribus hunc assensum manifestas.

Et primò examinandum est, quæ requirantur ad actum internum fidei, vt meritorius sit, & initium nostræ salutis.

Dicendum omnino est cum communi omnium sententia prærequiri primò iudicium intellectus. quo iudices res fidelè esse euidenter credibiles. Probo, quia fidei assensus est firmus omnem dubitationem excludens: at nequis firmiter, & sine vlla dubitatione velle assentiri obiecto, dum probabiliter iudicas non ita esse. Ergo ad assensum fidei carere debes omni iudicio probabili, quod res fidei non ita sit: ex alia autem parte, cum res fidei, & reuelatio illarum tibi non appareat, moueri non poteris ad illarum assensum firmiter exhibendum, quin cognoscas ex aliquibus extrinsecis rationibus, & notis euidenter digna esse crediti. Prærequiritur ergo hoc iudicium ad fidem. Et confirmo: si probabiliter tantum cognosceres esse credenda, neque deberes, nec posses firmiter, & indubitanter, sed solum probabiliter eis assentiri: at fidei assensus firmus, & indubitatus esse debet. Ergo.

2. Dico secundò, prærequiritur actum voluntatis, qui pia affectio vocatur: est sententia recepta D. Thom. & omnium expostiorum 2. 2. quæst. 1. art. 4. Ratio est manifesta, quia obiectum fidei est obicium. Ergo ex se non valet intellectum tractare ad illius assensum; indiget ergo motione voluntatis. Secundo, quia fidei actus, qui initium est nostræ iustificationis, debet esse liber, vt constat ex Trid. sess. 6. cap. 6. ibi, liberè mouentur in Deum, credentes verum esse, quia diuinitus reuelata sunt, &c.

ergo, sed non potest esse liber, nisi actus voluntatis inveniatur, à qua est omnis libertas. Ergo.

3 Sed inquires, cuius virtutis sint actus; ij, qui ad actum fidei prærequiruntur?

Respondeo. Si loquantur de actu illo iudicii, quo iudicatur, videtur res fidei esse dignas creditu, ad nullam virtutem pertinent; est enim actus speculativus scientiæ imperfectæ, quo tunc est actus voluntatis fidei assensus. At si de cum comparari potest ex mala voluntate fidei assensus. At si de illo actu iudicii, quo iudicatur hic, & nunc, conveniens esse, re ipsa actus iudicii, loquamur, ad virtutem prudentiæ pertinere debet, siquidem dirigit voluntatem ad rectam operationem. De actu autem, quo volentes intellectum movet ad fidei assensum, credo ad virtutem fidei pertinere. Probo, quia ferri in fidei honestatem; determinat enim intellectum ad fidei assensum ob honestatem, quam in tali assensu reperit; reperit enim esse honestum conformari nostrum intellectum cum divina veritate, illicque adherere: & ex tali honestate deest intellectum ad assensum fidei. Ergo ad fidei virtutem debet pertinere. Deinde hic actus voluntatis, qui est pia affectio, est ex speciali gratia Dei, vt videtur aperte definitum in Concilio Arausico. cap. 5. Ergo si pertinet ad aliquam virtutem, non ad aliam nisi fidem: Ergo. Probo minorem; quia neque est actus obedientiæ, nec religionis formaliter, non obedientiæ, quia non determinat intellectum ad assensum fidei vt sibi præceptum, quæ est formalis ratio obedientiæ: neque etiam determinat intellectum ad fidei assensum, vt per illum exhibeat cultum Deo debium, ipsumque honoret. Restat ergo, vt sit actus fidei. Item talis actus est supernaturalis quoad substantiam: vt ex communi sententia supponit Mol. in concord. disp. 8. sub finem. Suarez tom. 1. in 3. p. q. 7. art. 3. in com. Quare plures Doctores ad illius naturalium effectum postulant habitum infusum sic Mol. & Suarez supra. Lorea 2. 2. disp. 25. Valent. ibi disp. 1. quest. 1. p. 4. dub. 1. in respons. ad 3. arg. Cominch disp. 13. dub. 5. conclus. 2. & dub. 6. conclus. 6. Sed talis actus, & habitus supernaturalis esse non potest nisi fides: rum quia potest esse in peccatore non habente spem, nec charitatem; tam quia pertinet ad fundamentum, & initium iustificationis. Ergo ad fidem. Neque obstat iudicium præcedens talem actum esse naturalem, quo minus actus voluntatis supernaturalis sit; quia eius supernaturalitas non dependet ex iudicio naturali, vel supernaturali; sed ex concursu supernaturali, quo efficitur; qui concursus intercedere potest, etiam si cognitio naturalis præcesserit. Adde actum ab homine iusto meritum esse vitæ æternæ; sed non potest esse meritorium, nisi ex actu supernaturali libero voluntatis imperetur. Ergo actus imperans assensum fidei supernaturalis est, & ad virtutem fidei pertinet.

Ex quo fit huiusmodi actum voluntatis vitæ iusto modo posse, quia non potest vitæ iusto quod supernaturale est, & ex gratia Christi aliâ gratia, & peccatum confunderentur, & peccatum esset à Deo, quod implicat. sic Bannes 2. 2. q. 4. art. 5. dub. 1. Torres disp. 33. dub. 1. Cominch disp. 14. dub. 3. concl. 1. & 2. Valquez 2. 2. disp. 44. cap. 3.

4 Rursum adus fidei non solum est supernaturalis quoad modum, sed etiam in sua substantia: sic docent ex communi sententia Molin. in concord. disp. 36. §. cum autem, sub finem. Torres 2. 2. disp. 46. dub. 3. Cominch disp. 4. dub. 3. & colligitur satis ex Trident. sess. 6. can. 3. vbi anathematice damnam dicentem sine adiutorio Dei posse credere, sperare, perennare, sicut oportet ad salutem, Ratio est, quia seculis omni difficultate extrinseca viribus naturæ elicere non potes, actum fidei, à quo tua salus habet initium: aliâs à te inciperet iustificatio, sed actus, qui ex se spectatus viribus naturæ elicere non potest, est supernaturalis in sua substantia, vt de se constat. Ergo.

5 Deinde certum est actum fidei imperatum à voluntate peccatoris meritorium esse solum de congruo habitus fidei, vel illius augmenti, & gratiæ iustificantis: at si elicitus sit ab homine iusto, meritorium erit de condigno augmenti fidei, gratiæ & gloriæ. Priorem partem de merito congruo probo, quia hoc meritum consistit solum in quadam consentientia, & decretis ipsius operis meritorij, cum beneficio, quod impetrate intendi, quam convenientiam, & decernam habet quicumque peccator operans ex gratia Dei actus supernaturales, est enim convenientis, & decens, vt sic operanti beneficia gratiæ conferantur: sed quia Deus, qui talia beneficia collaturus est, nulla ratione ad se conferendum est obligatus, efficitur sane illud opus non esse meritorium de condigno, nec de iustitia, sed solum de congruo. Adde nullum opus factum à peccatore condignum esse potest tanto beneficio. Ergo. Quod si actus fidei ab homine iusto elicatur, tunc certe meritorium erit de condigno augmenti fidei, gratiæ, & gloriæ, & eo quod ad rationem condigni meriti duo præcipue requiruntur, & dignitas operis cum præmio, & promissio de præmio dando ob tale opus, sed hæc duo in præfati intercedunt intercedit enim ob dignitatem siquidem est opus supernaturale factum à filio adoescentis, & ob præmium assignandum. Est item facta promissio à Deo de retributione ipsius. Ergo nihil deest ad meritum de condigno. Porro ad meritum de condigno requiri promissionem

præmiis optimè probat Suarez, opuscul. de reuiviscencia meritorum, disp. 1. sect. 3. n. 8. Coninch disp. 8. de merit. dub. 4. conclus. 3. Ea, inquam, ratione, quia absque tali promissione obligari nullo modo potest Deus ad præmium aliquod concedendum; non enim obligari potest neque ex iustitia, neque ex fidelitate, quæ promissionem supponit: neque etiam ex gratitudine; siquidem nullum commodum ex nostris operibus ipsi accrescit. Ergo non potest esse meritum de condigno seculæ promissionis. Adde ideo Christum Dominum non meruisse, vt omnes de facto salui essent; quia defuit promissio patris concedens illi in præmium omnium salutem, Ergo promissio ad meritum de condigno requiritur.

6 Tandem certum est fidem initium esse nostræ salutis, tradit Trident. sess. 6. cap. 8. Sed quia fides sumi potest secundum habitum, vel secundum actum, dicendum est, esse initium iustificationis formalis fidem secundum habitum, quia habitu fidei formaliter incipimus iustificari; ponimus enim habitibus non iustificari formaliter: actibus autem ad iustificationem disponi, quare actu fidei ad iustificationem incipimus disponi; est enim primus actus, quo viam gratiæ sequendæ paramus. Neque in his inter Catholicos potest esse controversia.

PUNCTUM VIII.

An quis sine fine supernaturali iustificari possit.

- 1 Explicatur controversia.
- 2 In habitu, siue in actu omnibus est ad salutem fides necessaria necessitate mediæ.
- 3 Diversimode adultis, & parvulis est fides necessaria.
- 4 Proponitur obiectio de nutritio in syluis. Fit satis.

1 **E**X resoluzione huius difficultatis constabit, quæ ratione sit fides ad nostram iustificationem necessaria.

Dupliciter fides sumi potest, vel pro habitu, vel pro actu. Item de duplici necessitate sermo esse potest. Alia quæ vocatur necessitas mediæ; alia præcepti. Illud ergo dicitur necessarium necessitate mediæ ad salutem, siue quo salus nulla ratione secundum legem ordinariam obtineri potest; siue omittatur culpabiliter, siue inculpabiliter, siue ex ignorantia, siue ex malitia. Illud vero dicitur necessarium necessitate præcepti, quod solum ex præcepto obligari exequi. Vnde si ex ignorantia, vel ex aliqua impossibilitate omittatur, non obest saluti sic explicat hanc necessitatem mediæ, & præcepti ex communi sententia Valent. tom. 3. disp. 1. q. 2. punct. 2. Coninch disp. 14. dub. 2. n. 91. Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 2. n. 1.

2 Dicendum ergo est fidem siue in actu, siue in habitu, omnibus ad primam salutem esse necessariam necessitate mediæ. Conclusio est certa de fide, ex illo Paul. ad Hebr. 11. affirmantis sine fide impossibile esse placere Deo. Ergo eius necessitas est omnimodo: aliâs possibile esset in aliquo casu Deo placere siue ipsa, sicuti quia Baptismus, & sacramentum Pœnitentiæ in re, & de facto suscepta, non sunt necessaria necessitate mediæ ad salutem, sed solum necessitate præcepti, contingere potest salus absque illis susceptis, quando scilicet non suppetit occasio illa suscipiendi: at sine fide nemini contingit salus. Ergo est necessaria necessitate mediæ, & ita traditur à Trident. sess. 6. cap. 7. ibi causa instrumentalis nostræ iustificationis est Baptismus, quod est sacramentum fidei, sine qua nulli unquam contigit iustificatio & cap. 8. dicitur, Fides est humana salutis initium fundamentum, & radix omnis iustificationis. Neque obstat simili forma, quæ vltus est Paul. de fide, vltum esse Ioanhem de sacramento Baptismi: inquit enim Ioannes 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei, at illa forma non obstat: non inducit necessitas mediæ, sed solum præcepti in Baptismo. Ergo ex illis verbis Pauli, Sine fide impossibile est placere Deo, solum necessitas præcepti, & non mediæ est inferenda. Non, inquam, obstat, quis licet modus loquendi, in vtroque loco similis fuerit: at quia Baptismus & in re, & in voto suscipi potest, Ecclesia explicuit sufficere ad salutem votum Baptismi, quando non suppetit occasio in re illud suscipiendi: At fides in voto suscipi non potest quin in re ipsa habeatur. Ergo fides temper est medium necessarium. Adde, votum Baptismi sufficiens ad iustificationem esse non potest sine fide, Ergo ex eo quod Baptismus in voto saltem necessarius sit, optimè inferitur fidem in re omnino esse necessariam.

3 Aduerito tamen diversimode parvulis & adultis fidem esse necessariam ad iustificationem: parvulis namque, seu carnis vltu rationis, est fides necessaria in habitu, quia actu capaces non sunt: at adultis est fides necessaria etiam secundum actum; tenetur enim quilibet adultus se ad gratiam suscipiendam actu aliquo supernaturali fidei disponere. sic Cano, relict. de sacrament. in genere p. 2. q. 2. conclus. 1. vbi etiam damnam oppositam sententiam, consentit Valent. disp. 1. q. 2. p. 2. Bannes 2. 2. q. 2. art. 8. dub. 1. Coninch disp. 4. dub. 8. conclus. 1. num. 51. Sanchez

DE
ASTRO
DALAY
TON
L
E

Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 2. n. 3. & 4. Suarez de fide disp. 12. sect. 2. n. 5. Et probari satis potest ex illo Ioann. Qui autem non crediderit, iam iudicatus est, & ex illo Marc. vi. Qui uero non crediderit, condemnabitur. Est ergo fides in actu adultis necessaria. Ratio autem quare hic actus fidei necessarius sit ad iustificationem, est, quia nemini adulto, & ratione utenti contingit iustificationem, nisi iustificationem speret. & de peccatis doceat. Deumque super omnia latem virtutibus diligat, ex Trident. sess. 6. cap. 7. & 8. Sed hæc esse non possunt sine actu fidei, quo credat & Deum esse, & posse omnia hæc bona illi conferre. Quapropter dixit Paul. Accedentem ad Deum oportet credere. & quia est, & quod remunerator sit. Ergo fides secundum actum est omnibus adultis necessaria. Ex quo fit humilmodi actum debere esse supernaturalem in se, & ex parte principij: siquidem debet necessario ex auxilio gratiæ procedere, iuxta illud Ioan. 6. ubi Christus dicit, Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum; debet autem venire per fidem ut constat ex contextu. Ergo requiritur fides ex auxilio Dei, estque definitio expressa Trident. sess. 6. can. 3. Item debet esse sup. naturalis ex parte obiecti; debet enim credere obiectum, quod solis nature vitibus primo cognosci non potest, quia fides, quam Paul. expostulat necessariam ad salutem, est sperandarum substantiarum, argumentum non apparentium. Ergo est de rebus, qua lumine naturali apparere non possunt, sic Sanchez, Bannes, Valent. Coninch supra.

4. Solum video obiecti posse aduersus supradicta, contingere posse aliquem ita in remotissimis partibus esse nutritum, ut nullo modo noticia fidei ad eum accedat, nec per ipsum stet illam habere: at tunc hic consequitur salutem & non ex fide. Ergo fides necessaria non est.

Respondeo cum Valent. 2.2. disp. 1. q. 2. p. 2. pag. 294. Sanchez lib. 2. cap. 2. n. 4. Suarez illa disp. 12. de fide sect. 2. n. 15. Si gratia diuina præuentus legem naturalem (trauit, credendum est de diuina prouidentia illuminandum fore vel à Deo, Angelo, vel homine aliunde misso; quia hæc illuminatio necessario inferitur ex eo, quod Deus stauerit neminem sibi esse placitum nisi ex fide, & ex eo quod stauerit non denegari adulto ex diuina gratia, facienti quod in se est, media ad salutem necessaria; statuit enim illuminare omnem hominem uenturum in hunc mundum.

PUNCTUM IX.

Quorum mysteriorum debet quis actualem fidem habere ex necessitate mediij.

1. Præmittitur dupliciter mysterium fidei cognosci posse implicite, & explicite. In cognitione explicita alicuius rei esse gradus.
2. Ante promulgationem Euangelij necessaria & sufficiens erat fides explicita de Deo, & implicita Christi mediatoris.
3. In quo implicita Christi cognitio consistat, explicatur.
4. Facili promulgatione Euangelij cognitionem explicitam Christi, & Trinitatis affirmant aliqui esse necessariam necessitate mediij ad gloriam, non tamen ad primam gratiam.
5. Alij affirmant utrique salutis necessariam esse.
6. Infirmantur supradictæ rationes.
7. Explicita noticia Trinitatis, & Incarnationis non est necessaria necessitate mediij, sed præcepti, ut probabiliter defenditur.
8. Explicatur locus Marc. ultim. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit; qui uero non crediderit, condemnabitur.

Dupliciter mysteria fidei cognosci possunt, explicite & implicite. Explicite cognoscitur mysterium, quando in seipso cognoscitur, implicite quando in aliquo alio. Exemplo rem declaro. Dupliciter lucem cognoscere potes, vel in se ipsa, vel cognoscendo solem, qui illam continet; quando cognoscis lucem, cognoscendo solem, diceris cognoscere implicite, quando uerius lucem in se ipsa cognoscis, diceris cognoscere explicite. Et in præsentis materia proponitur tibi Deus, ut author gratiæ, & gloriæ, & tali propositione assentens, tunc illud mysterium explicite cognoscis: at si tibi aliqua uniuersalis ratio credenda proponatur, u. g. esse credendum, quidquid à Deo est reuelatum, tunc mysteria fidei in particulari implicite tantum cognoscis, quatenus in illa uniuersali ratione virtualiter, & implicite continentur.

2. Secundò suppono in cognitione explicita alicuius rei esse gradus: alia est enim cognitio confusa, alia distincta, alia magis distincta. His positis.

Conclusio sit. Ante promulgationem Euangelij necessaria & sufficiens erat fides explicita de Deo auctore supernaturali, & implicita Christi mediatoris. Quod fuerit necessaria illa fides, ex supradicto puncto constat; quod sufficiat implicita Christi mediatoris, mihi probat manifestè locus ille *Altorum* 10.

ubi de Cornelio dicitur fuisse irum iustum, & religiosum, cuius preces, & elemosyna accendebant coram Leo. In quibus uerbis insinuat clarè habere gratiam, & iustitiam: & ita tradunt communiter Patres, Auguil. lib. de præd. finat. Sanch. l. 7. & 84. in Leuit. Gregor. homil. 13. in Ezechiel. Chrysostom. sermone de fide, & lege naturæ. D. Thom. 2.2. quasi. 10. art. 4. circa argum. sed contra, & 3. p. quasi. 69. art. 4. ad 2. At tunc Cornelius de Christo, & Trinitate non habebat explicitam notitiam siquidem à Petro fuit postea de illa instructus. Ergo sine noticia Christi, & Trinitatis explicita potuit ante promulgationem Euangelij stare iustitia; & ita tradit Valent. disp. 1. quasi. 2. p. 4. uel. secunda. Sanchez lib. 2. cap. 2. n. 7. Suarez plures referens disp. 12. sect. 13. num. 14. Quod uero semper fuerit necessaria ad salutem, implicita Christi, & Trinitatis cognitio, inde uideatur probari; quia non est aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri præter Christi nomen, Ad. 4. Idem probatur ad Rom. 3. ubi aequaliter dicit omnes peccasse, & egere gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius. Ergo saltem de fide implicita debet inteligi Ad Galat. 3. Genes iustificatur ex fide illius, qui fuit Abraham promissus; Christus autem cognosci non potest, non cognita Trinitate; quia non potest cognosci filius Patris, & conceptus ex Spiritu sancto. Ergo qua ratione fuerit necessaria cognitio Christi, erit necessaria cognitio Trinitatis: sed de Christo ante promulgationem Euangelij non uideatur necessaria explicita cognitio sed solum implicita. Ergo neque Trinitatis.

3. In quo autem hæc implicita cognitio consistat, non satis constat inter Doctores. Valent. 2.2. disp. 1. q. 2. punct. 4. ad. 317. uel. sed in promptu. Sanchez lib. 2. cap. 2. n. 7. Suarez disp. 12. sect. 3. n. 17. existimant hæc implicitam Christi fidem contineri sufficienter in aliquo actu supernaturali, quo explicite, & supernaturaliter cognoscatur Deum esse, & auctorem donorum supernaturalium ad peccatorum remedium; quia in huiusmodi obiecto continetur implicite Trinitatis, & Incarnationis mysterium. Quapropter Paulus solum expostulauit te cognoscere Deum esse, & esse supernaturalem bonorum remuneratorem. Ergo non requirit, ut cognoscas futurum esse in mundo aliquem mediatorum. Cæterum mihi uideatur implicitam cognitionem de Christo expostulare necessario, explicitam alicuius mediatoris, quo à peccatis liberandus sis, & gloriam obtineas; neque sufficere illam uniuersalem, & confusam notitiam de Deo auctore supernaturali, potente remittere peccata medijs, quibus ipse uoluerit: nam in huiusmodi obiecto non continetur implicite Christus Deus, & homo: siquidem state optime potest Deum esse auctorem supernaturalem, & remittere peccata, gloriæque concedere, quin sciat homo. Ergo in illa cognitione hoc obiectum implicite non continetur. Quod si dicas te credere Deum esse auctorem supernaturalem, & remittere peccata medijs sibi placitis, & in hac fide contineri implicite fidem Christi, siquidem præceptum medium, quo Deus uoluit remittere peccata, fuit suus uigenitus filius, quem constituit propitiationem pro peccatis nostris; inferitur sanè eodem modo dici posse implicitam fidem omnium sacramentorum, & prædicationis Apostolorum, & aliorum quibus salutem consequuntur homines, esse necessariam, siquidem in illa cognitione implicite omnia hæc continentur: at scriptura, & Patres alio modo fidem Christi, quam sacramentorum, prædicationis, & aliorum mediatorum requirunt. Ergo uita illam ita confusam cognitionem expostulanda est cognitio explicita mediatoris, eamque explicite non cognoscas hunc mediatorum esse Deum, & hominem, passioni, & morti subiectum.

Dices, plures ante Christi aduentum nullam habuerunt notitiam explicitam mediatoris. Et quidem Abraham uideatur primò reuelata; & tamen fuerunt iustificati. Item ad conuersionem solum uideatur requiri cognitio supernaturalis Dei offensi, potens peccatum remittere. Ergo non requiritur cognitio mediatoris ad iustificationem?

Respondetur nullum iustum caruisse noticia mediatoris: nam primo parenti post peccatum hæc fuit data, ut dixit Leo serm. 2. de nativitate Christi. Abraham autem fuit data clara & patens notitia, de suo semine esse futurum, quod si plures sæculis illa homines caruerint, non diuine prouidentie, sed eorum peccatis attribuendum est: Quapropter si ipsi legem naturalem seruauerint diuina gratia adiuti, Deus illis tribuere notitiam mediatoris.

Ad confirmationem dico solum probare ex natura rei non esse necessarium ad iustificationem cognoscere esse aliquem mediatorum: 2. supposito, quod Deus noluerit iustificationem concedere, nisi ex meritis sui uigeniti, inferitur posse iustificare nisi suus uigenitus cognoscatur saltem (sub illa confusa cognitione mediatoris; & ita tenet Magist. in 3. dist. 2. 4. circa plures referens 2.2. disp. 21. num. 4. Coninch. disp. 14. dub. 9. conclus. 2.

4. Difficultas ergo est, an facta promulgatione Euangelij fuerit cognitio explicita Christi, & Trinitatis necessaria necessitate

essitate medijs ad salutem; an tantum sit necessaria necessitate precepti?

Variant Doctores Catholici: aliqui enim affirmant non esse necessariam necessitate precepti ad primam salutem, scilicet gratiam; esse tamen ad viciniam, nempe gloriam: sic Canus re-...

5. Alij dicunt utriusque saluti esse necessariam necessitate medijs, & finis hanc explicatam de Christo, & Trinitate notitiam: sic docuit Molin in 1. part. quest. 1. disput. 2. Valent. 2. 2. disp. 1. quest. 2. part. 4. Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 2. num. 8. Car-

6. Ceterum hanc argumenta non omnino conuincunt, vt in gratiam necessitatem hominibus imponamus. Fateor equidem legem Evangelicam in Christo Domino fundari, & ad eius gloriam reduci: hoc autem solum probat notitiam Christi explicitam habendam esse ex precepto: quod tamen preceptum antiquis Patribus latum non erat. Confirmatio ex Baptismo non videt. Concedo in Baptismo fidem explicitam Trinitatis preteriti: nego tamen inde inferri profitemdam esse, quoniamque iustificatis; quia ibi datur illa professio, quia est in-

7. Quapropter probabilis censeo etiam facta promulgatione Evangelij non esse necessariam notitiam explicitam Trinitatis, aut mysterij Incarnationis, necessitate medijs, sed solum precepti: atque adeo contingere alicui posset salus, quin explicite cognosceret filium Dei incarnatum fuisse, & pro nobis passum esse: officit, si cognoscat esse aliquem mediatorum: hanc conclusionem indicat satis D. Thom. 2. 2. quest. 2. art. 7. ad 3. em rone: Richard. in 3. disp. 2. 7. art. 4. quest. 1. Sortus in 4. disp. 5. quest. 1. art. 2. Vega lib. 6. in Trident. cap. 20. Cordub. lib. 2. g. 4. proposit. 3. Henriquez lib. 4. de sacram. cap. 2. §. 2. Michael Fed. de Castro Sum. Mor. Pars 1.

Med. lib. 4. de recta in Deum fide, cap. 10. Suarez tom. 4. in 3. p. disput. 4. scilicet 2. num. 17. in fine. & latius probat, & defendit disp. 11. de fide scilicet 4. a num. 10. Eman. Saa verbo fides, num. 1. Coninch. disp. 14. dub. 9. num. 163; Torres disp. 27. dub. 7. & alij ab eisdem relati.

Ratio est, quia ex communi omnium sententia, vt restatur Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 2. num. 7. ante aduentum Christi & ante promulgationem Evangelij non fuit necessaria explicita notitia Christi, & Trinitatis ad salutem: at post Christi aduentum, & legem Evangelij publicatam non constat amplius notitiam Christi, & Trinitatis necessariam esse necessitate medijs, Ergo non est expostulanda. Consequencia est legitima; quia sine manifesta ratione non debet necessitas ita grauis induci, & qua precluditur salutis via tot insidijs, & ignaris. Minorem probio; quia omnia, quae de necessitate fidei in Christum tradit Scriptura, & Patres vel communia sunt iustis legis scripturae, & gratiae, vel explicari possunt optimè de necessitate precepti, vel de fide implicita Dei, & hominis, & explicita mediatoris, vt ex suprascriptis liquet. Item ante aduentum Christi ex meritis ipsius dabatur hominibus salus, sed hoc non obstante sufficiebat fides Christi implicita, Ergo etiam modo debet sufficere saltem ex necessitate medijs. Adde non conuenire inter Doctores, quoniam debeat esse hanc fides explicita in Christum. Nam quod aliqui affirmant debere esse omnium mysteriorum, quae in Ecclesia de Christo celebrantur, valde rigidum est, & viam salutis multis precludit. Quod vero ait Sanchez l. 2. c. 2. num. 9. cum Bannes 2. 2. g. 2. art. 8. dub. vlt. conclus. 3. & Valent. disp. 1. g. 2. p. 4. initio, debere esse de Christi morte, & resurrectione, ita vt cognoscas filium Dei verum Deum esse, & hominem totius humani generis redemptionem morte sua, non videtur cum sufficienti fundamento dictum; quia non videtur maior ratio, quare explicite credenda sit necessitate medijs mors Christi, & eius ad mortem resurrectio; quam eius in caelum ascensio, & aduentus in futurum iudicium: cum hae in symbolo aequè credenda proponantur. Efficitur ergo sanè, non esse hanc necessitatem necessitate medijs credenda explicite.

8. Neque contra hanc doctrinam video quid obici possit praeter ea, quae iam soluius, nisi forte locus ille Marc. vlt. vbi Christus mittens discipulos ad praedicandum Euangelium dicit, Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur. In quibus verbis alio modo de necessitate fidei, ac de Baptismo videtur loquutus; siquidem dicit condemnandum esse qui non crediderit, non tamen qui baptizatus non fuerit; quasi supponens Baptismum alia via suppleri posse non tamen fidem, Ergo fides Christi est necessaria necessitate medijs. Verum si hic locus aliquid probaret, probaret utriusque fidem omnium, quae in symbolo continentur, esse necessariam necessitate medijs: hanc praecipiebatur Apostolis praedicanda, cui si aliqui non credidisset, condemnaretur. Quapropter dico solum ex illo loquendi modo colligi posse, absque Baptismo in re suscepto posse aliquando salutem obtineri, non tamen absque fide explicita, vel implicita.

PUNCTUM X.

Quorum mysteriorum debeat vnusquisque habere fidem ex necessitate precepti.

- 1. Quatenus fideles sunt omnes, aequalem notitiam habere debent, sed quatenus Parochi, Episcopi, &c. Specialem vt suo muneri satisfaciunt.
2. Proponitur triplex sententia de obligatione cognoscendi explicitè mysteria fidei, quae in Ecclesia solemniter celebrantur.
3. Probabilis est quoniamlibet Christianum obligatum esse explicite credere, quae in symbolo Apostolorum continentur.
4. Proponuntur quaedam obiectiones.
5. Soluuntur, & explicatur, quae notitia requisita sit illorum, quae in symbolo Apostolorum continentur.
6. Explicite cognitio aliorum, quae solemniter ab Ecclesia celebrantur, quae in symbolo Apostolorum non continentur, necessaria non est.
7. Quid dicendum de sacramentis?
8. Quid de preceptis Decalogi, Ecclesia, & operibus misericordiae, oratione Dominica?
9. Non est necessarium hanc scire per ordinem, sufficit, si quoad substantiam hanc scias.
10. Satisfit difficultati sciendi mysteria fidei.
11. Qua scientia in Praealati, & pastoribus debent esse mysteriorum fidei.

NON inquirimus, quando actu fidei tenentis mysterijs reuelatis assentiri; hoc enim examinabitur puncto sequenti, sed inquirimus, quam notitiam habere debeas mysteriorum fidei, vt possis praepcepto fidei satisfacere. Ex eodem tamen praepcepto, quo tenentis reuelata credis, tenentis scire, quae reuelata sunt; quia huic praepcepto satisfacere nulla ratione potes absque cognitione illorum, quibus assentiri debes: tradit

DE STRADA LAYTON, LONDON.

dic Valent. 2.2. disp. 1. q. 2. p. 3. fine. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 7. q. 1. Sanchez lib. 2. c. 3. num. 1. Hoc autem præceptum fidei omnibus hominibus æque commune est, quia illos attingit, quatenus sunt fideles, Christiani ac proinde scientia mysteriorum fidei, ut huic præcepto fiat satis in omnibus æqualis requiritur: sed quia plures speciali dignitate & officio in Ecclesia præfulgent, ratione huius dignitatis & officij speciali scientia debet esse præditi, ut suo muneri satisfaciatur. Quocirca Episcopi, Ecclesiarumque Prælati, Pastores, & Doctores, cæteros omnes debent scientia antecellere, inquitimus ergo quam scientiam mysteriorum fidei habere omnes debeant, ut fidei præcepto possint satisfacere? Secundò quam scientiam habere debeant pastores, & Prælati ut possint securè suum munus obire?

2. Circa primam difficultatem omisso errore aliquorum Iuristarum affirmantium, sufficere Christiano credere articulos fidei implicite, credendo scilicet quidquid tenet Ecclesia, triplex est Catholicorum sententia. prima affirmat teneri fidelem explicitè scire, & credere omnes fidei articulos in symbolo Apostolorum contentos. Secundò quæ continentur in catechismo puerorum. Tertio sufficere aut quæ solemnè ritu in Ecclesia celebrantur: authores hanc sententiam referunt Sanchez lib. 2. cap. 3. n. 4. Omnes tamen hæc sententia conveniunt à quolibet Christiano mysteria Trinitatis & Incarnationis explicite sciri, & credi debere, quia hæc mysteria in symbolo Apostolorum, & catechismo puerorum & solemnè ritu Ecclesie celebrantur. Ratio autem, quare hæc explicitè credenda sunt, ea est, quia hæc prædicantur, & publicari explicitè omni creaturæ præceptum est Apostolis Mat. ult. & Marc. ult. cū Christus dixit prædicare Evangelium omni creature: in his enim Evangelij summa, & perfectio cõsistit. Ergo signum est omnem creaturam teneri illa scire, & credere, aliàs non fuisset mandatum explicitè prædicari.

3. Cæterum, quia plura mysteria in Ecclesia celebrantur, pluraque in symbolo Apostolorum, & catechismo continentur, quæ in mysterio Incarnationis, & Trinitatis non videntur explicitè contineri? censio probabiliorè scire explicitè, & credere quæ in Apostolico symbolo continentur. sic Castro lib. 2. de iusta hæreticorum puni. cap. 9. col. 5. Valent. 2.2. disp. 1. q. 2. punct. 3. conclus. 2. & punct. 4. circa finem. Sayr. in elmi regia lib. 2. cap. 9. num. 35. Malder. ibidem quest. 2. art. 7. conclus. ult. Coninch. disp. 14. dub. 10. conclus. 2. num. 188. Azor 10. 2. lib. 8. in sist. in omni moralium, cap. 6. quest. 1. 3. & 4. & cap. 7. quest. 3. Valquez 2.2. disp. 121. cap. 2. n. 2. Suarez de fide, disp. 13. sect. 4. & videtur constare ex cap. ante viginti dies 54. cap. baptizandos 57. cap. non liceat 58. de consecrat. distinct. 4. ubi præcipitur. ne adulti ad baptismum recipiantur quin prius sciant mysteria in symbolo contenta. Idem colligitur ex cap. Deus qui de parentibus remissis, & ex catechismo 211 V. Ratio est, quia Apostoli antequam ad prædicandum Evangelium, & tradendam notitiam fidei per orbem dispersi fuissent, hoc symbolum composuerunt ex intentione, ut gentibus daretur notitia eorum, quæ credenda sunt. Ergo illa scire, & credere omnes obligantur. Item omnibus est præceptum scire, & credere explicitè aliqua mysteria, quæ in symbolo continentur, ut tenet catholica sententia: at nullibi constat præceptum speciale esse de omnibus præceptum; aliàs non erit huius præcepti certa materia. Deinde cum in opinione Doctorum posuimus, quos articulos deberet quilibet fidelis scire, & credere explicitè, oportebat aliqua regula certa hanc controversiam definire: at nulla aprior excogitari poterat quàm symbolum Apostolorum: tum quia ab Apostolis fuit propositum, & ab Ecclesia semper approbatum: tum quia continet summam Evangelij. Ergo. Quod verò aliqui dicunt pro tegula illorum, quæ credenda sunt, explicitè habendam esse solemnè ritum, & Ecclesie celebrationem: ita ut illa mysteria, quæ in Ecclesia solemnè ritu celebrantur, debeant sciri, & credi explicitè ex præcepto, mihi non probatur, sicut nec probatur, Sanchez, Valent. Coninch. Suarez supra aliàs teneretur quis scire circumcissionem, præsentationem in templo, transfigurationem, purificationem B. Virginis, adventum Spiritus sancti super discipulos, quorum non videtur necessaria expressa notitia.

4. Sed adversus hanc conclusionem obicit potest primò plura mysteria in symbolo Apostolorum contineri de quibus non videtur habere præceptum sciendi & credendi explicitè. Alia item non continentur in symbolo: & tamen de illis habes præceptum sciendi, & credendi. Ergo supradicta regula non est firma. Antecedens probò quoad primam partem, in symbolo continetur Deum esse creatorem cæli, & terræ: at non requiritur huius articuli cognitio expressa. Item continetur datum esse Christum ex Maria Virgine: & tamen non obligatur scire Mariam sanctissimam, Virginem fuisse semper, & sicut non obligatur scire Christum passum fuisse sub pontio pilato, sufficit si passum esse cognoscas, nec videtur obligari scire descendisse ad inferos, sufficit si mortuum esse, & resurrexisse scias. Sedere item ad dexteram Patris pauci intelligunt, sicut neque communionem Sanctorum, Ergo plura

sunt in symbolo, quorum non videtur obligari habere expressam notitiam. ex alia parte plura sunt extra symbolum quorum notitiam, habere debes, nempe circumcissionem, purificationem, præsentationem in templo, adventum Spiritus sancti; quia indecens videtur esse, hæc in Ecclesia Catholica publice, & solemnè celebrari, & non arctari fidelem ad illorum notitiam. Item teneris scire præcepta Decalogi, & Ecclesie, orationem Dominicam, septem sacramenta, ergo symbolum Apostolorum non est sufficiens regula eorum, quæ credenda sunt. Secundo obicit, præceptum latum omni fidei debet esse iuxta cuiusque capacitatem: at plures sunt ita infirmi, & barbari, ut ea quæ in symbolo continentur, nec memoria percipere nec sensum intelligere possint. Ergo non est credendum omnibus esse datum hoc præceptum sciendi, & credendi ea explicitè.

5. Hæc obiectiones præstulant explicare qualis notitia haberi debeat horum mysteriorum. Dicendum ergo est, illam esse sufficientem, quæ hæc mysteria cognoscatur secundum eorum substantiam, & quantum ex verbis symboli sic propositi percipi potest. Clarior autem notitia nemini fidei, quatenus talis est, præcipitur, alias Apostoli componentes symbolum, & tradentes per illud notitiam nostræ fidei dimittit procelliscent. Quocirca si mysteria contenta in symbolo scias, & credas, prout continentur communiter in catechismo puerorum, sufficienter huic præcepto satisfacis, ut bene dicit Valquez 2.2. d. 121. c. 2. Azor 1.8. c. 6. q. 5. Sanchez 1.2. c. 3. n. 17. Quapropter de mysterio Trinitatis, sufficit, si scias, & credas esse tres personas inter se distinctas, quarum quilibet sit Deus, neque obinde esse plures Deos, sed unum tantum; quæ verò ratione distinguantur, & quomodo una persona ab alia procedat, Theologis relinquatur. Item debes scire hunc Deum esse creatorem cæli, & terræ, id est, hæc omnia produxisse, sed quæ ratione illa produxerit, an ex præsupposito subiecto, an ab æterno, non videtur omnibus necessarium sciri, ut bene dicit Suarez disp. 13. de fide, sect. 4. num. 6. contra Bannez 2.2. quest. 2. art. 8. Item debes scire hunc Deum esse saluatorem, id est, tibi posse peccata remittere. Item esse glorificatorem in beatitudine æterna, & supernaturali animarum, & corporum, ac proinde ibi credimus carnis resurrectionem. Quia hæc mysteria ad Deum quatenus talis est, pertinent, & in symbolo Apostolico continentur. Præterea debes explicitè cognoscere mysteria ad Christi humanitatem attinentia, quæque in symbolo, & in articulis fidei contenta sunt, & primò debes scire Christum Filium Dei esse verum Deum, & hominem, de Spiritu sancto, ex Maria Virgine conceptum, sic enim excellentiam Christi, & eius matris agnosces: cognoscere autem Mariam sanctissimam semper mansisse Virginem, docet Suarez 2.2. non esse improbabile, necessarium non esse, quia non ita clarè, distinctè fuit ab Apostolis traditum: sicut Sanchez 2.2. 17. At credo cum ipso Suarez esse necessarò cognoscendum explicitè, ut qui fatis explicitè ab Apostolis fuit traditum, cum dixerant Christum Dominum natum fuisse ex Maria Virgine; nomen enim Virginis, absolute prolaturum, quemlibet statim comprehendit. Item in articulis fidei, qui omnibus credendi proponuntur, expresse hoc traditur. Adde hoc esse convenientissimum tum ad vitandos errores qui in illa materia oriri possunt, tum ad dignam æstimationem faciendam de sanctissima Dei matre: & ita tenet Coninch, disp. 4. de fide, dub. 10. n. 189. Post Christi partum credenda proponuntur eius passio, mors, descensus ad inferos, resurrectio, & sessio ad dexteram Patris, & adventus in iudicium, quæ omnia scienda, & credenda sunt explicitè: tum quia in symbolo Apostolico continentur, tum quia ita publice celebrantur ab Ecclesia, & ita tradit Sanchez lib. 2. cap. 3. n. 6. Verum de descensione ad inferos sentit Suarez tom. 2. in 3. disp. 43. sect. 2. in fin. non esse necessarium fidelibus explicitè hunc articulum scire, & credere; quia nec videtur res admodum fidelibus necessaria, & in symbolo Nicæno est ommissus quod certe probabile est non esse necessarium sub gravi culpa: sicut non est necessarium circumstantias passionis cognoscere videlicet, passum esse, sub Pontio Pilato, sufficit, si cognoscatur esse passum, de illo verò articulo quo credis sedere ad dexteram Patris, propter eius difficultatem a iqui dubitantur; an debeas explicitè scire & credere, & negare videtur Azor lib. 8. c. 6. q. 5. & Sanchez lib. 2. cap. 3. n. 17. At exitimo aliqualem illius notitiam te habere debere: debes enim scire Christum ascendente in cælum habere in illo supremum locum, ut homo est, & æqualem Patri, ut Deus est; quia hoc pertinet ad dignam Christi æstimationem & debitum honorem exhibendum. Præter hos articulos de Christi humanitate, & divinitate adduntur in symbolo Apostolico duo, in quibus est aliqua difficultas, & communio Sanctorum. Et quidem de Catholica Ecclesia nemini potest esse dubium, ab omnibus sciendum esse quia omnes tenentur scire: sub hac professione fidei esse salutem & extra non esse, sic Valquez 1.2. d. 111. cap. 2. Azor 1.1. lib. 8. cap. 6. q. 5. Sanchez lib. 2. cap. 3. num. 8. Coninch. disp. 14. dub. 10. num. 189. Suarez de fide, disp. 13. sect. 4. num. 10. De communionem Sanctorum Valquez, Sanchez, Suarez, Coninch, supra, docent non esse

esse necessarium explicite scire, & credere, quia vix docti percipiunt sensum huius articuli, quidni vulgus imperitum? At credo probabiliter omnes obligatos esse scire, & credere. Et credo probabiliter omnes obligatos esse scire, & credere. Et credo probabiliter omnes obligatos esse scire, & credere.

Ad secundam partem argumenti, in qua enumerantur aliqua certa symboli contenta. Lorea 2. 2. disp. 23. num. 12. creditur ab hominibus fidelibus scienda esse, quae solemniter in Ecclesia celebrantur, ac prout circumcissionem, praesentationem in templo, transfigurationem, &c. Idem docet Coninch. disp. 14. dub. 10. n. 190. sed non sub graui obligatione, sed leui.

Quod ut clarius constet discutiamus per singula. Et primum de sacramentis, quorum aliqua sunt de necessitate, scilicet Baptismus, Eucharistia, & Penitentia, quae ab omnibus cognoscenda sunt. Baptismus enim debet cognosci, ut scias ipso remitti peccatum originale, & membrum Christi adaptari, & ad legem Evangelicam obligari. Penitentiae cognitio est omnino tibi necessaria, ut si a prima gratia decideris, scias, quomodo possis resurgere. Eucharistia, ut scias sub illa Christum contineri, & adorari, & a fidelibus sumi, & ad illius susceptionem tuo tempore obligari, sic docent Coninch. disp. 14. dub. 10. conclus. 3. num. 191. Sanchez lib. 2. cap. 3. num. 9. Henriquez lib. 6. de sacramentis. cap. 18. num. 2. Valent. 2. 2. disp. 1. quae 2. punct. 5. post 1. concl. dub. 1. Suarez de fide, disp. 13. sect. 4. num. 12. Reliqua vero sacramenta confirmationis, extremae unctionis, ordinaris, & matrimonij tenet Valent. & Suarez non esse obligationem illa sciendi, quia non sunt necessaria. At existimo, si tu compos confirmationem vel extremam unctionem susceperis, esse te obligatum esse scire quid illis sacramentis significatur, sicut obligaris scire, cum matrimonium, vel ordinem suscipis; quia haec scientia ad sacramentorum reuerentiam pertinet. sic Bannes 2. 2. q. 1. art. 8. dub. 2. Petrus de Ledesma 2. tom. sum. tract. 1. c. 1. ad cap. 9. Sanchez lib. 2. cap. 3. n. 9. Dum autem non de certis illa suscipere, est probabiliter sit te non esse obligatum illa scire, & probabiliter credo obligari, tum vt possis, si velis, illa recipere; tum vt gratum te Deo exhibeas pro tot remedijs ad teum salutem institutis. Et ita tenet expresse Coninch. d. 14. d. 10. conclus. 3. n. 191. quomuis inclinet non esse obligationem sub graui culpa: conficit Sanchez l. 2. c. 3. n. 9. fine.

Ritus omnes conveniunt te obligatum esse scire praecipua Decalogi, & Ecclesiae, quia horum cognitio necessaria est, ut scias quid debeas facere, quid vitare: sic Coninch. n. 193. et ad 4. Sanchez n. 10. Suarez disp. 13. sect. 4. n. 11. Valent. disp. 1. quae 1. punct. 5. versum. Opera vero misericordiae solum quantum in praecipis continentur, est tibi obligatio sciendi, vt bene docet Valent. & Sanchez supra. Restat dicendum de oratione Dominica, cuius notitiam credit Suarez disp. 13. sect. 4. de fide numero 12. sine nullibi esse praecipiam, & solum esse probabile sub veniali obligate. At credo sub graui culpa obligationem esse illam sciendi secundum substantiam: sic Coninch. concl. 4. Sanchez numero 10. vbi plures refert. Valent. supra punct. 5. versiculo item, pag. 311. quia omnibus est datum praecipium orandi, & deprecandi Deum: nulla autem deprecatio esse potest efficacior ad salutem, quam ea, quae in hac oratione Dominica continetur. Item saepe debet tui iustus, quam peccator peccet: aliqua in illa oratione contenta. Ergo tenetur illam scire, imo si bene perpenditur, nihil excogitari potest animae, & corpori salubre, & ad Dei gloriam pertinens, quod in illa oratione contentum non sit.

Aduerto tamen non esse necessarium sub graui culpa symbolum, & praecipua Decalogi, & orationem Dominicam, ordine quo sunt composita, memoria retinere; sufficit, si sententiam eorum & substantiam retineas. Credo tamen sub veniali te esse obligatum: sic ex communi sententia docet Sanchez num. 19. Coninch. conclus. 5. Valent. loco cit. Suarez disp. 13. sect. 4. num. 8. E contra vero nullo modo satisfactis, si memoria teneas, & sententiam non intelligas. sic Valentia punct. 4. fine. Bannes 2. 2. quae 1. artic. 8. dub. 2. fol. 429. Sanchez lib. 2. cap. 3. num. 16. Coninch. disp. 14. dub. 10. numero 194. Et ratio, quia tunc est Sect. de Castro Sum. Mor. Pars I.

scientia verborum, non mysteriorum: notitia autem mysteriorum fidei est, quae expostulatur.

Secundum argumentum de difficultate sciendi articulos fidei non videtur, quia notitia, quae expostulatur, cum sit ita confusa, facile a communi multitudine haberi potest, si mediocrem diligentiam in discendo appulerint: quod si aliqui ita tudes sint, & aggresses, vt facta diligentia percipere non possint, excusabuntur ab hac obligatione: vt pluribus relictis docet Sanchez lib. 2. cap. 3. numero 18. Ceterum aduertendum summopere est non debere esse contentos, si semel, aut iterum haec mysteria audiant, & illa non percipiant; curare enim debent saepius instrui, vt sic repetitis lectionibus aliquam sufficientem notitiam acquirant; vt recte aduertit Suarez d. 13. de fide, sect. 4. num. 15. & haec de prima difficultate.

Secunda difficultas erat, quam scientiam habere debent Praelati, & pastores mysteriorum fidei? Et quidem debere reliquos fideles de populo sibi subditos scientia antecellere, in confesso est apud omnes. Qualis autem haec excellentia debeat esse, non est ita exploratum. Breuiter dicendum est Episcopos, & Ecclesiae pastores non solum obligatos esse scire mysteria fidei vtrumque; sed tenentur ea ita scire, vt possint difficultates aduersus illa mysteria insurgentes dissoluere, & eos, qui contradicunt arguere, & conuincere: constat ex Paulo ad Titum 1. & Trident. sessione 7. cap. 1. & sessione 22. cap. 2. de reform. Et ratio est, quia ad aliquos in Ecclesia spectare debet haereticorum fallacias dissoluere, & fidem defendere: ij autem esse non possunt alij, nisi Episcopi, vt ipse Apostolorum successores. Ergo ipsi tenentur ea scientia polere, vt possint haec munia praestare. Quae ratio probat non satisfacere huic obligationi, si ipsi indocti sunt, etiam si ministris habeant doctissimos. Requiritur ergo necessitas, vt per se possint fidem defendere, & ab impugnantibus liberare, sic Suarez disp. 13. fine, Coninch. disp. 14. dub. 10. concl. 5. 7. Aduertit tamen optime Coninch. numero 201. non esse opus Episcopum ita esse doctum, vt ex tempore possit omnes difficultates aduersus fidem insurgentes dissoluere; sufficit si adhibito studio, & consilio peritorum id facere possit. Secundum aduertit aliquando minus doctum, & eruditum praefendum esse doctiori, si prudentia, & potentia Ecclesiae necessaria praestet; hac enim de causa nobiles, & potentes in Episcopatum eliguntur, doctioribus exclusis, quia efficacius ij Ecclesiam ab impugnantibus, & inimicis eam opprimere volentibus defendunt: semper tamen eam scientiam habere debent, qua possint lucem a tenebris distinguere: & iuxta tempus, & locorum opportunitatem suum munus recte obire, sic Suarez disp. 13. fine. Coninch. supra num. 204. Parochi autem, Confessarij, Concionatores, & reliqui omnes, quibus cura incumbit alios docendi, tenentur eam scientiam mysteriorum habere, vt & explicare, & aequalem rationem de illis reddere, & difficultatibus communiter occurrentibus satisfacere possint; alijs non videtur, quia ratione possint alios recte instruere: quod facere tenentur iuxta Trident. sess. 25. cap. 1. de reformat. & sess. 24. cap. 5. de reformat. sic Coninch. disp. 14. dub. 10. conclus. 6. Suarez disp. 13. sect. 6. num. 6.

PUNCTUM XI.

Quando quilibet fidelis supradicta mysteria teneatur addicere, & parochi, alique, quibus cura instruendi incumbit sibi subditos teneantur docere.

- 1 Cum primum rationis usum affectus fueris, teneris haec discere.
2 Ab illo tempore tenentur parochi, parentes, domini sibi subditos docere.
3 Potest Episcopus supradictos obligare, vt suo muneri satisficiant sub excommunicationis poena.
4 Darine possit ignorantia inuincibilis illorum, quae quis scire tenetur? proponitur triplex sententia.
5 Respondetur sub distinctione illorum, quae sunt necessaria necessitate medijs, & est ignorantia inuincibilis: secus vero illorum, quae sunt ex praecipio necessaria.
6 Satisfit argum. num. 4. adductis.
7 Qualiter se debeat gerere Confessarius cum ignorante mysteria fidei.

NON defuerunt, qui dicant neminem obligari haec discere, & credere vique ad pubertatem, quia vsque ad illam aetatem nullus videtur perfectio rationis vtu vti. sic Man. 1. rem. sum. 2. edit. cap. 88. num. 1. Ludou. Lopez 1. cap. instruat. capite 21. col. 1. vers. veniale est. Ceterum haec sententia retinenda non est, sed affirmandum, cum primum rationis usum affectus fueris, te debere ea mysteria addicere, quia si fidelis non es, tenentur fidem suscipere: si autem fidem ante usum rationis susceperis, tenentur ad Deum te conuertere, & omnia tua in vltimum finem ordinare.

in puncto sequi dicemus. Sed hæc fieri non possunt absque scientia mysteriorum fidei. Ergo illam procurare tenentis, item ex iure diuino tenentis præcepta Decalogi seruare, & fidei mysterijs assentiri, cum habes rationis vltim: siquidem Christus Dominus omni creaturæ mandauit Euangelium prædicari, neque prædicationem restinxit ad adultos, & pubertatem attingentes. Ergo omnis creatura capax vltus rationis doctrinam Euangelij ex iure diuino tenentis suscipere. sic docent Nauarr. *sum. cap. 11. n. 22. Azor tom. 1. lib. 3. cap. 7. qu. 2. Sanchez libro 2. cap. 3. n. 12. de fide. disp. 13. sect. 5. n. 6. & disp. 15. n. 10. Coninch. disp. 14. dub. 10. num. 195.* Huius obligationis omisio ex genere suo grauis est, & peccatum mortale inducit. sic Nauarr. *cap. 7. n. 21. Tolet. lib. 4. sum. cap. 2. n. 10. Suarez de fide. disput. 15. sect. 1. n. 3. Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 3. num. 34.* & alij plures ab eisdem relati. Ratio est manifesta, quia præceptum affirmationis fidei, quæ est res grauissima, exerceri non potest absque hac notitia: est igitur hæc ex præcepto graui habenda. Dixi ex genere suo omisioem huius obligationis esse mortale: quia aliquando ex leui negligentia, vel imperfecta deliberatione vel ex leuitate materia esse potest veniale: siquidem veniale est, necesse memoriter, Symbolum, orationem Dominicam, imò ignorare substantiam vnius articuli minoris momenti, qualis videtur esse descensus ad inferos, quia hæc leuis materia reputatur, sicuti si ignorares te signo crucis munire, sic Sanchez cum alijs *lib. 2. cap. 3. num. 34. Suarez de fide, disput. 15. sect. 1. num. 3.*

2. Hinc inferitur primò parochos, parentes, dominos, reperi patochianos, filios, & subditos de his rebus instruire: tum quia tenentur curare, vt supradicti obligationi ita strictè satisfiant: tum quia ei satisfacere non possunt, nisi instruantur. Cum autem dico quemlibet fidelem, cum ad vltim rationis venerit, tenent hæc mysteria discere, & esse à proprio pastore instruendum, non est intelligendum, de puncto vltus rationis metaphisico, sed morali: quatenus occasio, & opportunitas sese offert, quæ in aliquibus maior, in alijs minor esse debet. sic Coninch *disp. 14. dub. 10. n. 295.* colligitur à simili ex Suarez *de fide, disp. 13. sect. 5. n. 6.*

3. Secundo inferitur posse Episcopos obligare sub pena excommunicationis parentes, parochos, & dominos, vt sibi subditos de doctrina Christiana, cum ad vltim rationis peruenierint, rectè instruant: quia obligat ad id, ad quod iure diuino sunt obligati: & noua hæc pena & obligatio incitatur, vt diligentius fiat in sui maneris executione: quod certè iustissimum est. sic Man. *1. tom. sum. cap. 88. num. 3. Sanchez lib. 2. c. 3. num. 15.*

4. Sed inquires primò, an dari possit ignorantia inuincibilis horum mysteriorum, quæ quis scire tenetur tam inter fideles, quam infideles?

Prima sententia docet neminem habere ignorantiam inuincibilem eorum, quæ sunt ad salutem necessaria. sic Bonauer. *in 3. distinct. 25. art. 1. quest. 2. ad vlt. & q. 3. ad penult.* Adrian. *quodlib. 2. q. 3. sue argum. ad 1.* Mouentur primò, quia lumine naturæ tenetur quis Deum colere, & consequenter inuestigare quo cultu tam interiori quam exteriori colendus sit. Ergo si iuxta hoc lumen naturæ inditum diligentiam fecit, sine dubio de fide illuminabitur, quia Deus neminem deserit facientem quod in se est. Ergo non potest esse in aliquo ignorantia inuincibilis.

Secunda sententia distinguit inter fideles, & infideles: & de fidelibus affirmat dari posse ignorantiam inuincibilem, eo quod nunquam fides eis proposita fuerit, neque ipsi habuerint occasionem inquirendi de illa: at de fidelibus inter fideles nuptis negat. sic Gabriel *in 3. distinct. 25. art. 2. post 5. concl.* Durand. *lib. 9. c. 1. n. 9. Man. 1. tom. sum. cap. 88. n. 4.* Mouentur, quia inter fideles hæc mysteria ita passim circumferuntur, & publicantur, tum celebratione festorum, tum prædicationibus, & exhortationibus, vt vix intelligi potest aliquis, cui dubium non laboratur ea addicendi.

Tertia sententia communior est, in vtriusque dari posse ignorantiam inuincibilem. Nauarr. *cap. 11. n. 21. Azor tom. 1. libro 8. cap. 6. quest. 7. & cap. 7. quest. 3. & cap. 8. quest. vlt.* Bannes 2. 2. quest. 2. art. 8. dub. 2. Valquez 2. 2. disp. 21. cap. 1. Sanchez lib. 2. cap. 3. n. 10. Coninch. *disp. 14. dub. 11. n. 231.* Emanuel Saa verbo *fides, n. 1.* Ratio est, quia ignorantia inuincibilis obligationis addicendi mysteria fidei tunc adest, cum nullam suspensionem, & dubitationem habet talis obligatio: ac contingere sepe potest cum inter infideles, tum inter fideles, vt quis careat tali suspitione, vel quia fidei mysteria ei non fuerunt proposita, vel casu quo proposita fuerunt, obligationem addicendi non precepit. Ergo ea ignorare inuincibiliter poterit.

5. Pro resolutione huius difficultatis reuocanda est in memoriam distinctio illa supra facta de his, quæ sunt necessaria ad cognoscendam necessitate medijs, vel de his, quæ sunt necessaria ad cognoscendam necessitate præcepti. Adhuc tenentur tunc contingere aliquem habere ignorantiam inuincibilem eorum, quæ necessaria sunt ad salutem necessitate medijs. Nam cum hæc in cognitione Dei potentis remittere peccata, & gratiam gloriosamque concedere possunt, rarus esse potest, qui mentem

hæc notitia saltem sub dubio non imbuerit. Dixi rarò contingere posse, quia sentio casum non esse impossibilem. Potest namque quis ita barbarus, & agrestis esse, ac inter barbaros nutriti, vt solus Dei notitiam habeat, careat tamen notitia illius, quatenus author est supernaturalium donorum: quam notitiam diximus esse necessariam necessitate medijs ad salutem, & cuius carentia illi immediate non imputetur, quia non se illi offert ratio dubitandi, ac suspicandi obligatum esse inquirere.

Dices, si ex cognitione illa naturali Dei omnibus insita, rusticus ille aliquam gratia Dei adiutus rectè operaretur, Deus illum illuminaret, & notitiam fidei, & mediorum peritientium ad salutem communicaret. Ergo ignorantia illa culpabilis est in illo.

Respondeo esse culpabilem in causa, non in fe: in causa, quia non ita viuit, vt mereatur ad Deo illuminari: in fe verò culpabilis non est, quia non se illi obicit eius bonam vitam & medijs esse ad illam ignorantiam depellendam: obligatumque esse illum depellere.

Verum si de notitia illorum, quæ ex præcepto quis scire tenetur, loquamur, non solum rarò, sed frequenter existimo dari etiam inter fideles ignorantiam inuincibilem, tenent Doctores relati pro tertia sententia, specialiter Azor *cap. 7. quæst. 3. Valquez illa disp. 121. cap. 2. Sanchez libro 2. capite 3. numero 10. sine.* Coninch. *disp. 14. dub. 11. n. 221. si d. præcepte n. 225. & seq. Suarez de fide. disp. 15. sect. 1. n. 20.* Ratio delinuit ex experientia, quæ cognoscimus plures ita rudes & agrestes, vt etiam si rarius moti sint de obligatione hæc discendi, vix illam percipiunt, & dato quod perciperent, mediocri diligentia contenti sunt, neque in illorum mentem venit maiorem esse adhibendam. Adde plurimos neque de hac obligatione motos vquam esse, neque dubium, aut scrupulum habuisse. Item vix cognoscens obligationem addicendi caret Doctore, qui doceat: si autem habet Doctorem, non percipit propter eius incapacitatem, quæ percipienda sunt. Ex quibus si ignorantia inuincibilis laborare. Neque enim (vt bene dicit Emanuel Saa verbo *fides, num. 2.*) credendum est de diuina bonitate peire in istam Christianorum alioqui honorum multitudinem, qui de mysterio etiam Trinitatis, & Incarnationis vix quidquam rectè norunt, imò peruersè sentiant si interroges. potius credendum condemnandos illorum pastores ob negligentiam docendi.

6. Ex his patet solutio argumentorum, quæ pro contrariis sententijs sunt facta. Ac rationem primæ sententiæ concedo, inquam, lumine naturæ cognosci Deum esse colendum: nego tamen cum hæc cognitio sit non posse ignorantiam inuincibilem Trinitatis, & Incarnationis, alioquinque mysteriorum fidei: tum quia non colit Deum iuxta lumen à natura inditum: & dato, quod illum colat, solum infertur illuminandum esse à Deo de mysteriorum cognitione ad salutem necessaria necessitate medijs, non præcepti. Quia propter carentiam cognitionis debite ex præcepto, æternam salutem non amittit. Ad rationem secundæ sententiæ dico passim in Ecclesia mysteria fidei circumferri, sed sunt plures ita rudes, & barbati, vt ad ea non attendant, neque dubium illis gerat talis obligatio, & concessio quod obligationem perciperent non habent Doctorem, qui doceat, vel capaces non sint addicendi. Argumenta tertiæ sententiæ nostram conclusionem probant.

7. Secundo inquires, quomodo se debeat habere Confessarius cum ignorante mysteria fidei.

Respondeo quoties sufficienti fundamento præsumit penitentem hæc ignorantiam laborare, debet illum interrogare, alijs non tenetur. Azor *tom. 2. l. 8. cap. 8. q. vlt.* Sanchez *lib. 2. cap. 3. n. 21. Coninch. disp. 14. dub. 11. n. 231.* Interrogatio autem dicitur sic primò, vt cognoscat, an ignorantia fuerit culpabilis, & necessario confitenda. Nam si ita est, vt communiter contingit, debet penitentem monere, vt se de illa accuset, & doleat, & clauibus Ecclesiæ subiciat. Secundo si interrogatio, vt media interrogatio de mysterijs instruat: & quidem debet instrui ante confessionem mysterijs necessario necessitas medijs cognoscendis, nemini est dubium: nam sine illorum cognitione prima salus haberi non potest, horum tamen rarus, vel nullus est ignorans. De mysterijs autem necessitate præcepti cognoscendis conuenientissimum est, vt penitens ante confessionem instruat saltem rudè Minerua, quia rarus est quo cum si breue tempus insumatur, sufficientem illorum notitiam assequi non possit. Tota enim difficultas est in cognitione mysterij Trinitatis, & Incarnationis, & Eucharistiæ: nam his cognitio reliqua per se patet, vt expendit Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 3. num. 22.* nullus enim inter fideles nuptus ita barbarus est, qui non cognoscat Ecclesiam Catholicam: id est, se cum alijs fidelibus eandem fidem profiteri, & cum illa saluari, & non in fide gentium, & Mahometana. Quod videtur sufficiens, etiam si non cognoscat sub no capite militari. Item nullus est, qui non cognoscat Sanctorum communionem, secundum quod à rudibus cognosci debet, cognoscunt enim omnes fideles aliorum preces sibi prodesse, & quidem orationibus aliorum se commendatos habent. Remissionem peccatorum quis ignorat? tam parus ad confessionem

cedat, nisi pro illa impetranda, Carnis resurrectionem, & vitam eternam omnes notant; quia nihil est ita repetitum; ac esse aliam vitam. Idem est dicendum de præceptis Decalogi & Ecclesiarum, inquam, esse, qui horum ignorantia laborer. Quocirca si penitentia sufficeret mysterio Trinitatis, & Inquisitionis, & Eucharistie instruat, videtur instructus de notitia requisita Horum autem mysteriorum notitia facillime communicari potest: quis enim est ita barbarus, ut si aliquantulum cum illo labores, docens esse unum Deum in tribus personis, Patre & Filio, & Spiritu sancto, & Filium esse hominem factum, passum, mortuum, sepultum, resurrexisse, & ad iudicium venturum, datumque iustis præmium, & peccatoribus supplicium, ad hæcque realiter in venerabili sacramento, non percipiat; Quapropter convenientissimum est neminem relinquere ignorantem. An autem obligatio sit in Confessorio instruendi penitentem de his mysteriis, antequam illum à peccato absolvat non omnes conveniunt. Bannes 2. 2. quæst. 2. art. 8. dub. 2. Petrus de Ledema 2. tom. summ. tract. 1. cap. 3. post. 7. comel. Man. 1. tom. summ. cap. 8. sine, & alij docent non esse absolvendum, sed instruendum à Confessorio, vel remittendum, ut prius dicitur. Cæterum longè probabilius existimo posse Confessorium absolute penitentem à peccatis, quin de mysteriis supradictis instruat, modò penitens habeat firmiter propositum ea addiscendi. Ratio est, quia nullibi constat esse præceptum addiscendi ea mysteria ante absolutionem, neque credendum est obligationem esse ita strictam, ut non possit aliquo tempore differri. Quod efficacius procedit, cum penitens ignorantia inculpabili vique tunc laboravit quando autem ignorantia culpabilis fuit, maiori circumspectione opus est, & examinandum est diligenter propositum addiscendi, an firmum sit quod si tale esse constitit, absolvi poterit: sic Azor lib. 8. cap. 8. quæst. 7. Sanchez lib. 2. cap. 3. num. 21. & 23. Coninch. disp. 14. dub. 1. circa finem. Ioann. Sanchez in selecti. disput. 9. n. 8. Secus vero dicendum est ante Baptismi susceptionem; quia sub grati culpa nemini adulto dandus est, quin prius sufficienter de mysteriis nostræ fidei tam de his quæ debet credere quam operari, instruat; quia cum ex Baptismo ad illa omnia credenda, & exequenda obligetur, non est convenientius ignorantia hanc obligationem imponi: & ita tradit Valent. 4. tom. disp. 4. quæst. 3. punct. 3. ad finem. Sotus 4. disput. 6. q. 2. art. 1. ad finem corp. Suarez id. 3. in 3. part. q. 7. art. 2. in princ. comment. Nauac. cap. 24. n. 11. Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 3. n. 24. Excipiant tamen supradicti Doctores periculum mortis, in quo dandus est baptismus petenti pro qualitate temporis instructo: ne, inquam, tanto bono priveretur, & periculum subeat salutis æternæ.

PUNCTUM XII.

Quo tempore obligatus sis fidei actum exercere:

- 1 Duplex est obligatio alia directa, alia indirecta.
- 2 Obligatio indirecta pluribus eventibus est.
- 3 Obligatio directa aliquando adesse, sed quo tempore sit non satis constat.
- 4 Tempus huius obligationis pro infidelibus est: cum fides illis sufficienter proponitur.
- 5 Probabilibus, cum rationis usum attingunt, illisque sufficienter mysteria proponuntur.
- 6 Præter supradictum tempus raro, vel nunquam est obligatio directa exercendi actum fidei.
- 7 Nullus infidelis tenetur præbere dubium cuiuslibet prædicanti.
- 8 Neque tenetur ei assensum præbere, quousque probet fidem, quæ prædicat esse evidenter credibilem.
- 9 Quilibet infidelis Naturæ, & hæreticus, cui dubium est, an sciret procedat, tenetur investigare veritatem aliquo culpa veus est.
- 10 Non omnibus infidelibus equalis propositio fidei sufficit ad credendum.
- 11 Mysteria fidei si proponantur infideli, ut magis credibilia, tamen non evidenter credibilia, tenetur eis assensum secundum Bannes & Ledesma.
- 12 Superiorem doctrinam amplectitur Sanchez pro articulo, mortis, secus extra illum.
- 13 Probabilis censio nullo tempore se obligatum esse fidem ex illa propositione amplecti.
- 14 Satis argum. oppositum.
- 15 Quæ propositio sufficit fidelibus ad credendum.
- 16 An amicitia, si ad idolum adoret, vel hæreses profertur

1 Præsupponendum est testimonem esse posse de obligatione directa, & per se exercendi actum fidei & de obligatione indirecta, & per accidens. Obligationem directam, & per se voco, quæ ex ipsamet fide oritur: obligationem indirectam, & per accidens, quæ aliunde scilicet ex alia virtute ortum habet. Exemplis declaro obligatus esse de peccatis contra, per accidens tunc obligatus fidei actum habere, quia absque illo, non

potest esse contritio, provt oportet, ut iustificacionis gratia confectatur. Econtra vero interrogaris de fide coram tyranno, & rectè fides exercenda est.

2 Esse autem obligationem indirectam efficiendi actum fidei constat apud omnes. Primò in supradicto casu, cum obligaris contra de peccatis, quia non potes contritionem habere, quin credas Deum tibi posse peccata remittere: & ideo Trident. sess. 6. cap. 6. actum fidei inter dispositiones ad gratiam enumeravit. Secundo quoties obligatus es spei, & charitatis actus exercere: non enim sine actu fidei haberi possunt. Unde quia in articulo mortis secundum receptam sententiam ius actus à quolibet fidei exercendi sunt, simul etiam exercenda est fides, Tertio quoties obligatus es aliquid sacramentum recipere, quia tunc consequenter obligaris credere illius virtutem, & efficaciam: quod procedit efficacius in susceptione venerabilis Eucharistie sacramenti, nequit enim debite suscipi quin credas ibi Christum Dominum adesse præsentem, Quarto cum urget grauis aliqua tentatio aduersus castitatem, patientiam, iustitiam, cui necessum sit actu fidei resistere, iuxta illud 1. Petri 5. cui resistite fortes in fide. Quinto, si præceptum orandi habeas, quia id non videtur exerceri debite posse absque fide, quæ credas Deum posse postulata concedere. Sexto, addunt aliqui quoties ab Ecclesia mysterium aliquod celebratur, quia videtur tunc obligatus illud credere. Item quoties habes præceptum audiendi Missam, quia tunc credere debes sacrificium quod in illa offertur. Cæterum ex præcepto observandi festum, & audiendi Missam, non videris obligatus fidei actum exercere: quia absque illo potes vacare ob operibus servilibus & Missæ sacrificio adesse, debita attentione & intentione colendi Deum. Eateo tamen finem illius præcepti esse fidei professionem; sed quia hæc fidei professio interna non est præcepta: ideo ad illam exercendam non obligaris, sic Suarez de fide. disp. 13. sect. 5. num. 23. & 5. Adverte quoties indirectè ad fidem exercendam obligaris; si eius exercitium omittas, non peccaturum aduersus fidem, sed aduersus illam virtutem, ad quam exercendam ex præcepto directo tenebaris. Vade in confessione satisfaciis, si eius omissionem manifestes, sic Suarez num. 5. Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 1. num. 3. in medio, & circa finem.

3 De obligatione directa exercendi fidem maior est dubitatio pro quo tempore sit: Nam adesse aliquando hanc obligationem ex iure diuino in comperto est apud omnes eo quod sit fides cæterarum virtutum fundamentum. Unde si de aliqua virtute exercenda præceptum sit, maxime de fide debet esse. Item fide subditur nostri intellectus Deo esseque prima hominis ad Deum subiectio: ut dixit D. Thom. 2. 2. q. 16. art. 1. debet ergo reliquis præceptis hæc subiectio præmitti.

4 Tempus ergo huius obligationis communiter Doctores assignant pro infidelibus, cum illis fides sufficienter proponitur. Sic Suarez disp. 11. de fide, sect. 5. n. 6. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 17. q. 8. Sanchez lib. 2. cap. 1. num. 3. Valent tom. 3. disp. 1. quæst. 2. punct. 5. Coninch. disp. 14. dub. 10. à num. 105. Ratio est manifesta: quia infidelis fidem tenetur admittere, cum ei sufficienter proponitur. Ergo tenetur fidem exercere. Item si infidelis fidem sibi sufficienter propositam possit absque peccato respicere, nulla illi esset obligatio se conuertendi, & consequenter neque procurandi suam salutem: quod est absurdum. Adverte tamen Sanchez illo n. 3. circa princip. hanc obligationem non esse accipiendam pro metaphylico instanti in quo fides sufficienter proposita est, sed moraliter ita ut in re tanti momenti ne nimium arbitrio prudentis deficiatur. Et confirmari potest à simili ex præcepto Baptismi quem non tenetur quis suscipere statim ac sibi suscipiatur sufficienter proponitur sed potest absque peccato aliquantulum differre: neque illa dilatio censetur Baptismi contemptus. Ergo. Similiter esse potest in fidei assensu. Cæterum credo hanc obligationem esse pro instanti metaphylico, quo infidelis fides sufficienter proponitur: sic Coninch. disp. 14. dub. 10. n. 25. & seqq. & videtur esse Bannes 2. 2. quæst. 10. art. 1. dub. 3. conclus. 5. Nam si tunc respicit fidem vel de illa aliquo modo dubitat peccatum infidelitatis committit, ut de se constat. Suspendere autem assensum, & se negatiue, habere, vix fieri potest moraliter loquendo quia nulla excogitari potest ratio assensum suspendendi pro aliquo tempore, nulla de veritate credibilium sit, dubitatio, & Deus auxilium supereraturale ad efficiendum actum concedat. Neque est simile de Baptismo, cuius dilatio ex multis causis honestari potest, quæ tamen esse non possunt in actu fidei interno. Adde cum nulla adesse honesta causa differendi Baptismum, peccare infidelem differendo.

5 Tempus autem fidelibus assignatum, ut fidei actum exercereant, est cum ad usum rationis attingunt, & illis mysteria fidei ex obligatione credenda proponuntur, sic Suarez, Sanchez Azor, Valent, Coninch, supra. Ratio esse potest, quia si aliquo tempore hæc credere fidelis obligatur, maxime cum incipit ratione vii est enim summè decens, ut initium rationis à subiectione fidei incipiat. Quod optime confirmari potest ex sententia illa D. Thom. 1. 2. quæst. 89. art. 6. affirmantis puerum statim cum ad usum rationis pervenit, esse obligatum omnia sua in

DE
ASTR
ALAY
TOM.
LIV.
LIIII

Deum tanquam in auctorem naturæ referre. Ergo etiam erit obligatus puer baptizatus omnia sua in Deum, tanquam in finem supernaturalium referre: siquidem per fidem in Baptismo susceptam ad illum finem ordinatur. Notandum tamen est eum Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 1. n. 3.* & Coninch *disp. 14. dub. 10. num. 213.* huiusmodi pueros, & in infantia baptizatos, & inter fideles nutritos excusari aliquo tempore ab hac obligatione; quia neque illis hæc mysteria credenda, tanquam reuelata proponuntur: neque ipsi obligationem assentiendi illis ex fide diuina percipiunt.

6 Præter supradictum tempus rarè, vel nunquam est obligatio directæ exercendi actum fidei, sufficienter enim videris illius obligationi satisfacere, cum actus aliarum virtutum, scilicet, charitatis, & religionis exerceas, quos debet abique fide exercere non potes, sic Suarez *disp. 13. de fide. sect. 5. n. 6.* Solum de tempore, quo de fide grauitè tentaris, videris obligatus fidei actum exercere, ne tentationi succumbas, iuxta illud *1. Pet. 5. in resistentis fortis in fide.* sic Suarez *suprà.* Sanchez *lib. 2. cap. 1. num. 3.* Valenz. *2. 2. disp. 1. quæst. 2. punct. 5.* Azor *tom. 1. lib. 8. insir. moral. cap. 7. quæst. 6.* Verum non temper hic modus resistendi internis tentationibus necessarius est, quia licet tentationem depellere potes, & fortè facilius, si cogitationem aliò diuertas. Coninch *disp. 14. de fide. dub. 10. num. 214.* imò vt tentatione cessent, & imaginatio quiescat, potest aliquando esse conuenientius, nullum actum posituum fidei in illa tentatione exercere, ne scilicet imaginatio magis turbetur, & vehementiori tentatione urgearis: quod præcipue est aduertendum pro tepulosis, qui nisi actum posituum fidei eliciant, sibi persuadent de fide dubitare, & tentationi consentire, ij enim apud resistunt, si imaginationes illas falsas contemnerent, & cogitationem, vt dixi, aliò diuertant.

Locutus sum de resistentia tentationibus fidei internis. Nam si grauitè ab aliquo tyranno de fide tentaris, credo te obligatum esse fidei actum exercere: quia hic modus resistendi debet nec statio esse externa fidei professione: at hanc firmè potest profiteri exterius, sine actu interiori, quo credamus fidem illam esse veram, non percipio. Item aliquo medio te debes munire in tam graui conspectu, ne pereas. Quod ergo medium aduersus fidei impugnationem esse potest, quam ipsa fides? Est ergo in illa occasione exercenda, & ita tradit Suarez, Sanchez, Valenz. Coninch, Azor *locis allegatis.*

7 Sed inquires, quando fides reputanda, est, sufficienter tibi propofita, vt tenearis illius actum exercere? Interrogatio esse potest tam de infideli, quam de fidei, in infantia baptizato.

Et primò suppono nullum infidelem esse obligatum præbere auditum cuiuslibet prædicatori Christiano volenti de fide instruere, & à sua religione diuertere, quia solum ob eius dictum non tenetur credere esse veram religionis prædicatorem, alius deberet credere Iudæo, & hæretico de sua falsa religione prædicare volenti. sic Bannes *1. 2. quæst. 10. art. 1. dub. 3. concl. 1.* Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 1. num. 4.* Petrus de Ledesma *tom. summ. tract. 2. cap. 5. concl. 3.* Neque obstat Principem Christianum sæpè intulisse bellum barbaris, quia prædica orem fidei pelebant. Ergo signum est obligatos esse illum audire. Non, inquam, obstat, nam, vt bene respondet Bannes *suprà.* nulli Principi licet barbaria bellum inferre, vt quemlibet Euangelij prædicatorem audiant, quia ad audiendum Euangelium, antequam videant signa, & rationes, quibus in sua secta reddantur dubij obligati non sunt: potest tamen Princeps Christianus bellum barbaris inferre, ne prædicatorem venent, & ne alios audire volentes impediatur quia ad hæc faciendâ nullum ius habent.

8 Secundo suppono, quàmvis infideles audiant prædicatorem veræ religionis, non tenentur statim illi assentire, quovisq; ex rationibus, ex signis, ex honestate vitæ, & aliis testimonijs probè fidem, quam prædicat, esse euidenter credibilem, sic ferè omnes Doctores, Sanchez *lib. 2. cap. 1. n. 4.* Bannes *illo dub. 3. concl. 1.* Valquez *1. 2. disp. 120. cap. 5. inii.* Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 7. n. 6.* Tolet. *lib. 4. sum. m. cap. 1. num. 2.* Salas *1. 2. rem. 2. tract. 33. disp. 8. sect. 4. num. 31.* Ioan. Sanchez *in select. disp. 19. n. 3.* Cusiell. *1. 2. quæst. 75. art. 2. dub. 3.* Lorca *1. 2. tom. 2. disp. 30.* Ratio est, quia quovisq; prædicator probè euidenter rem esse dignam crediti, temerariè procedis, si religionem susceptam deseris; expolis enim te manifesto periculo errandi, & loco prædicatoris veri falso, & hæretico assentieris. Quapropter D. Thomas *2. 2. quæst. 1. art. 4. ad 1. requirit ante fidem videre ea, quæ credenda sunt, non quidem in se, sed quoad dignam eorum credibilitatem.*

9 Tertio suppono infidelem Torcam, hæreticam, cui nostra fides vt credenda proponitur, etiam si de factio non proponatur euidenter credibilis; quia satis eius intellectus nec de veritate nostræ fidei, nec de falsitate suæ sectæ conuincitur, teneri nihilominus veritatem indagare, quod si non fecerit, culpæ impabitur; quia in re tanti momenti, quæ is est æterna salus, eo ipso, quod dubium occurrat, an securè procedat, debebat vincere, sic notauit Suarez *disp. 17. sect. 1. num. 9.* & Coninch. *disp. 14. de fide. dub. 10. num. 213.* & *dub. 1. n. 2. jo.* assentit omnes Turcas, Iudæos, ac hæreticos præ-

dentiores laborare iam ignorantia visibili: quia ferè nullus est, cui sufficientis ratio de sua religione dubitandi non occurreret.

Sed inquires, quam diligenter debet hic præstare ad veritatem indagandam, vt illa facta excusetur à culpa?

Respondeo satisfacere, si querat pium, & doctum virum, quia non videtur esse alia via hominibus relicta veritatem inuestigandi; si autem inuenire non possit, credo obligari Deo preces fundere, vt viam veritatis demonstret, & à peccatis abstinere, ne impedimento sint illuminationi faciendæ. sic Suarez *de fide. disp. 17. sect. 1. num. 10.*

10 Quarto noto non omnibus infidelibus æqualem fidei propositionem sufficere, vt fides euidenter credibilis reddatur sic ex Caietan. *2. 2. quæst. 1. art. 4. vobis dicendum;* tradit Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 1. num. 6.* Ratio est clara, quia eadem rationes facilius vnus intellexit, quàm alterius conuincunt, lis possit.

11 Difficultas est, an si tibi infideli proponatur mysteria fidei, vt euidenter credibilia, sed vt magis credibilia, quàm tuæ sectæ mysteria, tenearis relinquere tuam sectam, & fidei mysterijs assentiri? Bannes *2. 2. quæst. 30. art. 1. dub. 3. concl. 3.* & 4. Ledesma. *tom. summ. tract. 1. cap. 5. conclus. 5.* & 6. affirmant. Quia in medio necessario ad salutem securiorem viam debes amplecti, ne te periculo errandi exponas. Item, quia esto cuiuslibet licet sequi opinionem probabilem, relicta probabiliori; hoc tamen non est intelligendum de opinione probabili facti, sed iuris, vt contingit, cum à longè hominem vides, quem probabiliter existimas feram esse: licet enim æquè probabile sit hominem esse, & feram, non tamen est probabile te posse ad illum sagittam immittere, quia prior probabilis est facti, non iuris: sic in supradicto casu, est probabilis est fidem tibi propofitam esse meliorem, probabile non est te posse tuæ sectæ adherere, & fidem respuere.

12 Thomas Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 1. num. 6.* distinguat de articulo mortis, & extra illum, & dicit superiorem sententiam Bannes veram esse in articulo mortis, secus verò extra illum. Mouetur, quia in articulo mortis debes prouidere tuæ salutis meliori, & securiori via, qua possis, quia non superest tempus tibi diligenter examinandi, neque errorem, si fortè contingat, emendandi. Extra articulum mortis non videris teneti fidei probabiliter propofite assentiri, quia restat tempus amplius rem examinandi.

13 Mihi autem dicendum videtur probabilis esse, nullo vnquam tempore te obligatum esse amplecti fidem propofitam intra terminos tantum probabiles; sed necessarium esse proponi, tanquam vt euidenter credibilem, vt tenearis illam amplecti. Et quidem hoc esse necessarium extra articulum mortis, docuit Sanchez *suprà.* & videtur tenere Valq. Arag. Victor. Azor ab eo relati. Ratio est, quia fides propofita solum sub probabilitate, quòd sit credibilis, non inferit te obligatum esse credere, sed solum te posse credere; quia ad obligationem inducendam, necessarium erit, vt cognosceres fidem ita esse dignam crediti, vt nulla ratione contrariis error dignus creditu inueniatur, quia dum contrariis error dignus creditu inuenitur, non tenentur illum deserere, ergo nec fidei assentiri. Debes ergo, vt tenearis fidem amplecti, conuincere de falsitate tui erroris, & de veritate fidei amplectendæ. Et confirmo. Si infideli ex ignorantia proponeretur hæresis aliqua, vt magis probabiliter credibilis, quæ diceret teneri fidem deserere, & illi assentiri? Ergo neque etiam infidelis tenetur fidei veræ sub eadem probabilitate propofite assentiri.

Hæc rationes, meo iudicio, æqualiter probant de articulo mortis, ac de reliquo tempore, idèque nullus ex Doctores citatis, præter Sanchez hanc distinctionem fecit, sed generalitèr affirmant non teneri infidelem fidei mysterijs assentiri, quovisque de eorum credibilitate conuincatur. Et insuper probari potest, quia obligatio colendi Deum fide veræ æqualiter obligatam in vita, quàm in morte. Ergo si Deus non offenditur in vita per repulsam factam ab infideli de fide sibi tantum probabiliter propofita, neque in morte offendetur, & ita docuit Ioan. Sanchez *in select. disp. 19. à num. 4.*

14 Neque obstant argumenta contraria. Non enim teneris securiorem, seu probabilioerem viam sequi in necessarijs ad salutem; sufficit, si securam, & probabilem sequaris, quia etiam in illa, quæ tibi videtur probabilior, & securior, potest error coningere. Confirmatio non urget. Fateor ex probabilitate facti, non sequi sæpè probabilitatem iuris, quòd scilicet probabilitas iuris in probabilitate facti non fundatur: sicuti non fundatur in casu allegato in argumento. At quando probabilitatis iuris in probabilitate facti fundatur: tunc, inquam, ex probabilitate facti probabilitas iuris inferitur. Exemplo rem illustro. Est mihi probabile, pallium, quod possideo, esse meum: probabilis tamen iudico esse tuum, non tenor tibi relinquere, sed possum securè possidere. Sic in præfenti est probabile infideli veram religionem habere, licet probabilis sit oppositum: non videtur obligari, licet probabilis sit oppositum: non videtur obligari errore rem deserere. Quòd verò in articulo mortis non iupponat tempus amplius rem examinandi, hoc non efficit, quòd securam

secundam vitam teneat detestari, & securionem amplecti, sed solum quod pro opportunitate temporis rem diligentius examinet.

15 Haecque de infidelibus. Quid ergo de fidelibus dicendum? si inter Catholicos nutriti sint, constat ex dictis, tenent credere, cum illis mysteria fidei proponuntur taliter, quod non habeant iustam rationem dubitandi vera illis proponi: si autem inter haereticos sint nutriti, debent illis mysteria fidei ita proponi, ac si infideles essent; aliam non teneant assentiri: temere enim, & imprudenter procedent, si scilicet praedicanti assensum praebent. Quocirca ij neque haeretici sunt neque tanquam haeretici sunt puniendi, quovisque constet, & probetur illis fuisse mysteria nostrae fidei sufficienter propofita, & nihilominus repulsi: sic docent Castro de diff. haeretic. punit. cap. 8. dub. 2. Simanc. de Catholic. instr. tit. 11. n. 7. Atag 2. 2. quast. 11. art. 2. dub. vlt. Sanchez illos relectos lib. 2. in Decal. cap. 1. num. 8.

16 An vero hic infans nutritus inter infideles, vel haereticos, si post rationis adoret idola, & haereticos contra sua naturae profert, peccet contra fidem, & illam amittat? Pars affirmans videtur probanda. Nam ad amittendam fidem non requiritur cognitio illius: si enim quis iniecit illi igno- rante se baptizatum esse & voluntarie erroribus fidei contrariis assentiret, fidem amitteret; quia ille assensus vere est contra fidem, & peccaminosus. Ergo si fidelis baptizatus crederet culpabiliter fornicationem esse licitam, & idola esse adoranda, eorum haberet aduerfus fidem, & culpabilem. Ergo destruit fidem sic Bannes 2. 2. quast. 10. art. 5. vers. sed quid dicendum. Ferr. de Ledefm. 2. tom. sum. tract. 1. cap. 5. post 10. conclus. diffinit. 2. Nihilominus probabilius est talem fidem sic pec- catum non amittitur fidem, quia ignorat illum iniucibiliter, imo dato eius ignorantiam, & inaduerentiam culpabilem esse: ut non quolibet ignorantia, & inaduerentia culpabilis erodit fidem, sed requiritur pertinacia, & ita tradit Sanchez supra. Suarez cum communi sententia de fide. disp. 15. sect. 2. num. 3.

PUNCTUM XIII.

An sit praecipuum de externa fidei confessione & quando obliget.

- 1 Duplex est praecipuum de externa fidei confessione. Alterum positivum, alterum negativum.
- 2 Praecipuum negativum semper obligat.
- 3 Distinguitur duplex negatio, directa, & indirecta.
- 4 Sape nomen Christiani, clerici, religiosi, non pro fide sed pro natione, & professione usurpatur.
- 5 Praecipuum affirmativum fidei aliquando obligat.
- 6 Si es infidelis, cum tibi fides sufficienter proponitur.
- 7 Item obligat, si talis confessio est necessaria ad defensionem fidei.
- 8 Item si necessaria est, ut aliqui in fidei confessione perseverent.
- 9 Extra supradictos casus, non apparet quando obliget confessio fidei praecipuum positivum.

1 Quia externam fidei confessionem, duplex est fidei praecipuum, ex omnium Catholicorum sententia, cum D. Thom. 2. 2. quast. 3. art. 1. alterum affirmativum, alterum negativum, negativum semper obligat ad non negandam fidem, affirmativum ad illam confitendam. Et quidem pertinet hoc actus ad fidem, constat: nam fides non solum postulat ut veritati assentiri, sed etiam talem assensum aliquando manifestare, iuxta illud Pauli 2. ad Corinth. 4. Habentes enim spiritum fidei credimus, propter quod & loquimur.

2 Difficultas est, quo tempore haec praecipua obligent? Et quidem praecipuum negativum non negandi fidem exterius, semper obligat, non solum quando cum interiori negatione contingit: tunc enim clarum est, quia est apostasia, & desertio fidei, sed etiam si solum verbis, vel signis exterius negatur, animo autem fides retineatur. Conclusio est certa de fide, ex illo Matth. 10. Qui negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, sed qui exterius fidem negat, etiam si animo retinet, vere negat Deum coram hominibus. Ergo dignus est, ut negetur a Christo coram Patre. Quod adeo verum est, ut nemini liceat talis negatio ob vllam causam, etiam ob vitandam mortem, & gravissima tormenta, quia illa negatio est interitice mala, quia est quoddam mendacium derogans di- vinitati honorem, & religioni Christianae summe incommelio- sum. Qui enim negat fidem, dicit summam & infallibilem veritatem falli, quod a mendacio derogante divinum honorem excusari non potest.

3 Dupliciter contingit haec negatio fidei. Primo directe, ut si fidem absolute negas, vel si negas aliquem eius articu- lum, vel eius consuetudinem, & necessitatem. Secundo indire- ctè, si neges te esse Christianum, Catholicum, aut Papistam,

quia virtute negas Christum, eiusque Catholicam religionem. Apostolus enim Petrus solum negavit se nosse Christum, eius- que discipulum esse: & quia in tali negatione Christum negabat, grauis peccati reus fuit. Idem est si diceres te esse Turcam, Iu- daum, Ethnicum, Lutheranum, non enim cum his actis com- pari potest Christiana religio: ac proinde qui eas sectas diceret se profiteri, consequenter dicit se a Christiana religione alienum esse: sic omnes Doctores, ut potest videri in statim referendis.

4 Verum aliquando nomen Christiani non religioni, sed nationi accommodatur: ut contingit in bello inter infideles, qui si interrogent, an sis Christianus, negare potes, cum adest aliqua grauis causa negandi, restrictione tamen in men- te retenta: quia tunc non negas fidem Christianam, siquidem de illius professione non rogaris, sed solum negas te esse talis nationis, cuius haec reputati sunt hostes, & inimici: sic docent Azot tom. 1. insti. moral. lib. 8. cap. 27. quast. 1. art. 2. Bannes 2. 2. quast. 3. art. 2. dub. 1. conclus. 4. Sanchez lib. 2. Decal. c. 4. n. 8. Coninch disp. 15. dub. 2. n. 10. Suarez disp. 15. sect. 1. num. 10. Idem est, si interrogeris, an sis clericus, religiosus, vel aliud officium, aut munus Christianae religionis feceris, scilicet audire Missam, interesse diuinis, negare potes cum restrictione mentis, quia hoc non est negare fidem, sed ne- gare aliquod munus fidei, quod absque peccato negari potest, si causa subit legitima utendi restrictione mentali. sic Suarez num. 1. Coninch num. 1. Sanchez num. 10. Azot q. 2. Adde hoc verum esse, etiam si interrogas intendendo interrogatione facta exploreare tuam fidem: non enim illi tu eam negas, ne- gando munus illius, siquidem absque illo fidem habere potes. sic Azot, & Sanchez supra.

5 De praecipuo autem affirmatiuo confessionis fidei con- stat apud omnes aliquando obligare, ex illo ad Rom. 10. Cor- de creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem, id est, ad salutem conseruandam, vel ad salutem aeternam obti- nendam: & tradit D. Thom. communiter receptus 2. 2. quast. 3. art. 2. Valent. disp. 1. quast. 3. p. 2. Suarez disp. 15. sect. 2. in princ. Azot lib. 8. cap. 7. in princ. Coninch disp. 15. dub. 1. num. 6. con- clus. 2. Rationem reddunt supradicti cum D. Thom. quia tunc exercitium alicuius virtutis est in praecipuo, quando grauius necessarium est ad charitatem Dei, vel proximi seruandam, est enim charitas finis legis, omnisque lex in charitate solidatur. Ergo quae necessaria fuerint ad charitatem, ex lege, & praecipuo necessaria erunt: atqui saepe confessio externa fidei ad hunc finem necessaria est. Ergo. Minorem proba: discor- tendo per casus, in quibus confessio ad charitatem Dei, vel proximi conseruandam videtur necessaria: & hinc constabit, quo tempore hoc praecipuum confessionis obliget: & quo- ties honor diuinus, & bonum proximi grauius periclitatur, nisi fidem fatearis, clarum est ad charitatem Dei, vel proximi tunc confessionem fidei necessariam esse. Quando autem hoc contingat non est facile explicare.

6 Primo ergo contingit manifestationem fidei ad hono- rem Dei esse necessariam, si tibi infideli, & extra Ecclesiam posito mysteria fidei sufficienter proponantur: quia tunc ne- neris & illis assentiri, & Baptismum suscipere; & Ecclesiae vniui, quod si renuas, honorem diuinum grauius laedis. sic Coninch disp. 15. dub. 4. num. 78. Suarez de fide, disp. 14. sect. 2. num. 7. Si autem in infantia baptizatus fuissis, quia per Baptismum, qui est sacramentum fidei, iuxta Trident. sess. 6. cap. 7. non potes fidem suscepiam manifestare, debes aliqui- bus aliis signis fidem internam ostendere: debes enim osten- dere te esse Catholicum, & fidelem. Verum huius obligatio- nis tempus determinatum signari non potest, & sufficienter huic obligationi fit satis, exercendo actus praecipuos aliarum virtutum, v.g. audiendo Missam, recipiendo sacramenta, & alia opera exercendo, quae signum sunt catholice religionis: his enim signis sufficienter fides interna manifestatur. Neque videtur propter eius praeciam manifestationem, esse obliga- tionem suscipiendi aliquod speciale signum, sic Suarez illo n. 7.

7 Secundo est necessaria confessio fidei ad honorem Dei, si propter eius defectum religio Christiana falsa ab aliquibus existimari possit, aut eius author factum dixisse: ita D. Tho- mas communiter receptus 2. 2. quast. 3. art. 2. Suarez disp. 14. sect. 2. num. 7. Coninch disp. 15. dub. 5. num. 84. Valent. disp. 15. quast. 3. punct. 1. circa primum dubium.

Tertio si videas fidem irridere, & absque tuo graui incom- modo possis irridentes comperere, vel fidem laudare, tene- ris id praestare: quia tunc laudatione videtur irritio facta di- minui, & quasi compensari, Sanchez lib. 2. cap. 4. num. 5 & Coninch disp. 15. dub. 4. num. 80. Quod si timeres irridere ex tua laudatione magis irritandos fore, & in blasphemias processuros, non credo te esse obligatum, si quidem cessat finis, ob quem tua laudatio praecipitur, qui est fidei Chri- stianae excellentiam promouere, Coninch disp. 15. dub. 5. num. 9. & 110.

Quarto, si crederes ob non confitendam fidem te pusilla- nimitate opprimendam esse, & periculo negandi fidem expo- nendum; quia tunc clarum est, te esse obligatum confiteri, sic Suarez disp. 14. sect. 2. num. 5. in medio.

DE ASTRO-
GALIA
TOMI,
LIB. II.

8 Quinto confessio fidei est necessaria ad bonum proximi, quando credis ex omissione tuæ confessionis aliquos fidem esse amissuros, & facta tua confessione firmos futuros esse. Item quando tua confessio occasio futura est aliquos ad fidem convertendi; quia non solum ex charitate salutis proximorum illo in casu teneris consulere, sed etiam ex fide teneris fidem in aliis promovere: quia fides non solum obligat subiectum, in quo est, ut fidei mysteriis firmiter assentiat, sed etiam obligat, ut procuret alios sic firmiter assentiri. Item quælibet virtus obligat subiectum in quo est, ut impediatur, quæ illi fuerint contraria: cum autem peccata contra fidem à quocumque commissa sint, fidei sunt contraria, efficitur sanè te obligatum esse ex fide ea impedire. sic docet Coninch, *disp. 15. dub. 4. num. 79.*

9 Extra huiusmodi casus non reperio alium, in quo obliget fides ratione sui fidem proferantatione tamen aliarum virtutum læpè obligat. Si enim ex charitate, vel iustitia teneris proximum instruere de fidei mysteriis, iam inde obligaris fidem profiteri; illa enim instructio, professio fidei est. Item si ex religione debes sacramenta suscipere, & venerari, illa suscipere, & venerari professio fidei est, & sic de reliquis suatez *disp. 14. sect. 2. n. 3.* & 7. Coninch. *disp. 15. dub. 4. concl. 2. num. 82.*

PUNCTUM XIV.

An cum de tua fide interrogaris, tenearis illam fateri.

- 1 Plures Doctores affirmant, si à potestate publica interrogaris
- 2 Regulariter non es obligatus, si generaliter examinaris, tamen si aliquando tenearis.
- 3 Si in particulari interrogaris, non licet tibi negare, neque iniquè respondere, ut appareas fidei negator.
- 4 Secus vero si responsionem declinare poteris quin negator appareas.

Rogari potes à Rege, & superiore proptio, vel extraneo. Item rogari potes publicè, vel secreto, vel ratione rogari potes ab homine privato. Hac distinctione supposita.

Plures Doctores affirmant te obligatum esse fidem manifestare, quoties à potestate publica, quacumque sit, de illa rogaris, etiam si secreto rogeris sic Valent. 2. 2. *disp. 1. quest. 3. punct. 2. dub. 3.* Bannes *ibi quest. 3. art. 2. dub. 1. concl. 1.* Azor. *ib. i. instit. moralium, lib. 8. cap. 27. quest. 1.* Sanchez alios referens *lib. 2. in Decalog. cap. 4. n. 6.* & videtur expressè præceptum confessionis tunc obligat, cum ex tua confessione magnus Dei, & fidei honor sperari potest. Ergo, item nulla videtur efficacior occasio, neque magis opportunum tempus fidem manifestandi quam illud, in quo de fide à potestate publica examinaris. Ergo pro illo tempore præceptum confessionis fidei obligat. Adde, si tunc tenuas confiteri fidem, occasione præbes aliis suspicandi te non habere fidem, vel fidem non esse veram, & ad salutem necessariam. Teneris ergo, ne subtrahas hunc honorem Dei debitum fidem manifestare. Quod si ab aliquo privato rogeris, asserunt supradicti Doctores, specialiter Bannes Azor, Sanchez te obligatum non esse fidem manifestare. Excipit tamen Sanchez, & Valent. nisi persona grauis sis, eaque auctoritate potiaris, quia præsumere potes tuam manifestationem allaturam esse Deo magnum in fide honorem.

2 Pro resolutione aduertendum est examinaris te posse singulariter, vel generaliter cum aliis; ut si diceret Rex, Qui fuerint Catholici, manifestentur. Si generalis examinatio fiat, regulariter loquendo, non teneris te prodere, & fidem manifestare. sic Suarez *de fide disp. 14. sect. 3. n. 6. fin.* cum Tabiena *verb. fides* quia neque ratione præcepti Principis teneris, cum hoc non obliget cum graui tuo detrimento, neque ex præcepto fidei negatus quia inde non apparet te negasse fidem, sed solum occultasse, quod per se licitum est; neque etiam ex præcepto positio fidei, quod non obligat, cum qualis Dei honor ex confessione accretis, & ex illius omissione subtrahitur, sed cum grauis, & magnus est: at ex tali manifestatione præsumi non potest grauem Dei honorem, & fidei exaltationem esse futuram; imò potius præsumi potest occultatione fidem esse amplius promouendam, & fideles occultos confirmandos, Ergo.

Dixi, regulariter loquendo, te non teneri prodere, quia aliquando teneris, videlicet, quando spectatis circumstantiis, merito suspicentur alii, te fidem deserere, quia tunc teneris fidem manifestare. Nam licet non teneris semper aliis te fidelem ostendere, teneris tamen non te positio ostendere infidelem: quando autem hæc circumstantiæ concurrant prudentis arbitrio iudicandum est, quod iudicium desumi po-

test ex casibus, quos recenset Coninch. *disp. 15. dub. 5. à num. 112.*

3 Verum si in particulari de fide rogeris, siue à Rege proptio, siue extraneo, siue à quolibet alio particulari, siue publicè, siue secreto.

Dicendum primò est nullo modo tibi licere verbis ambiguis, seu restrictione mentali facta, ita respondere ut appareas fidem negasse. sic Valent. 2. 2. *disp. 1. quest. 3. p. 2. dub. 4.* Bannius 2. 2. 9. 3. *art. 2. disp. 1. conclus. 2.* Sanchez, *lib. 2. c. 4. n. 14.* Coninch. *disp. 15. dub. 2. n. 14.* & *dub. 5. n. 108.* Ratio est, quia negare fidem exterius, etiam si cum animo retineas, est extrinsecè malum, sed qui ita verbis illudit, ut audientes intelligant negasse fidem, verè in exteriori foro illam negat. Ergo hoc nulla ratione licet.

Dico secundo quoties infidelis Christianum rogar de fide ut cum hac de causa vexet, si Christianum declinare potest confessionem, quin intelligatur fidem negasse, non videtur teneri per se fidem manifestare: sic expresse tradit Coninch. 2. 2. *disp. 2. dub. 5. concl. 6. num. 109.* cum Lorca, *disp. 24. n. 11.* & 22. Probo quia non videtur, quia ratione sua graui culpa teneatur hanc confessionem præstare. Non enim teneri ex præcepto Principis infidelis, ut de se constat, neque etiam ex præcepto fidei, fides enim obligat negatio præcepto, ne te positio ostendas infidelem: at non prohibet te dissimulare fidelem, seu te fidelem esse occultare. Positio autem præcepto solum obligat manifestare fidem quando id ad Dei honorem, vel proximorum salutem grauius conuenit. In presentibus autem non videtur subtrahi grauius Dei honor, si sic celas fidem. Non enim, ut suppono, ex tua manifestatione infideles sunt conuertendi, aut fideles dubij sunt confirmandi, sed solum sequitur Principem & alios ad hanc cognoscere te Catholicum esse, quod antea non cognoscebant: sed hæc cognitio præcisè per se spectata non est tanti momenti, ut videaris cum periculo vitæ teneri illam procurare; alia etiam non rogaris, neque examinaris teneris fidem manifestare, ne Princeps, & alij intelligerent te infidelem esse quod est saluum, & contra communem fidem esse dissimulabant. Dixi non teneri per se fidem manifestare, sic rogamur, quando ex eius declinatione non intelligitur fidem negare. Nam si hoc præsumi potest nulla ratione licet, ut dictum est in prima conclusionem, Ex præcepta autem taciturnitate hoc nullo modo intelligitur, sicut neque etiam intelligitur, si rogaris diceres: Quid tua interest? quid me interrogas hæc enim responsio potius est interrogantis contemptus quam fidei negatio, imò est quedam virtualis fidei confessio, siquidem responsionem iudici gratam negat. Addendum tamen est raro potest Christianum sic interrogatum declinare responsionem; quia potestas publica eum ad respondendam vexauit, & quoties magis tacentem videat, acrius exardescet, & in grauiora tormenta prorumpet, tam aduersus ipsum quam reliquos, quos esse fideles existimat, eo quod existimet se esse contemptum.

PUNCTUM XV.

Quando possis, vel tenearis fugere tyrannum in Christianos feruentem.

- 1 Per se licitum est fugere tyrannum, ne te examinet neve tormentis exponat.
- 2 Aliquando licitum est non fugere, & tamen si periculum vitæ imminet.
- 3 Regulariter obligatus es te occultare, & dissimulare, & quando hoc contingat.
- 4 Pastor, & prelati fugere possunt si ouibus suis prouisum sit, secus vero si illius presentia grauius oues indigent, quia tunc cum periculo vitæ tenentur illis assistere.

Dico primò. De fide est per se licitum tibi esse fugere tyrannum, ne te de fide examinet, neve tormentis exponat, ut illo Matth. 10. Cum vos persequenter in ciuitate ista, fugite in aliam; & ex exemplo Apostolorum Petri & Pauli qui iam in carcerem detrusi fuerant: & præcipue exemplo Christi Domini, qui estis poterat absque fuga tyrannorum seuitiam declinare fugit. *Matth. 4. Ioan. 8. 10 & 11.* & multis exornat Nicolaus Papa in *cap. scilicet, 7. q. 1. & August. epist. 180. ad Horat. & tract. 46. in Ioann. & alii.* Ratio est, quia hæc fuga nullo modo præcepto positio prohibetur, ut de se constat, neque naturalis quidem fidei non aduertatur, imò potius fidem promouet, & manifestat siquidem ob eius causam se fugere subdit, & existim parit: Ergo. Adde talem fugam læpè conuenientem esse tum ut tuæ imbecillitati prospicias, tum ut aliorum salutem adiuuaueris. Quod adeo verum est, ut etiam si captus sis examinationi subiectus, adhuc licitum tibi est fugere tum quia D. Petrus sic fecit, & alii sancti Martyres: tum quia fugiendo fidem manifestas, non negas. sic Suarez *de fide disp. 14. sect. 3. n. 11. fine.*

Dico secundum. Aliquando licitum tibi est non fugere, sed ex peccato examinationem, etiam vitam periculo exponas; quod contingit, quando credere potes fidem illa confessione promouendam esse, sic alius relatis docet Suarez de fide disp. 14. sect. 3. n. 11. Ratio est, quia expectando examinationem potes ambages in fide rebotare, & alios ad fidem conuocare; & ex alia parte nullo morali periculo negandi fidem, te exponis. Ergo potest esse licitum, Neque obstat, quod te periculo amittendi vitam exponas, quia ob finem rationabilem, & honestum licitum id est. Et confirmari potest exemplo sancti Sebastiani, qui se fidelem dissimulauit, quousque fidem Marci, & Marcellini periclitari sensit: tunc enim se prodidit, cuiusque manifestatio multis nominibus ab Ecclesia commendatur.

Dico tertio. Regulariter non solum licitum tibi est fugere persecutorem saltem te occultando, & dissimulando, sed etiam id facere obligas. Primum obligas, si conficis tuis ambagibus times negaturus fidem: colligitur ex cap. scilicet de iur. 7. q. 1. tunc enim nulla honesta causa esse potest proinde vitam: debet tamen minor esse fundaris, ut inducat moralem, & proximum periculum cadendi. sic Suarez disp. 14. sect. 3. n. 10. secundo obligas, si intelligeres ex tua confessione matrem esse subitum: ita occulte, ut abis exemplo constantie esse non possis: quia tunc non videtur adesse sufficiens causa prodigi di vitam, & permittendi peccatum tyranni te interdicentis. Tertio, & praeceptum obligas te occultare, si inde credis magis fidem promouendum: quod saepe contingit, quando tua vita maxime vitis est ad firmandos alios in fide: tum administratione sacramentorum; tum concionibus, exhortationibus, & conciliis. Quarto obligas, si times ex tua confessione tyrannum irritandum esse, & grauioribus tormentis Christianos persequendum, quibus timere potes plures a fide defecturos: in his enim casibus manifestatio non cedit in Dei honorem, & proximorum utilitatem: nulla ergo ratione licet, quod non solum intelligendum est de qualibet priuata persona, sed etiam de pastore, & Praelato. sic docet Coninch. disp. 7. dub. 5. q. 1. dub. 95.

Sed quid dicendum, si pastor sis, & Praelatus, neque possis te occultare manens inter oues, poteris ne illas deserere, & fugere? Ratio dubitandi est locus ille iohann. 20. ubi de bono pastore dixit Christus animam suam ponere pro ouibus suis; secus vero mercenarius, qui dimittit oues, & fugit. Dicendum ergo est, si fugiat pastor, ut se in commodis temporis referat, & interim ouibus prouidam sit aliis clericis ibi manentibus, licita est eius fuga. Ratio est, quia tunc dici non potest dimittere oues, & fugere, tam oues non manent pastore desistente: quod optime ponderat D. Thom. supra dicto loco iohann. lect. 3. Augustinus epist. 180. Suarez de fide, disp. 14. sect. 3. n. 12. Coninch. disp. 7. dub. 5. n. 103. Item si in solos pastores, & praelatos tyrannus delinuat, & reliquum populum permittat pacifice vivere, poterit praelatus tunc fugere, quia eius fuga populo videtur conueniens sic Coninch. supra.

Verum extra hos casus sepe tempore obligas est pastor etiam cum periculo vite non dimittere oues, & fugere; quia oues in grandi necessitate, & periculo amittendi fidem constanter non debet pastor dimittere, aliis non bonus pastor, sed mercenarius reputandus est. Quapropter haec obligatio non solum est ex charitate, qua tenemur saluti spirituali proximo, etiam cum detrimento corporalis vite prospicere; sed etiam ex iustitia ratione sui materis: ut recte declarauit Nicol. Papa in cap. scilicet de iur. 7. q. 1. Exemplo naturae, qui non debet ensem in periculo constitutum deserere, si sperat nauigantibus fore vitalem. sic docet Coninch concl. 4. n. 104. Suarez disp. 14. sect. 3. num. 12. Addendum tamen est, si pastores deserant, & tu potes illis ouibus derelictis consulere; debes peruenire, etiam cum periculo vite, quia charitas proximi obligat hoc periculum temporale subire, ut eius saluti spirituali prospiciatur.

PUNCTUM XVI.

Licitum ne sit celare fidem verbis, vel signis per se contrariam religionem significantiibus, casu quo non instet praecipuum positum manifestandi fidem.

- 1. Probatur licitum id esse.
- 2. Pro resolutione distinguitur duplex genus actionum.
- 3. Nullo modo licet uti verbis, & factis, quae spectant circumstantiis nullam aliam significationem habent, praeter cultum falsae religionis.
- 4. Satisse argum. n. 3. adductis.

Adrian. in 4. in tractat. de Baptismo, q. 1. art. 2. ad 5. paulo ante 8. contra primam partem. existimat id licitum esse. Monetur primo auctoritate D. Hieronymi comment. de

cap. 2. epist. ad Galatas, & epist. 89. ad August. & aliis saepe, ubi sentiens caeremonias veteris legis a morte Christi fuisse mortificatas, excusat Petrum, & Paulum illis videntes, quia ex dissimulatione faciebant. Secundo, Exemplo Naaman 4. Regum. 5. qui cognita Deorum vanitate postulat ab Eliseo licentiam, ut permitteret, cum dominus Iesus in templo adoraret, ipse etiam genuflecteret ob domini sui reuerentiam: & si quid in hac parte peccaret, Deum pro illo deprecaretur; cui Eliseus respondit, Vade in pace, quasi approbans factum, & dissimulationem: si autem factum illud intrinsece malum esset, & nulla ratione honestari posset, deberet Propheta illum monere, & a tali fideo retrahere. Tertio adducit Hieronym. & laudat simulationem Iehu Regis Israel. 4. Regum. 10. qui volens occidere omnes Baal cultores, dixit se velle Baal praecipuo sacrificio venari, & nihilominus tamen Deus hanc eius dissimulationem videtur approbasse: tum dixit ibi, quia suspiras egisti, quod rectum erat, & placebat oculis meis, & omnia, quae erant in corde meo, fecisti contra domum Achab, &c. Ergo simulatio factis, & verbis contrariam religionem licitum aliquando est. Quarto adducit Hieron. exemplum Davidis immutantis faciem suam coram Achis 1. Regum. 21. & subdit, nec mitum, iustos homines aliqua simulatio pro tempore ob suam, & aliorum salutem; cum & ipse Dominus noster non habens peccatum, nec carum peccati, simulationem peccatrici carnis assumpserit. Quinto ratione, quia haec simulatio in tantum esse potest peccatum, in quantum est mendacium, ostendens illis signis vanos deos esse dignos cultu, tam tamen non sint, sed hoc non ostendit sic simulans; quia non ea intentione illa signa praestat, sed ob alios fines honestos. Ergo illa simulatio mendacium dici non potest. Et confirmo, licitum tibi est uti verbis infidelium, quarum ratione adstantes detrahuntur, & iudicant te infidelem esse. Ergo deceptio aliorum mendacium non constituit in simulatione. Sexto in aliis materiis a religione licitus est ex graui causa vsus dissimulandi, tum verbis, tum factis. Ergo etiam esse potest in materia fidei; qua enim ratione in aliis materiis excusatur simulatio a mendacio, etiam in materia fidei excusari potest; ideo enim in aliis materiis excusatur, quia verba, & facta non iuxta audientium mentem, sed iuxta intentionem profertentis accipiuntur; cur ergo in materia religionis sic accipienda non erunt?

Pro resolutione huius difficultatis aduerto actiones significantes falsam religionem esse in duplici differentia; alia quae ex se, ex vsu, & consuetudine, aut lege nullam aliam habent significationem, alia quae illam habent. Prioris generis sunt genuflexio coram idolo, thurificatio, iunctio pectoris, gestatio vestium; quibus in sacrificiis impis vniuersi Gentiles, & similia haec eam spectatis iis circumstantiis nullam aliam habent significationem, praeter cultum illius, in cuius praesentia obsequantur. Quae licet significant falsam habere religionem, & simul etiam ostendant saltem ex se ob aliam rationem esse prohibita. Haec sunt eius casuum die prohibitorum, quibus cultores falsae religionis committere veniunt, & a tali actione non solum deus sequeas actionibus, sed de primis affirmabat aliquando licere.

Dicendum igitur est nullo modo licere verbis, & factis uti quae spectatis circumstantiis nullam aliam habent significationem praeter cultum falsae religionis, est certa sententia: neque contrariam existimo probabilem. Eam nulli scripturae, & Patrum testimonio probat, & exornat Valent. 2. 2. disp. 1. quaest. 3. punct. 2. dub. 4. pag. 323. verso. nihilominus Suarez de fide, disp. 14. lect. 4. n. 4. Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 4. n. 14. Coninch. disp. 7. dub. 2. n. 14. Pelancius 2. 2. quaest. 3. art. 2. disp. 1. conclus. 2. Valquez 1. 2. disp. 181. cap. 5. Toler. lib. 4. summ. cap. 2. n. 7. & alii ab eisdem relati. Ratio est, quia secundum fidem non solum obligas praecipio negativo non profiteri falsam religionem ex animo, sed neque quoad apparentiam profiteri, quia obligas non negare fidem exterius. Ac utens illis signis nullam aliam significationem moraliter habentibus praeter cultum falsae religionis, falsam religionem protestatur exterius. Ergo illud est intrinsece malum. Neque obstat te non intendere illis signis falsam religionem protestari, sed aliud longe diuersum, quia sufficit quod in te, & in apparentia, & facta ipso id intendas. Et confirmo, si rogaris de fide illam verbis negares, etiam si verba in illa significatione ab ea, quara habent, usurpares, omnes conueniunt ille intrinsece malum, & nulla ratione honestari posse; sed facta illa, verbis negantibus fidem aequivalent, quia licet verba nullam aliam habent significationem, ita neque illa facta spectatis illis circumstantiis: & sicut non obstat in verbis intentio protestantis, ut ea trahat a significatione, quam habent neque etiam debet in factis obitare intentio exequentis, cum tam a verbis quam a factis illi inseparabilis sit externa significatio falsae religionis. Secundo quia negari non potest executionem illarum actionum esse quidem superstitiosam cultum, siquidem seingui non possunt a superstitione, quam habent colendi illum, in cuius praesentia fiunt. Sed superstitionis cultus semper est illicitus. Ergo Tertio ex opposita sententia lequeretur posse fidelem inter infideles habitantem, ut mortem, vel alia damna euiet, thus offert idolo

DE
AS
SALAO
TOM.
II

idolo, & alias impias preces fundere, sicut & alij infideles faciunt, quod certe absurdissimum est. Quare, non essent condemnandi ab Ecclesia, ut desertores fidei, qui rogati à tyranno diis sacrificabant, debebant enim præsumi ob fidem occultandam vti fuisse illis actionibus alia intentione ab ea, quam petebat tyrannus. Quare, semper Ecclesia gravissimum crimen reputavit illorum qui à magistratibus data pecunia libellum impetrabant, quo ostendebant se idolis sacrificasse, cum tamen non fecerint; eaque de causa libellatici dicebantur, de quibus agit latè Baronius anno 253. à num. 20. & Cyprian. epist. 52. ad Antonin. Ergo huiusmodi fictio, & dissimulatio nunquam esse potest licita. Supradicta intelligenda sunt de simulatione scilicet facta: nam si loci causa & representationis gratia, ut sit in comædis, hæc dissimulatio fiat, omnes conveniunt esse licitam; quia illa non est prolatio falsæ fidei: sed potius irritio illius, neque est negatio fidei, sed representatio negationis, sic Valent. illo dub. 4. Sanchez n. 15. Coninch disp. 15. dub. 2. fine.

4. Argumenta Adriani nullius sunt momenti.

Ad primum ex Hieronymo fatetur illius fuisse sententiæ, ut putaret Apostolos potuisse vti caeremoniis veteris legis, etiam si essent mortiferæ, quia intelligebat Hieron. non esse mortiferas ita absolute, ut non liceret illis vti ad tempus, & ex gravi occasione, ac proinde statim vti nullo modo fuit prolatio falsæ religionis. Adde illo tempore, quo Petrus, & Paulus, atque Apostoli caeremonias legis veteris observarunt, mortiferas non fuisse, etsi fuissent mortuæ, ac proinde licitum illis fuit ex animo colendi Deum ea exercere, ut rectè probat August. epist. 19. ad Hieron.

Ad secundum exemplum Naaman dupliciter respondeo. Primum admittendo petuisse Naaman à Propheta licentiam simulandi cultum, cum dominus eius in templo Remmon ingrederetur, & Prophetam permisisset, quia non existimavit vlla perfusione dimoandam esse ab illa voluntate adorandi in templo Remmon adorante suo domino. Secundò respondeo Naaman non petuisse licentiam simulandi adorationem idolo, sed solum genuflectendi, & serviendi domino suo, cum ipse idolum adoravit, quod certe licitum est. Neque obstat petuisse à Propheta, ut deprecaretur dominum pro illo de tali re, quia id dicere potuit ob dubium, quod forte habuit, an tale ministerium sibi illa in occasione liceret: etsi dubio videtur Propheta satisfecisse illis verbis. *Vade in pace*, quasi diceret, nihil est, quod te turbet, rectè potes genuflectere domino tuo, quia pacem, & gratiam cum Deo amittas.

Ad tertium exemplum Iehu, August. lib. contra mendacium, cap. 2. & ex illo D. Thom. 2. 2. q. 111. art. 1. censent in illa simulatione peccasse, neque ob id laudatum esse à Deo, sed quia omnes sacerdotibus Baal occidit, & domum Achab funditus evertit. Quod sanè indicant illa verba, *quia studiosè egisti quod rectum erat*, &c. non dixit, quia studiosè locutus fuisti, sed quia studiosè egisti, indicans in solo facto interfectionis rectè procedisse, secus in simulata voluntate idololatriæ, quam pro medio assumpt.

Ad quartum exemplum ex David facile respondetur, David ibi non simulasse falsam religionem, sed quandam demeritiam, & stultitiam: neque Christus Dominus simulavit peccatum peccato, sed assumpsit naturam humanam, permixto se peccatorem reputari: quod eius humilitatem summo opere commendat.

Ad quintum & sextum ex ratione petita, concedo totam malitiam huius simulationis reduci ad mendacium perniciosum; nego tamen excusari posse ex intentione proferentis, sicut in aliis materiis distinctis à religione excusatur. Et ratio est, quia simulatio in aliis materiis ex se indifferens est, ut verum, vel falsum significet. Quapropter ex intentione proferentis coarctari potest, & determinari, ut veritatem, quam ipse mente retinet, significet, quod hoc exemplo declaro. Interfecisti Petrum in agro: rogaris an illum interfeceris, negas, subintelligendo, in platea; negatio enim indifferens est, ut supponat pro interfectione facta in agro, & pro interfectione facta in platea: & tu negas solum interfectionem factam in platea, licet audiens decipiatur, existimans nullibi interfectionem esse factam, quam deceptionem non teneris semper vitare: ac simulatio falsæ religionis semper ex se falsum significat; quia neque falsa religio vera esse potest, nec simulatio extrahi potest, à sua significatione, siquidem ad id assumitur. Confirmatio habet specialem difficultatem, qua ratione liceat vti vestibus, & actionibus falsam religionem representantibus, & simul habentibus alium finem de quibus in seqq.

PUNCTVM XVII.

Possis ne vti vestibus, & signis propriis infidelium, vel hæreticorum, ut fidem occultes, cum non vigeat præceptum fidei continentia.

- 1 Distinguantur hæ vestes, & signa.
- 2 Proponitur prima sententia negans licitum esse his signis vti.
- 3 Probabilior est sententia opposita.
- 4 Satisfit oppositis argum. n. 2. adductis.
- 5 Aliqua inferuntur ex superiori doctrina.
- 6 Ex gravi causa aliquibus videtur licitum fideli vti vestibus, & signis infidelium ad falsam religionis professionem.
- 7 Contrarium omnino est tenendum.
- 8 Signo instituto in honore falsæ religionis, nequaquam est probabile illo fidelem vti posse.
- 9 Cibus vti transiens per infideles vti poteris si abique gravi iactura eos non potes respicere, secus contra.
- 10 Opponuntur aliquæ limitationes.
- 11 Licitum tibi est templa hæreticorum ingredi ob cuiusdam obsequij civilis exercitium, secus in signum falsi cultus.
- 12 Per se loquendo licitum est concionibus hæreticorum assistere, si causa urgeat, qualis non est sola curiositas.
- 13 Vti princeps generaliter imperat omnes assistere in cultum falsæ sectæ, ut in Anglia, nequaquam licitum est.
- 14 Non licet Eucharistiam de manu hæretici sumere, neque matrimonium coram illo ex præscripto regis celebrare.
- 15 Cœnæ nuptialibus licet assistere, & contrahentes bene precari.

Loquimur de vestibus, & signis, quæ vel ex usu, & consuetudine, vel ex lege distinguunt homines vnius sectæ ab aliis (nam de vestibus, & signis, quæ non religionem distinguunt, sed nationem, nemini esse potest dubium non esse peccatum contra fidem illis vti.) hæc ergo signa distinguunt homines vnius sectæ ab aliis, sunt in duplici differentia: alia primò, & per se ad hæc distinctionem faciendam instituta sunt, qualiter reputatur Romæ pileus flavi coloris pro Iudeis, fascia, seu tobalar pro Tartaris, & Saracenis, imò, ut aliis placet, vestis habens depictam lunam, vel Mahometem. Alia sunt, quæ primò & per se ad profitentem falsam religionem assumuntur, qualia sunt, vestes, quæ Sacerdotes idololorum assumunt ad sacrificium, vel si Princeps ad profitentem falsam sectam, & cultum exhibendum falsis diis signum aliquod gestare præciperet.

Prima sententia negat licere aliquo ex his signis vti ad occultandam fidem, sic Cæcilius 2. 1. quæst. 3. art. 2. dub. 1. sine Navar. cap. 11. n. 27. vers. 4. Tolet. lib. 4. sum. c. 2. n. 7. Syluest. verb. apostasia, quæst. 1. verb. fides, q. 5. n. 8. & verb. infidelitas, fin. & ibi Angel. Tabien. Atmill. & Cæcilius. summ. verbo habitus. Philic. de offic. Sacerdot. tom. 1. p. 2. lib. 3. cap. 9. D. Antonin. 2. p. tit. 12. cap. 6. Mouenur, quia gestans vestem institutam ad discernendum infidelem à Catholico, illius gestatione proficitur se infidelem esse; sed professio infidelitatis quæcumque sit, est intrinsicè mala: ergo nulla ratione licet. Secundò illud signum non alia via distinguit infidelem à fideli, nisi quatenus significat illud gestantem infidelem esse; sed qui veller ostendere se infidelem esse, peccat peccato infidelitatis. Ergo etiam qui vult se ostendere distinctum à fideli, peccato infidelitatis peccat. Tertio huiusmodi vestis, & signum, etsi primò institutum non sit ad ostendendam falsam religionem, sed ad distinctionem, & cognitionem personarum illam profitentium, secundariò ad falsam religionem profitentem est institutum ratione supradicta; quia non potest distinguere infidelem à fideli, quin ostendat infidelem esse, sed proficit falsam religionem etiam secundariò est intrinsicè malum. Ergo. Quare, si verbis affirmatis te esse Turcam, vel hæreticum, absque dubio negare fidem iudicaberis, sed idipsum iis vestibus, & signis affirmas, Ergo. Quintò sequetur, si in vestibus esset depictum idolum Mahometi ad distinguendum Saracenum à fideli, posse Christianum ibi residentem illis vti, ut fidem occultaret; quia figura illa solum ad distinctionem profitentis illam sectam assumitur, non ad specialem honorem, & cultum idolo exhibendum: hoc autem videtur absurdum. Ergo. Quod si dicas eo ipso, quod figura doli gestatur, cedit in ipsius honorem, quem teneris, quasi superstitiosum cultum vitare. Contra, quia solum cedit in honorem ipsius, quatenus significat illud gestantem esse illius veneratorem, & cultorem: sed idipsum significat quodlibet aliud signum distinguens infidelem à fideli; significat etiam illud gestantem esse illius sectæ veneratorem, Ergo. Tandem, quia si à professione falsæ sectæ, & negatione fidei, sperari potest vti talis vestis, pro libito, & absque necessitate, illis vti poterit; quia solum ex hac significatione habent malitiam.

4 Nihilò

Nihilominus dicendum est primo, et si supradicta sententia probabilis sit, probabilis tamen esse, ex gravi causa tibi licere ut vestibus, & signis destinatis ad discernendum infidelem a fidele: sic docent Bannes 2. 2. quest. 3. art. 2. dub. 2. conclus. 3. & ibi Aragon. dub. 1. conclus. 2. expressè Gregorius de Valencia disp. 1. quest. 3. punct. 2. dub. 4. ad finem. Suarez de fide, disput. 14. sect. 5. num. 7. Coainch. disput. 15. dub. 3. conclus. 8. Emanuel Saa verbo fides, numero 4. in viraque editione. Probat (tam sententiam Sanchez, Suarez, & alij primo, quia licet his vestibus, & signis adiuncta sit significatio falsæ religionis, tamen quia per se illam non significant, sed distinctionem infidelium a fidelibus, quæ significatio est reipublice maximè utilis; ideo possunt ad hanc significationem præstandam assumi, ommissa alia significatione falsæ religionis; sicut habitus monachalis non solum ad significandum statum monachalem destinatur, sed etiam ad corporis indumentum, & qui illum assumeret, ut se occultaret; non obinde diceretur statum monachalem profecti. Secundo, quia si harum vestium gestatio esset falsæ fidei profectio; peccarent illi vestes, & inique faceret Princeps cogens ad illarum vestium præstationem: quod non est dicendum, cum Pontifex præcipiat Romæ fideiis pileum suam portare, ut à Catholicis distinguantur. Verum, ut rectè notat Coninch. supra n. 67. hæc argumenta vel minimum probant, vel nihil: nam si primum argumentum aliquid probaret, probaret utique licere vestibus ambiguis, & quæ duplex significationem habent, negare fidem; & quantumvis audientes conciperent te fidem negasse, quia potes illa profecti in sensu legitimo; siquidem illum retinere: ac vestibus ambiguis negare fidem omnes Catholicis reputant illicitum. Ergo quod vestes retineant significationem honestam, non probat te illis posse uti, si de facto ille vius reparatur à videntibus negatio fidei. Secundum argumentum minus probat; potest enim Princeps habens sub te diversarum religionum profectores imperare, ut quilibet dicat, quam religionem profectur: an, inquam, sit Christianus, vel Mahometanus, &c. quod mandatum licitum est, & dictum ipsum etiam est licitum; quia Princeps non imperat, ut falsam fidem profectantur, sed ut testentur, quam fidem habeant; sicuti si tibi imperaret, ut testareris de fide locutorum, potes, inquam, absque peccato testari socios tuos esse Mahometanos ex suppositione, quod ita sint: sic similiter testari potest quilibet de se ipso. Quocirca legitima ratio, quod vestibus destinatis ad distinguendos infideles à fidelibus, possis uti, quia fidelis es, ex causa argenti vii, ea est, quia argenti circumstantiis, nullo modo earum vius testatur te infidelem esse; siquidem quilibet, qui te Christianum cognosceret, & sic vestium videret, non iudicaret te negasse fidem, neque id videri voluisse; sed solum iudicaret te voluisse occultare ob timorem mortis. Ergo illarum vius nullius falsitatis signum est. Secus est, si vestibus, quantumvis ambiguis, & restrictis, diceret te esse Iudæum, Mahometanum, quia ex illis intelligeret audientes te ob timorem mortis fidem negasse, aut sic apparere voluisse, quia verborum significatio restricta, & limitatio est, quam vestium, & aiotum signum. Dixi, si legitima causa intercederet illis vestibus vras, non esse signum infidelitatis, quia si absque causa feceris, cum tunc nulla ratio legitima addit veritatem occultandi; merito præsumi potest, te negasse fidem, vel voluisse desertorem illius apparere, quod est intrinsecè malum. sic Coninch. illo dub. 3. n. 65. & 71. Suarez de fide, disp. 14. sect. 5. num. 5. Sanchez lib. 1. c. 10. n. 19.

Argumenta pro priori sententia ex probatione nostræ conclusionis manent soluta. Decem namque gestationem illius habitus non esse fidei falsæ professionem, sed justificationem se fidem falsam habere, quod in habente fidem falsam ex suppositione, quod illam habet, non est illicitum: in viro autem Catholico, si videntibus, & cognoscentibus illum apparere possit, gestatio occultandi facere, etiam licitum est; hoc tamen nisi causa legitima te occultandi addit, nullo modo apparere potest; quapropter absque gravi causa nullatenus id fieri potest. De veste vero in qua figura Mahometi, vel idoli depicta esset, alicui videri posset illa Christianum posse uti, quando solum ad discernendum infidelem à fidele esset opposita ob rationem in argumento allatam: ac credo nullo modo licere, quia gestatio illius figuræ per se est quidam cultus, & veneratio idolo facta, quæ semper est illicita: sic docent Sanchez lib. 2. cap. 4. num. 21. & 23. in fine. Suarez disput. 14. de fide, sect. 5. num. 8. Intelligo de gestatione publica, & honoraria; nam si occultè deferret, vel alio modo impediret exterioris cultus apparentiam, liceret sane, ut in aliis signis diximus, sic Suarez supra.

Hinc deducit Sanchez lib. 2. cap. 4. num. 22. & 23. excusari Christianos videntes signis Turcarum in naibus, ne à Turcis comprehendantur, & ipseculatores Christianos, vulgò spias, videntes lingua, & habitu infidelium ubi resident, & pugnant aduersus infideles, videntes eorum vexillis, ut eos facilius possint comprehendere, modo tamen in ipsis vexillis depicta non sit idoli figura. Quia in his omnibus nulla falsæ fidei profectio, etiam quoad apparentiam, fit, sed solum vera fidei occultatio, quæ ex causa iusta licita est: assumunt enim si-

gna de se indifferentia, & consecrat Bonacina disput. 3. quest. 2. p. 3. num. 27.

6 Sed quid dicendum de signis, & vestibus infidelium institutis non ad discernendum eos à fidelibus, sed ad profectendum, protestandumve eorum falsam religionem, an liceat fidei illis uti ad se occultandum?

Aliqui existimant ex gravi causa licere, sic Sanchez libro 2. cap. 4. n. 20. cum Azor tom. 1. lib. 8. institut. moral. cap. 27. quest. 4. sine reputat probabile Coninch. disp. 15. de fide, dub. 3. numero 72. conclus. 9. Mouentur, quia quantumcumque ad protestandum fidem falsam, cultumque idolo exhibendum instituantur, non perduunt hæ vestes suam naturam significationem regendi, defendendique corpus à temporum inclementiis. Ergo licitum est fidei ob huiusmodi finem illas vestes assumere, relicta alia significatione legali. Addit verò Sanchez num. 21. hoc non esse admittendum in vestibus destinatis ad authoris falsæ sectæ cultum, quales ipse reputat vestes destinatas pro sacrificiis, Sed non videtur satis consequenter dictum: nam etiam in huiusmodi vestibus reperiri potest natia significatio & vius corpori deseruiens, Ergo propter illum assumi poterant.

7 Quocirca existimo, et si propter tot Doctorum autoritatem supradicta sententia probabilis sit, omnino esse tenendum non licere ob vilam causam fidei uti vestibus vii, quia talis gestatio est quidam cultus, & honoratio falsæ sectæ, sicuti diximus, cum figura idoli in vestibus est depicta. Negari enim non potest falsæ sectæ eo maiorem honorem accrescere, quo plures induti appareant vestibus illam protestantibus, qui honor, & superfluitus cultus separati non potest à gestatione, quantumvis contrariam voluntatem fidelis habeat. Adde raris ab scandalo huiusmodi actum excusari posse. Ergo non est admittendus talis vius: & ita tenet Anton. Tabien. Angel. Nauarrius, Philarcus, Toletus, & alij relati in princip. huius puncti, & Aragon 2. 2. quest. 3. art. 2. dub. 1. conclus. 2. Ludouicus Lopez 1. parte institut. cap. 41. versic. accipiens habitum. Suarez de fide, disput. 14. sect. 5. num. 13. inclinat Coninch. supra numero 73.

8 Aduerto tamen, si Princeps infidelis non solum infidelibus, sed indiscriminatim omnibus habitantibus in suo regno, vel aliquo modo commorantibus præciperet uti veste, vel signo in honorem suæ falsæ sectæ, credo in hoc casu, nullo modo esse probabile, fidelem vii illo signo posse ad se occultandum, esset enim talis vius falsæ fidei protestatio, quia cum ille vius non præcipiatur solis infidelibus, ut à fidelibus appareat distincti, sed præceptus sit fidelibus, & infidelibus in falsæ fidei professionem & honorem: quicumque illo vitur, merito reputandus est falsam fidem profecti. Quod confirmo hoc exemplo, si enim tibi singulariter Princeps præciperet sub pena mortis ut in cultum, & protestationem suæ falsæ sectæ portares aliquod signum, cui dubium esse potest, te obligatum esse morti prius, quam portare signum ita execrandum, quia gestatione illius signi, voluntati Principis anoueres, & falsam sectam profectis saltem in exteriori apparentia, quod nunquam licet. Ergo similiter dicendum est, cum edicto generali imperaris veste protestatiua falsæ fidei indui: & ita tenet Coninch. disp. 15. de fide, dub. 3. n. 72.

9 Ex dictis deciduntur aliquot difficultates passim occurrentes. Prima, an transiens per loca infidelium, aut hæreticorum, vel ibi residents, possis uti cibis vitis ob te occultandum? Et quidem si illos cibos respicere potes absque gravi periculo, allegando causam aliquam extra religionem, v. g. debilitatem stomachi, certum est, te obligatum esse lege communi, & auro religionis, id efficere. Quia mendariu vitari potest aliqua restrictione; & causa adest legitima restrictione vitendi, sic Sanchez lib. 2. cap. 4. n. 24. cum Azor lib. 8. institut. moralium, cap. 27. quest. 3. Quocirca dubium solum est, quando cibos vitos respicere non potes, quin suspitionem generes ob Catholicam religionem respicere: ex qua suspitione merito timere potes graue damnum tibi obuenurum; an, inquam, tunc licitè illis possis vesci? Credo regulariter tibi licere; quia licet peccatum huiusmodi signa aliquo modo distinguantur fideles ab infidelibus; at non sunt signa instituta ad falsæ fidei professionem, & protestationem hæresis. Ergo illis cibis vitis præsumi non potes negare fidem, aut falsam protestari, sed solum te occultare voluisse, cum non tenearis te manifestare, sic Azor tom. 1. lib. 7. institut. moralium, cap. 29. quest. 7. ad finem, & lib. 8. cap. 27. quest. 3. Sanchez lib. 2. cap. 4. n. 25. Coninch. disp. 15. de fide, dub. 3. conclus. 4. n. 50.

10 Limitanda tamen est hæc doctrina iuxta supradicta, primo, si ex tua commotione scandalum graue sequatur in Catholicis, eo quod videntes te cibis vitis vii, absque vilo scrupulo, intelligent te à fide secessisse, & hac ratione ipsi ad fidem differendam incitantur sic Sanchez, & Coninch. supra, quod intelligendum est, quando horum periculum vitare non potes, manifestando causam, ob quam tibi licet cibis vitis in tali occasione uti. Secundo limitanda est doctrina, nisi autoritate publica, vel priuata prouocaris carnes edere in contemptum Ecclesiastici præcepti seu protestationem inobediencie Sedis Apostolicæ, & professionem falsæ sectæ. Nam tunc ipsa commotione

DE
ASTRUC
A
TAY
TONI
I
I

mentione præceptum Ecclesiasticum contemnebas, vel saltem adstantibus apparebas contemere, quod intrinsecè malum est, ut rectè colligi potest ex Paulo 1. *Corinth.* 10. ubi postquam dixit idolo immolata comedi, posse id fieri posse, cum aliquis dicit hoc immolatum est idolo, quia tunc illo dicto ad comedendum idolothytum inuitat in honorem idoli, quod si inuitatus auerit, & comedit, honorem idolo defert, vel saltem reputatur deferre. At deferre honorem idolo saltem in apparentia, nullo modo est licitum; ergo nullo modo licet talibus cibis vesci: sic in præsentia dicendum est, cum in contemptum præcepti Ecclesiastici ad comedendos cibos prohibitos inuitaris.

11 Secunda difficultas est de concionibus, precibus, & aliis signis falsæ religionis. An, inquam, ob vitandam mortem, & bonorum publicationem liceat Catholico, concionibus, & precibus hæreticorum adesse?

Ponendum est tibi licere templa hæreticorum adire, & precibus illorum assistere, quando non ratione falsi cultus, sed cuiusdam obsequij cuius aedes, ut si dominum ibi ingredientem comiseris, vel officium aliud politicum ibi debeas præstare; hic enim ingressus non est formaliter religiosus, sed civilis, & politicus, ac proinde non vitandus, quod exemplo Naaman ministrantis suo domino in templo Remmon satis confirmari potest, qui, cum eius dominus idolum adorabat, ipse genuflectebat; non quidem venerans idolum, sed obsequens domino suo: semper enim cauere debes ne videaris tribus hæreticorum reuerentiam exhibere, aut te illis miscere, sic Sanchez *lib. 2. c. 4. n. 26. in medio.* Pelantius 2. 2. q. 3. art. 2. disp. 1. q. 3. i. notab. 3. Coninch. disp. 1. q. 3. n. 62.

Secundo pono ex se illicitum tibi esse ingredi templa hæreticorum, si cum illis preces fundas, genuflectas, & in cæremenis aliis communices; quia tunc excrius protestatis fidem deserere, vel saltem superstitiosum cultum falsæ sectæ exhibere, quod est intrinsecè malum: secus verò si ea sine vilo signo reuerentiæ spectares, & in his conveniant Doctores, ut videre est apud Sanchez, & Coninch, statim allegandos, & constat ex dictis. Quapropter difficultas solum est, an ingressus in templa hæreticorum ob præstandam obedientiam Regi sub grauius peccatis id præcipienti, licitus sit Catholico, ut has preces euit?

12 Cui difficultati respondeo iuxta supradicta, per se loquendo, licitum esse concionibus, & precibus hæreticorum assistere, sic Azor tom 1. libro 2. capite 27. *quæst. 5.* Valent. 2. 2. disp. 1. *quæst. 2. punct. 2. dub. 4. sine.* Coninch. disp. 1. q. 3. *concl. 5. n. 55.* Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 4. n. 26.* Bonacina disp. 3. *quæst. 2. punct. 3. num. 21.* Ratio est, quia assistentia illa non est falsæ fidei protestatio, cum ex aliis capitibus fieri rectè possit; potest enim ex necessitate fieri ob vitandam grauem iacturam honorum, vel ex zelo fidei, & voluntate deprehendendi errores, qui ibi seminantur, vel tandem ex curiositate. At aduerto cum Sanchez & Coninch *suprà*, totam curiositatem non esse causam legitimam assistendi concionibus & precibus hæreticorum: tum quia vili signis hæreticorum propriis absque graui causa est occasio reputandi illis venientem, vel hæreticum esse, vel talem velle videri. Item semper adest aliquod periculum peruersionis, cui sine causa peccatum est, se committere: requiritur enim causa legitima, hæc enim esset, si timeres grauem iacturam honoris, vel diuitiarum, nisi adires. Conclusio tamen intelligenda est, quando solis hæreticis Princeps præcipiet concionibus accedere, & preces fundere: tunc enim dicimus licere Catholico illam assistentiam, ut se occultaret.

13 At si Princeps omnes habitantes in suo regno sine distinctione cogeret templa hæreticorum adire, & illorum concionibus assistere in honorem suæ falsæ religionis, ut de facto in Anglia, aliisque regionibus hæreticis infectis contingit, sine dubio peccabit Catholicus talibus assistens. sic Sanchez, & Coninch. *suprà* qui testantur Paulum V. id motu proprio defuisse Bonacina disp. 3. *quæst. 2. punct. 3. num. 22.* Ratio est manifesta primò, quia illa assistentia in signum, & protestationem falsæ doctrinæ, & in honorem illius impetratur, quod sufficienter colligitur ex tenore edicti dicentis: *Modeste etiam, atque sobrie dum preces persolvantur se gerere, & usque ad finem dictarum precum, & concionum ibi manere teneantur.* Imperatur ergo assistentia modesta, sobria, ac proinde religiosa. Ergo illam exequens falsam doctrinam honorat, & quoad exteriorem apparentiam protestatur. Neque obstat Principem dicere in suo edicto se tantum velle civilem subditorum obedientiam, non à religione apostasiam, nam quantumvis ipse hoc verbis protestetur, facto ipso contractum inuit, cum ipsamet assistentia illis circumstantiis præcepta falsæ sectæ sit protestatio, secundo negari non potest concursu plurium doctrinam falsam honorari, & vites assumere, & in dies esse extendendam, sed hoc creditur grauissimum religionis Christianæ detrimentum. Ergo ob nullam causam licet. Tertio adueniens reputatur hæretici, & à fide defecisse, neque iam est vilius Catholicus, qui eos excuset. Ergo excusari non possunt. Quomodo enim excusari potest actio, ubi est scandalum, superstitiosus cultus, protestatio falsæ sectæ, & illius honor?

14 Ex his à fortiori inferitur, nullo modo licere tibi Eucharistiam sumere à ministro hæretico, matrimonium celebrare coram illo ex præcepto Regis id præcipientis, etiam si ceterò prius coram ministro Catholico contraxisses, quia illa cæremonia testatur se agnoscere ministrum illum tanquam veræ fidei ministrum, cuiusque cæremonia honorat, & in illis communices, quæ omnia intrinsecè mala sunt. sic Malder. 2. 2. q. 3. art. 2. *membr. 3.* Coninch. disp. 1. q. 3. *num. 63.* ubi aduertit secus esse, si coram magistratu civili contraheret, aut coram illo testaretur se contraxisse, modo ritu Catholico antea, vel postea contrahat, quia ibi solum interuenit politicum præceptum obligans, ut publicè constet te matrimonio copulatum esse.

15 Secundo inferitur te posse conuiuiis nuptialibus assistere, & contrahentes bene precari, etiam si ritu hæretico contrahant, quia conuiuium nuptiale licitum quidem est, etiam si contractus, in quo fundatur, illicitus sit. Ergo assistens conuiuii optimè potest intelligi non voluisse contractum, quia talis est, honorare, sed conuiuium, quod subsequitur: sic Malder. & Coninch. *suprà*.

PUNCTVM XVIII.

An liceat tibi omittere signum ex præcepto Regis impositum ad significandum te fidelem esse.

- 1 Explicatur casus & Caietan. negat.
- 2 Contrarium est probabilius.
- 3 Satisfit rationi adducta in fauorem Caietan.

1 **L**ata est lex à Principe, ut quicumque in suo regno fidelis sit, in testimonium, & protestationem suæ religionis tali veste utatur, alias ab omnibus tanquam defensor fidei reputetur, poterit ne Catholicus, si ex portatione illius vestis, & suæ fidei manifestatione periculum imminet, omittere vestem signatam, præcipue cum lex est in vitium obseruata.

Caietan. 2. 2. *quæst. 3. art. 2.* cui consentit Nauar. *sum. cap. 11. num. 27. vers. quind.* negat omittere posse; quia illa ommissio videtur esse vit ualis negatio fidei, siquidem videntes existimant tali signo carentes infideles esse, eo quòd à lege sic reputentur. Item assignatio illius vestis, est quedam de fide interrogatio & examinatio, examinat enim Princeps illius vestis portatione, quinam sint fideles: si igitur verbis examinatus es, ut si diceret Princeps, manifesta nobis, quam nam idem habebas, & si signum te negare fidem, silentium, siquidem te in tali occasione, sic confessio: cui dubium esse potest te in tali occasione constitutum obligatum esse confiteri, alias silentium tuum argumentum esset te negasse fidem, vel saltem voluisse videri negauisse. Cum ergo per legem idem examen Princeps intendat facere, & omissionem illius vestis constituat in signum infidelitatis, si vestem omittis, infidelis vis esse, vel saltem videri talis. Ergo nullo modo tibi licet.

2 Nihilominus contraria sententia communior, & probabilior est, scilicet te posse ex graui causa omittere signum à lege constitutum pro fidei Christianæ professione, sic docuit Bantes 2. 2. *quæst. 3. art. 2. dub. 2. concl. 4.* Aragon *ibi, dub. ult.* Valent. disp. 1. *quæst. 3. punct. 2. dub. vltim.* Suarez *de fide, disp. 14. sect. 4. n. 10.* Coninch. disp. 1. q. 3. *num. 76.* Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 4. sine. num. 29.* Ratio est, quia illa ommissio non est negatio fidei, etiam quoad apparentiam, sed solum occultatio, quæ ex causa iusta licita est. Ergo. Antecedens probo: tum à simili ex habitu monachali ab Ecclesia signato pro religiosis, quem si quis ex vitigeni causa exuat, non obinde reputatur negasse monachalem professionem, sed solum illam voluisse occultare. Tum ratione, quia ut ommissio illius vestis reputaretur fidei negatio, debebat nullam aliam spectatis illis circumstantiis significationem habere, ut sic videntes; & cognoscentes illum esse Christianum, & omissionem fecisse illius signi, intelligerent à fide defecisse: atqui habet hanc legitimam significationem, scilicet occultare personam. Ergo. Item neque obligaris ferre illam negatio, quæ ex lege Principis, neque ex præcepto fidei. Ergo ex nullo capite. Ex lege Principis obligari non potes: tum quia lex illa non est iusta, utpote lata in odium Dei, & de materia ad Principem seculararem non pertinentem examen enim fidei, & illius professio Ecclesiastico Principi, non publico, attributa est: & dato quod lex illa iusta esset, cum sit humana, & publica, non te obligat cum grauissimo tuo detrimento: ergo ex ratione legis obligari non potes. Ex præcepto autem fidei cessat similiter obligatio: quia præceptum positum consistendi fidem non obligat, ut clarum est in illa occasione, quia nec subtrahitur ommissione illius honor diuinus grauius, neque scandalum generatur. Neque etiam præceptum negatum non negandi fidem; quia hoc præceptum obligat, ne assumas aliquod signum protestatarum negationis fidei: at tu tale signum non assumis, sed potius relinquis signum fidei protestatarum. Ergo solum potest ex illo inferri te non protestari fidem, non tamen illam negare.

Dices,

Dices, non protestari fidem illo signo, esse virtualiter illam negare; præcipue cum expresse omnino illius signi, vt signum negationis, à Principe constituta sit. Sed nego assumptum quia licet omnino signi, sit signum à Principe constitutum pro negatione fidei; quia tamen alias significationes legitimas habet, ea de causa à fidelibus absque negatione fidei usurpari potest. Adde non esse signum fidelibus, & infidelibus commune, sed pro solis infidelibus assignatur, vt sic facilius à fidelibus distinguatur. At iam diximus posse Catholicos signum proprium infidelium assumere, quando ex illius assumptione non sequitur specialis honor infidelitatis. Denique si Catholicis obligati essent illud signum assumere, occultari nulla ratione possent, & Princeps infidelis absque vlla difficultate posset omnes cognoscere, comprehendere, & punire quod est grauissimum inconueniens.

Neque obstat supradicta ratio Caeteran. licet enim videtur de carere illo signo, intelligatur de infidelem esse quia negantur te Catholicum fuisse: at hoc in causa esse non potest, te manifestandi; quia ex tali iudicio nullum scandalum sequitur, si autem scient te Catholicum esse, & omittere; merito debent reputare te omittente; non grana delendendi fidem fidei personam occultandi; & sic nulla videtur tibi esse negatio fidei, etiam apparet, sed solum occultatio.

Ad confirmationem respondeo longè diuersum esse examen fidei singulariter alicui factum, vel generaliter, qui enim in singulari examinatur, debet ita procedere, vt nullo modo adstantes intelligerent fidem deserere, & voluntati principis infidelis vultu se anuere, at ex suppositione, quod Princeps pro negatione fidei silentium constituit, si illo tunc variis voluntati principis videris parere, & fidem negare quod ex eo colligitur manifestè quia omnes qui te sciret esse Catholicum, te fidem sic interrogatum non profiteri, scandalizarentur, & te inbecillitatis, & inconstantie arguerent. Quæ certè in interrogatione generali, & in signo pro legem constituto non procedunt, vt ex dictis constat. Adde, Per legem non quilibet interrogatur, sed communis, cui interrogationi sufficienter satisfactum est, etiam si plures non respondeant. Quapropter illa dici non potest propria interrogatio, sed incitatio & promotio fidelium, vt sic probant: quod cum tanta iactura iniuriam est, & ab eo abstinendum.

PUNCTVM XII.

De professione fidei ex decreto Tridentini faciendâ

- 1 Revertuntur decreta, in quibus hæc obligatio fundatur.
- 2 Obligatio faciendi professionem fidei est sub mortali, neque extinguitur transacto bimestri.
- 3 Comprehendit prouisos de beneficiis curam animarum habentes.
- 4 Item Canonicos & dignitates Ecclesiarum Cathedralium.
- 5 Item prelatos regulares quorumcumque ordinum, tametsi ex consuetudine aliquibus in religionibus excusentur.
- 6 Item docentes artes liberales.
- 7 Si obtinuit canonicatum, vel beneficium professionem fecerit, aliqui te excusant à professione faciendâ in obtentione similis canonicatus, Probabilius tamen est oppositum.
- 8 Vnicui fidei professione pluribus titulis satisfacere potest, tamen si aliqui contrarium sentiant.
- 9 Qui inuidus seruandus sit in fidei professione faciendâ.
- 10 Fieri posse per procuratorem; Affirmatur, vt probabilius.
- 11 Limitatur doctrina à Sanchez in Episcopis, sed non videtur approbanda limitatio.
- 12 Assenti se fidei, professionem fecisse, credendum est.
- 13 Ex Bulla Pij IV. & V. varia sunt pœne impositæ, omissis tibus fidei professionem, sed non videntur receptæ.
- 14 Tridentin. imponit priuationem fructuum, & possessionem beneficij decernit non suffragari.
- 15 Explicatur quid sit professionem non suffragari.
- 16 Nulla expectata sententia, tenetur sic omittens fructus restituere secundum probabilem sententiam; probabilis est requiri sententiam declaratoriam criminis.
- 17 Intelligi debet, si culpabiliter omiseris fidei professionem.
- 18 Sub nomine fructuum in hac pœna non veniunt distributiones quotidiana, neque annuaria.
- 19 Quibus est faciendâ fructuum restitutio.

VT huius professionis faciendæ obligatio intelligatur, & ad quas personas se extendat, & sub quibus pœnis præmittenda sunt decreta de hac materia loquentia. Tridentin. namque sess. 4. cap. 12. de reformat. statuit, curam animarum habentes teneantur à die adeptæ possessionis, ad minus intra duos menses in manibus Episcopi, vel eo impedito, coram generali eius vicario, & officiali orthodoxæ nostræ fidei publicè facere professionem; & in Romanæ Ecclesiæ obedientia esse permanentes spondeant, ac iurent. Prouisi autem de Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I.

canonicatibus, & dignitatibus in Ecclesiis cathedralibus non solum coram Episcopo, sed etiam in Capitulo idem facere teneantur, alioqui prædicti omnes prouisi fructus non faciunt suos neque illis possessio suffragatur & sess. 25. cap. 2. de reform. decernit idem Concilium, hanc fidei professionem facere debere quicumque in patriarchas, primates, Archiepiscopos, & Episcopos promoti fuerint, in prima Synodo provinciali in qua ipsi interfuerint. Quod si quis (quod abicit) tenuerit, Episcopi comprouinciales statim summum Pontificem Romanum admonere sub pœna diuinæ indignationis teneantur, interimque ab eiusdem communionem abstineant, Pius tamen IV. in quodam motu proprio, qui est 112. eiusdem & incipit, *in unctam nobis*, datum. Ibid. Nouemb. 1564. supradictum Tridentini decretum extendit ad Prelatos monasteriorum, cõuentuum, domorum, & aliorum quorumcumque locorum, siue regularium ordinum sit, siue militarium. Item Pius V. in alio Motu proprio incipiente, *In sacrosancta*, cuius tenorem refert Eman. Rodriguez 99. reg. tom. 2. q. 72. art. 2. & Nald. verbo fidei professio, ad hanc fidei professionem reuerti voluit omnes doctores, Magistros, regentes & alios quoscumque, ac cuiuscumque artis, & facultatis professores, siue clerici, siue laici sint, vel cuiuscumque ordinis regulares, qui docere, vel promoueri voluerint & Congregatio explicuit hanc Bullam locum habere in docentibus prima principia Grammaticæ, Arithmeticæ, Musicæ, & aliarum artium, esto non sit in publicis scholis, sed priuatis domibus; & addit pœna excommunicationis ipso iure, & priuatio beneficiorum omnium, dignitatum, officiorum, feudorum Ecclesiasticorum, & habitatis ad illa, & ad alia in posterum obtinenda aduersus promouentes, qui hanc fidei professionem facere neglexerint, & in promotis nullam esse promotionem.

2 Primo tanquam certum tenendum est obligationem faciendi supradictam professionem esse sub mortali, quia est res grauis, & ad grauissimum finem ordinata, qualis est exaltatio & promotio nostræ fidei, & errorum extirpatio, & sub grauibus pœnis præcepta: sic relato Manuele Rodriguez & aliis docet Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 5. n. 1. sine Bonacina diff. 3. de fide, q. 2. p. 3. n. 14. & 15. Quod si aliquis obligatus fidei facere professionem intra bimestre illam omiserit, tenetur quamprimum possit illam facere, quia non extinguitur obligatio, sed aggravatur; non enim bimestre assignatur, vt terminus finiendæ obligationis: sed vt terminus obligationis exequendæ, & colligitur ex e. cum dilectus, de dolo, & contumacia, vbi Abbas n. 12. & 1. Celsus, ff. de recept. arbit. & ita tenet Nauarr. cons. 11. n. 1 sub. tit. de iureiur. in nomis Garcia 3. part. cap. 3. n. 29. & 30. Sanchez lib. 2. cap. 5. n. 5. Azor tom. 2. lib. 7. cap. 2. q. 4. & 5. Aug. Barbosa 3. part. allegat. 61. n. 22. & alii apud ipsos.

3 Personæ autem, quas hæc obligatio adstringit, sunt primo prouisi de quibuscumque beneficiis curam animarum habentibus; sub quibus veniunt intelligendi Commendatarij aliquarum Ecclesiarum, quibus datur facultas disponendi de fructibus, quia sunt verè beneficiati, & titulum habent. sic Garcia de benef. 3. p. cap. 3. n. 20. Augusti Barbosa de potest. Episc. 3. p. alleg. 61. n. 12. locus verò dicendum est de illis quibus Episcopus Ecclesiæ curam commendat, non tamen de beneficiis prouidet. Sanchez lib. 2. c. 5. n. 1. Deinde sub nomine prouisi de beneficiis, comprehenduntur videbantur Episcopi, quia prouisi sunt de beneficiis curam animarum habentibus: at quia in sess. 25. c. 2. præcipitur illis in prima Synodo provinciali illam facere, videtur Concilium in supradictis verbis illos comprehendere noluisse. Præterea, quia in manibus Episcopi prouisi de beneficiis debent professionem facere, Ergo sub nomine prouisi non comprehenduntur Episcopi. Verum est hoc ita sit attempto Tridentin. decreto, & Bulla Pij IV. & V. Attena constitutione Gregor. XIV incipiente, *Onus Apostolica seruauit*, quamque refert Vgolin. de potest. Episcop. c. 1. §. 3. obligati sunt omnes Episcopi hanc fidei professionem, & iuramentum facere: forma autem huius professionis, & iuramenti traditur in Pontificali Romano auctoritate Clementis VIII. edito, fol. 79. sic Barbosa 3. p. alleg. 61. n. 3.

4 Secundo adstringit supradictum decretum Canonicos, & dignitates Ecclesiarum Cathedralium, sub quibus comprehenduntur Canonici, quantumcumque ab Episcopo sint exempti, quia absolute Canonici sunt sic Felin. Nauarr. & Ledesm. relatis tradit Sanchez lib. 2. cap. 5. n. 2. Garcia de benef. 3. p. cap. 3. n. 21. referens ita censuisse factam Congregationem, Barbosa cum aliis 3. part. alleg. 61. num. 5. Item comprehenduntur Canonici regulares Ecclesiarum cathedralium; quia verè sunt prouisi in canonicatibus Ecclesiarum cathedralium: sic Garcia num. 16. Barbosa n. 6. Coadiutores tamen Canonicorum, licet Canonici nominentur, quia tamen verè & proprie in canonicatibus non sunt prouisi viuente proprietario, fidei professionem facere non obligantur. Non enim coadiutor possidet canonicatum sed coadiutorium: vt dicit Garcia p. 4. cap. 5. n. 76. sic Barbosa n. 3. Item neque prouisi de capellanis, portionibus, aliisque beneficiis simplicibus in Ecclesiis cathedralibus, Sanchez cap. 5. n. 1 Garcia cap. 3. n. 13. Barbosa num. 25. Adde nec prouisi in canonicatibus, & dignitatibus Ecclesiarum collegiatarum; quia solum de prouisis in Ecclesiis

DE
ASTRO
ALAY
TOM.
IIII

cathedralibus locutum fuit Concilium, sic Sanchez Barbosa, & Garcia supra.

5 Tertio ex Decreto Pii IV. & V. hanc facere professionem tenentur Prælati regulares quorumcumque ordinum, etiam militarium: sic Nauarr. lib. 2. consil. & de iurisdictione, consil. 10. in nouis Man. q. regul. com. 2. q. 7. art. 1. Saa verbo fides in fine Barbosa 3. part. allegat. 61. n. 7. Verum Sotus Capucinus super privilegia mendicantium, verbo professio, notat. x. inquit. factâ Congregatione, & viros doctissimos declarasse non esse in usu cui consentit Sanchez n. 3. affirmans in pluribus religionibus non obseruari, vel quia supradicta Bulla recepta non fuit, vel quia consuetudine est derogata.

6 Quarto ex decreto relati Pii V. omnes docentes artes liberales, quomodocumque eas publicè doceant, tenentur hanc fidei professionem facere, & omnes illi, quibus ad hoc munus per aliquam vniuersitatem testimonium conceditur, notauit Barbosa in declarat. Concil. sess. 24. cap. 12. & 3. p. de potest. Episc. alleg. 61. num. 2.

7 Circa supradicta dubium est, an tentatis, quoties aliquo titulo, scilicet canonicatus, vel dignitatis fidei professionem feceris, illam facere obtinens canonice alium distinctum, Negant aliqui te obligatum esse fidei professionem facere, si demisso priori canonicatu, alium obtineas in eadem Ecclesia, secus si in diuersis diocesis, oppidis, vel locis, Verum probabilius existimo te semper obligatum esse, quia absolute prouisus es beneficio, ac si nunquam prouisus fuisses, neque Concilium apposuit aliquod verbum, ex quo hæc limitatio colligi possit, non igitur est recipienda, ex l. de pretio, ff. de Publ. in rem act. cum citatis in libello de principiis vtriusque iur. l. 2. n. 28. & tradit Azor. tom. 2. lib. 7. cap. 2. q. 8. quem videtur sequi Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 5. n. 6. Garcia affirmans sic declarasse Congregationem Cardinalium cap. 3. num. 17. & 38. Barbosa alios referens de alleg. 61. n. 8.

8 Sed quid si intra bimestre assignatum ad faciendam fidei professionem, obtineas cum canonicatu dignitatem, vel gradu doctoris decoreis, satisfaciens vnica fidei professione obligationi illi ex duplici titulo contracta? Et idem est si transacto bimestri, & obitus obligationis faciendæ professionis ratione beneficii adepti illam omittas ob alium titulum?

Negat Barbosa allegat. illa. 61. n. 9. eo quod tituli multiplicentur. Credo tamen probabilius te satisfacere vnica fidei professione, quia illi diuersi tituli ad eandem prorsus rem obligant scilicet ad fidei professionem per eodem tempore faciendam. Ergo facta fidei professione duplici titulo videtur factam. Item illa professio alicui titulo satisfaciit, sed non est maior ratio, quare vni potius, quam alteri satisfaciat. Ergo vtrique satisfaciit, sicut cum professio faciendâ est coram Episcopo, & Capitulo, & Episcopus est in capitulo, & præsentem illo sit professio non debet iterum extra alia fieri, vt dicemus. Et ita tenet Nauarr. lib. 2. consil. sub tit. de iurisdictione, consil. 12. in fine, in nouis Manuel. Rodriguez regul. q. 9. com. 2. q. 7. art. 3. Sanchez lib. 2. cap. 5. num. 6.

9 Modus autem quem debent supradicti obseruare, traditur in Concilio Tridentino, & in Bulla Pii IV. & declarat Quarta in summ. Bullarum, verbo fidei professio, & Franc. Leo in thesaurio fori Ecclesiastic. 2. p. cap. 10. n. 23. Pro cuius intelligentia aduerte primo, esse Concilium dicat professionem faciendam esse in manibus Episcopi, vel eo impedito coram eius vicario, non esse intelligendam de necessitate, sed de convenientia. Quare est Episcopus impeditus non sit, potest fieri coram eius vicario: & ita tenet Garcia 2. part. de benef. c. 3. n. 23. Barbosa 2. part. alleg. 61. n. 16. secundo aduerte, cum ratione canonicatus, vel dignitatis teneris fidei facere professionem coram Episcopo, & Capitulo: si Episcopus in Capitulo existat, cum tu professionem emittis, sufficienter vtrique obligationi vnica professione satisfaciis; nec teneris iterum foras, coram Episcopo, vel eius vicario proficere, quia absolute coram Capitulo, & Episcopo fecisti professionem, ergo satisficisti Concilio, sic Garcia 3. de benef. cap. 2. n. 24. referens decimum esse in vna Segurina: consentit Barbosa supra 17. Tertio aduerte Sede Episcopali vacante professionem faciendam esse coram vicario Capituli, non coram Capitulo, quia per vicarium, & non per Capitulum administratur iurisdictionis, ideoque magis vicarius, quam Capitulum repræsentat Episcopum, sic Garcia num. 27. & 28. Barbosa, num. 18.

10 Sed est difficultas grauis in hac materia, an possis per procuratorem facere fidei professionem, cum absentes, vel impeditus; Additio ad Nauarr. consilia lib. 2. consil. 11. de iurisdictione, consil. 11. in fine, in nouis, asserit censuisse sacram Congregationem id fieri non posse, consentit Vgolinus de off. & potest. Episc. cap. 50. §. 16. n. 1. fauet Nicol. Garcia 3. part. cap. 3. n. 75. asserens sic renouisse Rotam, & expresse negat fieri posse per procuratorem Stephan. Gratian. discipul. forens. cap. 16. n. 22. Moueri possunt, quia professio fidei, actus videtur esse personalis: tum quia est indicatus interioris assensus: tum & præcipue quia illam professionem intendit Ecclesia subditos in fide stabilire, & obligare, ne deficiant, ad cuius finis consequutionem summe conuenit fieri fidei professionem per propriam personam.

Nihilominus probabilius est, fieri posse per procuratorem, quia regulariter ea quæ quis facere potest per se ipsum, potest & per procuratorem, nisi à canone & lege aliqua limitetur l. 1. ff. de procuratoribus, cap. qui per alium, & cap. potest quis de regul. in 6. Item iuramentum potest præstari per procuratorem, cap. in de iuram. calumm. in 6. cap. 1. §. verum de statu regul. & ita sentiant Nauarr. illo consil. 11. de iurisdictione, nu. 2. Azor 2. part. l. 7. cap. 2. quest. 6. Sanchez cap. 5. n. 7. Barbosa n. 20. praxis Episcopalis, 2. part. verbo fidei professio, & alii Neque obstat contraria Nego, inquam, ita esse actum personale, vt per procuratorem fieri non possit: nam licet sit interioris consensus indicatus, etiam contractus matrimonii id ipsum habet; & tamen per procuratorem fit. Quod vero per professionem intendat Ecclesia profertentes firmos habere in fide, probat conuenientiam faciendi professionem per propriam personam, non necessitatem.

11 Limitat autem supradictam doctrinam Sanchez illo n. 7. in professione fidei faciendâ ab electis in Episcopatum, vel translatis ad alium Episcopatum, & dicit hos in manibus Episcopi signati à Pontifice per se ipsos facere professionem debere; & non per procuratorem: & ita duos viros doctissimos à se consultos respondisse. Moueri ex verbis Bullæ Pontificiæ committentes certo Episcopo, vt supradictam fidei professionem, nomine ipsius Pontificis acceptet. Ne propter ad Sedem Apostolicam accedendo personaliter laborare cogatur, volentes parere laboribus, & expensis fraternitati vestræ committimus. At si hæc fidei professio fieri possit per procuratorem, non esset opus labori, neque expensis parceret; neque alicui Pontificem vires suas committere, vt nomine ipsius acceptet, potest Episcopus Romano procuratori potestatem dare, vt nomine ipsius in Pontificis manibus prædictam fidei professionem emittet. Fateor ex supradictis verbis legi timè deduci, Pontificem præsupponere Episcopum per se ipsum fidei facere professionem debere, saltem ex conuenientia: cum obligationi ex decencia, & conuenientia voluit parere, committendo vires suas alicui Episcopo. An autem coram illo Episcopo teneatur per se ipsum fidei facere professionem, & per procuratorem facta nulla sit, non satis videtur colligi ex supradictis verbis, quia nullum videtur esse verbum hæc obligationem imponens ipsi Episcopo faciendi per se ipsum in manibus Pontificis, & non per procuratorem.

12 Sed inquires, an credendum sit parti affirmanti fidei professionem fecisse?

Respondet affirmatiuè Aloysius Riccius in praxi fori Ecclesiastic. dec. 681. alius in nouis edit. 580. & cum eo Barbosa 3. p. alleg. 61. n. 21. dummodo collatio beneficii sit decennalis ex resolutis per Flamin. de resignat. lib. 3. q. 6. n. 74. Et credo hoc verum esse, cum non teneatur quis professionem facere coram multis testibus, aliis si allerent professionem fecisse non creditur, nisi probet, debet testimonium authenticum semper exhibere, re aut ita publicè fidei professionem facere, vt semper id conuincat posset, quod nullibi video esse cautam.

13 Penæ impositæ professionem omittentibus variæ sunt tam in Concilio Tridentino, quam in supradictis constitutionibus Pii IV. & V. Et quidem constitutio Pii IV. imponit excommunicationem lætæ sententiæ, non quidem aduersus promotos in aliquo gradu, & legentes aliquam autem liberalem sine professione fidei factâ, sed aduersus promouentes & permitteutes eos legere sine huiusmodi professione; & ultra excommunicationem lætæ sententiæ non referuatam, inducit ipso iure prauationem beneficiorum, dignitatum, officiorum seu forum Ecclesiasticorum, & inhabilitatem ad illa, & ad alia in posterum obtinenda, Aduersus autem sic promotos, & legentes inducit nullitatem gradus, seu promotionis: sic Scribus Capucinus super privilegia mendicantium, verbo professio fidei notat. 4. Sanchez lib. 2. cap. 5. n. 4. Bonacina disp. 3. de fide. quest. 2. p. 2. d. 1. 15. quamuis Emanuel. Rodriguez ib. 2. q. 9. regul. q. 7. art. 2. dicat excommunicationem lætæ sententiæ, & alias penas tam contra promouentes, quam contra promotos fieri: Sed quod diximus ex textu conformius. Aduerte tamen cum Barbol. in remiss. Concil. Trident. sess. 14. cap. 11. pag. mibi 142. Congregationem Cardinalium censuisse in locis iis, in quibus tantum gymnasia publica, Bullam Pii V. hæc penas non impoluisse ordinariis, si patientur quemque quoquo modo docere litteras, priusquam fidei professionem faciat. Adde neque supradictam Bullam quoad penas ibi contentas, neque etiam quoad eius obligationem videri vsum receptam, sic Suarez de fide, disp. p. 14. sect. 6. numer. 2. indicat Sanchez supra num. 4. sine.

14 Concilium autem Tridentinum imponit recipientibus beneficia, canonicatus, & dignitates, & fidei professionem non facientibus intra bimestre à die adeptæ possessionis, vt non faciant fructus suos, neque illis possessione suffragetur. Circa quod decretum aduerte retinendum constitutum duotum mensium incipere à die adeptæ possessionis: quare est tua culpa possessionem beneficii obtenti non accipias, non peccas, nec peccas incurris ob non factam professionem, sic Nicol. Garcia 3. part. de benef. cap. 3. num. 32. Barbosa 3. part. de potest. Episc. alleg.

alleg. 61. n. 25. Accepta tamen possessione si intra duos mensis professionem facere omittis, toto tempore quo ita perfertis non facis fructus tuos, etiam si postea professionem emittas...

15 Cum autem in Tident, dicitur professionem beneficij omittenti fidei professionem non suffragari, non est intelligendum titulum beneficij, & possessionem ipsam reddi nullam in se, sed solum reddi nullam quoad effectum percipiendi fructus...

16 Sed est difficultas, an omittens hanc fidei professionem nulla spectata sententia saltem declaratoria criminis teneatur restituere fructus perceptos? Affirmat Azor tom. 2. lib. 7. cap. 2. quæst. 1. in fine. Petrus de Ledesma 2. tom. summ. tract. 1. cap. 4. post. 10. conclus. difficult. 1. Garcia 3. part. de benefice, cap. 3. num. 3. 1. Vgolia. de offic. & potest. Episcop. cap. 50. §. 26. n. 4. Movenitur, quia si omittens professionem, fructus non tenentur ante sententiam restituere...

Ceterum est iustissima sententia satis fit probabilis, probabilior mihi videtur sic omittentem non teneri fructus restituere, quousque sententia declaratoria criminis adueniat; sic Nauar. consil. 11. n. 1. de iureiur. in 2. edit. Sanchez lib. 2. cap. 5. n. 10. Man. Rodriguez tom. 2. regul. 99. q. 72. ar. 3. Barbosa 3. part. alleg. 61. n. 28. Præcipua ratio est, quia decretum hoc est penale: ergo benignius, quoad fieri possit, interpretandum est: sed potest interpretari, ut non faciat fructus suos, neque possessio suffragari, data sententia declaratoria, & non ante illam. Ergo hoc modo explicandum est. Et confirmat optimè Sanchez ex his que habentur sess. 23. de reformat. cap. 1. ubi quia Concilium prætendebat non residentes obligare ante ullam iudicis sententiam ad restitutionem fructuum, h. quos perciperent. id declarauit. Cum ergo id ipsum non fecerit, in hac parte minus se voluit habere; ac prout voluit, ut solum post sententiam intelligatur fructus esse restituendos; ex his que constat solutio rationis contrarie. Fateor possessionem multum accipienti beneficium suffragari ad fructus percipiendos, & retinendos in conscientia, dum non condemnatur: ac facta condemnatione neque fructus esse suos, neque possessione aliqua se posse tueri.

17 Verum est ante omnem sententiam declaratoriam criminis tenentis fructus restituere: ac hoc intelligendum esset, si in culpa fuisset omittens fidei professionem: nam si ignarus decreti Tidentini, vel illius immemor omittens, nullo modo in conscientia obligatus es restituere, sed omnes fructus facis tuos, ac si verè professionem emisisses; quia priuatio fructuum est pœna, quæ actate non potest, ubi culpa non præcedit: sic tenent plures referens Sanchez n. 13. Garcia n. 66. Vgolin. n. 5. Azor lib. 7. cap. 2. q. 2. Barbosa n. 29 & alij apud ipsam, Ex quo

Err. de Castro Sum. Mor. Pars 1.

infert Sanchez, & Azor te non amittere fructus, si procurator cui mandatum dediti faciendi fidei professionem, non fecit te infelo absque culpa, quia est eadem ratio.

18 Sub nomine fructuum, quibus omittens professionem fidei priuatur, alicui potest videri comprehendi distributiones quotidianas, etiam si in illis glossa non constiterit, & annuaria, quia hæc etiam videntur esse præbendæ fructus, siquidem nisi in præbenda prouisus esses, ea obtinere non posses.

Ceterum dicendum est non comprehendi has distributiones quotidianas, & annuaria; quia esto alius à Canonico eas non lucretur; at non sunt fructus canonicatus, sed ministerij personalis, & canonicatus, est solum conditio: & ita tradit Azor tom. 2. lib. 7. cap. 2. q. 3. Stephan. Gratian. discipul. forens. cap. 166. n. 22. Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 5. num. 10. sine. Gonzalez ad regul. 8. cancell. §. 6. proxim. n. 170. Barbosa alleg. 61. n. 30. Garcia illo cap. 3. n. 60. Aloysius Riccius in collect. decis. collect. 1451. & alij.

19 Quibus autem hi fructus applicandi sint, cum debent restitui, Concilium non determinat. Azor cap. 2. quæst. 3. & Sanchez illo n. 10. dicunt pauperibus, vel fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco applicandos esse: quod de beneficiis curam animarum habentibus, & de dignitatibus, personaribus, & officiis habentibus fructus extra mensam capitularem intelligendum est, iuxta decretum Tidentini sess. 22. cap. 3. de reformat. dicentis fructus horum non residendum applicandos esse fabricæ, si indigeat, vel alteri pio loco, arbitrio episcopi. At si canonicatus, vel dignitas habeat fructus in mensa capitulari, existimat Barbosa de potestate Episcopi, 3. par. allegat. 61. in fine, cum Garcia 3. p. de benef. c. 3. à n. 40. restituendos esse Capitulo, sicut fructus non residendum, aut excommunicatorum. Et addita esse restituendos Capitulo, ut non possint se componere cum Capitulo soluta al qua parte, neque ordinarium condonare illam restitutionem posse. Alicui videbitur probabile hos fructus applicari posse pauperibus, fabricæ, vel alteri pio loco, & non esse necessarios reddendos Capitulo, sicut fructus non residendum; quia omittens professionem verè extitit à Capitulo fructus, & fecit suos, interim dum non condemnatur; quod secus est in excommunicatis, & non residentibus. At credo probabilius esse, Capitulo esse reddendos adueniente sententia. Nam illi fructus sunt Capituli, quos non transferit in omittentem fidei professionem, nisi dum sententia declaratoria criminis non est. Ergo stante illa sententia reddendi sunt fructus Capitulo, ac si nunquam à Capitulo essent extacti.

DISPVATIO II.

De infidelitate, qua est vitium contrarium fidei.

IN præcedenti disputatione explicuimus essentiam fidei, eiusque obligationem. Restat de vitio contrarium disputare, & illorum remediis. Duplex est vitium contrarium fidei. Primum infidelitas. Secundum hæresis. Hæc inter se distinguuntur tanquam continens à contento, infidelitas enim fidei quoad omnia opponitur: hæresis quoad aliquam partem; vel ut alijs placet, infidelitas est vitium hominis nolentis fidem suscipere; hæresis, iam susceptam relinquens. In præfati disputatione agemus de infidelitate, & illius remediis; in sequenti de hæresi.

PUNCTVM I.

Quid infidelitas sit, & quotplex.

- 1 De qua infidelitate sit sermo.
2 Triplex est infidelitas, & earum definitio apponitur.
3 Distinguitur essentialiter affirmant aliqui.
4 Probabilis est oppositum.
5 Satisfit contrariis rationibus.
6 An satisfacias confessioni, si dicas te deseruisse fidem, quin declares, fuerint Paganismo, Iudaismo vel hæresi?
7 Comprehdendatur ne omnis infidelitas sub his tribus infidelitatis speciebus, Proponitur ratio dubitandi.
8 Resoluitur comprehendendi.
9 Satisfit contrariis.
10 Quid de Apostasia dicendum est?
11 Hæresis est omnium grauior infidelitas, tamen Paganismus magis extendatur.

1 L Oquimur in præfati non de infidelitate veritatis contraria, sed de infidelitate contraria fidei, vitium theologice. Hæc ergo definitur potest, ut sit peccatum ex natura sua excludens

DE
ASTR
IA
TOM.